Bucureşti — 1983

Editura Univers

Octavio Paz
Piatra soarelui

Antologie, traducere, cuvînt înainte
şi note de Darie Novăceanu

Coperta de Vasile Socoliuc

Octavio Paz
Poemas
(1935-1975)
© 1979, Editorial Seix Barral, S.A. Barcelona, Espana
Toate drepturile asupra
acestei ediţii **line**
Rezervate Editurii Univers

CUVÎNT ÎNAINTE

Cititorul acestor poeme va observa cu destulă uşurinţă tonul lor aparte, aproape colocvial, curgînd printre imagini simple şi sensuri ce se deschid în toate direcţiile, lăsind în urmă cît mai multe simboluri, pentru ca mai apoi, la fel de brusc, să-şi oprească înaintarea, rămînînd de multe ori suspendate. Ca o pasăre care ajungînd în înălţimi nu mai bate din aripi, uită să zboare, nedumerită de imensitatea spaţiului. Va mai observa, desigur, puţinătatea obiectelor. Ca şi cînd s-ar fi temut de dispariţia lor, poeţii din secolul nostru au transportat în versuri o cantitate impresionantă de obiecte, transformîndu-şi poemele în adevărate depozite. Octavio Paz n-a procedat la fel. Fără să ignore obiectele, a preferat ideile. Iar cînd s-a oprit, totuşi, asupra lor, le-a ales de obicei pe cele mai vechi, mai ales pe cele care au de mai multe zeci de ori vîrsta noastră. De aici începe şi marea dificultate a pătrunderii în cîntecul său şi tot de aici nedumerirea cercetării critice : poezia paciană c o operă deschisă, cu mult spaţiu în jur, liberă şi capabilă de orice noutate ; un text care se rescrie mereu, de fiecare dată altfel şi unde niciodată nu se răspunde, nici nu se explică, ci doar se întreabă şi se sugerează. Aproape întotdeauna cu sentimentul de jenă că tot ceea ce ni se spune a mai fost spus de altcineva, mai înainte, altfel sau fără să-şi fi dus gîndul pînă la capăt. Cu alte cuvinte, poetul vine şi şterge cu versul său un alt vers, vine şi scrie peste ceea ce a fost scris ceea ce nu s-a scris încă.

Trecem astfel de la prima impresie, cea care ne lasă să credem că totul e simplu, la cea de a doua, cînd începem să ne

:.

convingem că, dimpotrivă, totul e foarte complicat, iar uneori de nepătruns. Desluşim, la prima lectură destul de vag, că marea, încrîncenata luptă care se poartă aici este lupta împotriva cu-vîntului şi pentru cuvînt. Nimic nu-i mai important pentru Octavio Paz decît cuvîntul, această fiinţă care se naşte odată cu noi pentru a ne ajuta să traversăm fragmentul nostru de eternitate. Cuvîntul, cel care ni s-a dat pentru a fi liberi, iar noi, între atîtea, am făcut din el pînă şi instrument de tortură. Fruct dsprins dintr-un arbore nevăzut, menit să ne vindece singurătatea, dar din care noi, de multe ori, am extras cea mai puternică otravă.

Oetavio Paz caută arborele acesta înnoptat în istorie, convins că numai în trunchiul lui, nerostite, gîndul şi sufletul au fost cîndva una şi aceeaşi. Spre deosebire de noi, el aude cuvîntul cu privirea, îl vede cu auzul şi-i simte tăcerea ca pe o rană deschisă devenită fîntînă. Tăcerea, mai ales tăcerea îl interesează şi-i cercetează cauza, neştiind dacă suferinţa vine din el însuşi, din cuvînt, sau din lucrurile pe care, numindu-le, le-a făcut să existe. Această tăcere, interpretată şi ca parte nevăzută a cu-vîntului, este, deopotrivă, spaţiu şi timp, domeniu din care omul s-a alungat singur şi nu mai poate să-1 recîştige. Ţinta călătoriei lui Octavio Paz este tocmai acest nevăzut, acest teritoriu al originii de care ne-am îndepărtat cu fiecare clipă. Pentru marele poet mexican versul nu-i decît un punct de trecere între două tăceri, una anterioară rostirii, cealaltă venind imediat după aceea. Din vers se clădeşte poemul, recîştigîndu-se clipa, moment din timpul arhetipal. Poezia are, deci, o funcţiune sacră, e un act

de consacrare a existenţei şi implicit, prin natura lui, un act revoluţionar. Ca să transformi omul trebuie să transformi mai întîi lumea. Şi invers. Ceea ce-numai cuvîntul o poate face, pentru că fără cuvînt gîndirea devine inaccesibilă.
Iată, aşadar, că tonul aparent colocvial al acestor poeme este doar înşelare : dincolo de el, în acea parte nevăzută a cu-

yîntului, se află un întreg univers, o .lume căreia i se suprimă obiectele pentru a i se da în schimb, ideile care au provocat existenţa obiectelor. O lume în care se tace, dar e o tăcere gîn-dită, măsurată. O lume a cărei, structură, şi armonie depinde de tensiunea ce i se opune, aşa cum se întîmplă în cazul arcului care sloboade săgeata, numai dacă e bine întins sau în cazul lirei din corzile căreia, apăsîndu-le, mîna eliberează cmtecul. , Din două direcţii, străbătute, simultan, a înaintat Octavio Paz în această călătorie a sa spre cuvînt.. Una este cea a gîn-ditorului, hotărît să tulbure pacea filozofiei extenuată de atîtea ramificaţii, percepte, dogme şi tot felul de subiectivisme. Cea-lălaltă este cea a poetului, decis şi el. la rîndul lui, să nu se înscrie în nici un sistem existent, dar folosindu-se de toate. Simultaneitatea înaintării rezultă din aceea că, indiferent ce text de al său avem în faţă, eseu sau poem, lectura ne obligă în egală măsură cunoaşterii poetice şi cunoaşterii raţionale.
Este uluitor, odată ajunşi aici, la capătul acestor consideraţii (destul de grăbite, dealtfel, dar încercînd să nu se desprindă de rostirea paciană şi făcînd efortul „plagierii" ei), să constatăm cît de dificilă şi plină de riscuri a fost şi rămîne călătoria sa spre cuvînt. Octavio Paz n-a lăsat în urmă aproape nimic care să nu fie cercetat. Toate ştiinţele sînt străbătute şi asimilate în partea lor de evidentă lumină, toate experienţele sînt cercetate şi, de la caz la caz, sînt refăcute sau abandonate. Nu întîmplător şi cu destulă maliţiozitate se spune despre el că este un renas-centist care refuză să se specializeze. E logic : nu ar mai fi ce este. In acelaşi timp, miturile, legendele, preistoria, religia, culturile dispărute şi civilizaţiile pulverizate stau alături de misterul în descifrare al geneticii şi de cel descifrat al morţii atomice. O replică din Euripide, un fragment de piramidă aztecă unde tinerii de azi caută visul prin fumul marihuanei, un gînd din paginile filozofiei marxiste, o hieroglifă egipteană, un vers pe care din pricina mezcalinei Henri Michaux a uitat să-1 scrie,

un templu hindus şi un alt vers pe care, după Gerard de Nerval, nu-1 mai poate scrie nimeni, toate acestea se adună într-un singur text, uneori foarte scurt, într-o perfectă unitate şi coerenţă.
Nu are importanţă faptul că de multe ori cercetarea critică se freacă la ochi şi refuză să vadă cu lupa ceea ce alţii văd cia ochiul liber, ori pretextează (e adevărat, cu voce scăzută), o deliberată forţare a sensurilor sau o anume nepotrivire a asociaţiilor poetice. Există întotdeauna o punte verbală care, fără să le suprime, reconciliază deosebirile şi adversităţile. O punte care face să răsară ca din pămirat analogia, cea care, la riadul ei, a făcut ca lumea să devină locuibilă.
Nu are importanţă amănuntul că în 1950 Andre Breton era încîntat să revendice originile suprarealiste ale poeziei pa-ciene, invitîndu-1 pe poet să-şi ocupe locul de cinste în istoria acestei mişcări, iar mai de curînd un foarte avizat şi tînăr critic mexican, recunoscîndu-i valoarea universală, observă, nu fără maliţiozitate, că nimic nu-i mai tragic pe lume decît un mare scriitor singur. Fără concurenţă, fără negare, fără duşmani, tînărul critic îl consideră pe Octavio Paz drept o catedrală de piatră în faţa căreia nu-ţi mai rămîne nimic altceva de făcut decît să intri şi să rosteşti rugăciuni misterioase sau să-i spargi toate vitraliile...
Clasic şi renanscentist, baroc şi romantic, sintetizînd In operă sa toate căutările poetice din secolul nostru şi adăugîndu-le propria sa experienţă, mereu în căutarea cuvîntului care să dea măsura exactă a dimensiunii şi condiţiei umarie, Octavio Paz rămîne poetul unor mijloace inepuizabile, dar şi al unor inepuizabile îndoieli. E obositor să-ţi petreci viaţa risipind un singur cuvînt în toate celelalte, dar e infinit mai greu să încerci să aduni toate cuvintele într-unui singur. Este exact ceea ce, de o jumătate de secol, încearcă să facă Octavio Paz.

Darie Novăceanu

Notă. Selecţia poemelor care urmează a avut la bază volumul : Octavio Paz — *Poemas* (1935—1975), Editorial Seix Barral, Barcelona, 1979, ediţie supravegheată îndeaproape de poet. Nu am reţinut pentru această primă apariţie a sa în româneşte texte din *:i Aguila o sol ?* (1950), nici din *El mono gramático* (1970). Sînt volume în proză poetică elaborate într-o unitate care nu îngăduie traducerea fragmentară. Condiţia tehnică de reproducere ne-a împiedicat, deasemeni, să reţinem *Topoemas* (1968), cali-grame de o factură aparte : topos + poemas, în cuvintele poetului „poezie spaţială, în opoziţie cu cea temporală, discursivă. Recurs contra discurs."
D. N.

LIBERTAD BAJO PALABRA (1935-1957)
LIBERTATE PE CUVÎNT

SUB CLARĂ UMBRA TA

I

Sub clară umbra ta trăiesc ca flacăra în vînt, dură ueenicie de luceafăr.
Trebuie să vă vorbesc despre ea.
Stîrneşte izvoarele zilei,
umple cu marmură noaptea.
Urma piciorului ei
e centrul vizibil al pămîntului,
frontiera lumii,
spaţiu subtil, înlănţuit şi liber ;
discipolă a păsărilor şi norilor
face să se rotească cerul ;
glasul ei, aurora terestră,
ne anunţă reîntoarcerea apelor,
reîntoarcerea focului,
reînvierea spicului,

III

primele cuvinte ale arborilor şi alba monarhie a aripilor. Nu a văzut facerea lumii,

dar i s-aprinde sîngele în fiecare noapte
cu sîngele nocturn al lucrurilor
şi în bătăile inimii ei adună
trompetele mareelor
ridicate de ţărmurile planetei,
un trecut de apă şi tăcere
şi primele forme ale materiei fertile.
Trebuie să vă vorbesc despre ea,
de mereu proaspătu-i **obicei**
de a fi furtună pură şi **ramură duioasă.**
Priveşte puterea lumii,
priveşte puterea pulberii, priveştea apa.
Priveşte cercul tăcut al frasinilor, apropie-te de împărăţia lor de **linişte** şi **sevă,** atinge-le pielea de soare şi ploaie şi timp, priveşte-le crengile verzi contemplînd cerul, ascultă-le cîntecul de izvor al frunzelor. Priveşte după-aceea norul,

această orbire înaripată navigînd pe cer, ancorată în spaţiul fără maree, uriaşă şi vizibilă dantelă de spumă a celestelor fluvii invizibile.
Priveşte puterea lumii, priveşte-i forma încordată frumuseţea-i inconştientă, strălucitoare.
Atinge pielea mea, de ţărînă, de diamant, auzi-mi glasul în fîntîni subterane, priveşte-mi gura sub această ploaie întunecată, sexul meu sub această bruscă zguduire **prin** care aerul desfrunzeşte grădinile.
Contopeşte-ţi nuditatea în nuditatea apei, dezbracă-te de tine, fă ploaie în tine însăţi, priveşte-ţi cele două rîuri ale picioarelor, priveşte-ţi trupul ca pe un fluviu lung, sînt două insule gemene sînii tăi, în noapte sexul tău i-o stea, aurora, purpură între două lumi oarbe, **mare** profundă dormind **între două mări.**

Priveşte puterea lumii : recunoaşte-te de-acum, recunoscîndu-mă.

IV

in **trup,**
Un trup, un trup singur numai un trup,
un trup precum o zi apusă

şi o noapte devorată ;
lumina pletelor,
care nu potoleşte niciodată
umbra mîinii mele mîngîindu-te ;
o gură, un pîntec ce se ilumineză
precum marea cuprinsă de flăcări
cînd o atinge fruntea aurorei ;
fluierele picioarelor, punţi ale **verii** :
pulpele înnoptate scufundîndu-se
în muzica verde a înserării ;
pieptul ce se ridică
şi destramă zăpada valurilor :
un gît, numai un gît,
numai nişte mîini,
nişte cuvinte coborînd încet
precum nisipul în alte nisipuri...
Şi ceea ce **îmi scapă,**
apă şi plăcere obscură,
mare ce se naşte ori moare :
aceste buze şi aceşti dinţi,
aceşti ochi însetaţi,
mă dezbracă de mine însumi
15
.
.
şi furioasa vrajă mă ridică pînă în adîncul tăcut al cerurilor unde pîlpîie **clipa**: culmea săruturilor,
,B ql'-lJ nu ,(|U'lJ nU
;< .-/ «UJ-J9'lCI qmt ni-[1] plenitudinea lumii şi formelor *ei*
.•Uii')J9lq HîliAlUÎ
, ;,,_-H,afK,ji<nii(;: Bic^mJ >i Lasă-mă să te mai numesc o data, **ţarina.**
i -jir aâUnîu nu ,irnJ><4 o Mîngîierea mea se prelungeşte
lung rîu fremătător
ce niciodată nu sfîrşeşte
plutind peste frunzele degetelor,
încet sub greutatea verde a visului tău.
Duioasă femeie cu somnoroase rîuri,n\ a« o'J Julq'Jiq crîngul meu de păsări şi de peşte,
porumbelul meu de argilă,
de lapte pietrificat,
pîinea mea, sarea mea, moartea mea,
într-o iubire mai vastă te înmormîntez.
JIU:). iJi'V'S !? '^«^ 9*8S06
Jj.j'-'ii;;r!j ja».'ru..iîj .t;.ii';.'b
.JieiVnV.! inî/uo nu ,Jnî/ij'3 **QUVÎNT**
,i-,:imil.'[!•;.: JjJ'i'.»:
Cuvînt, sunet exact
obscur şi luminos ;
rană şi izvor: oglindă;
oglindă şi strălucire;
strălucire şi pumnal, ibin
suaVăi: **iruct.**
Flacără ce mă-ntărîtă ;
aspră pupilă tăcută
în culmea vîrtejului ;
nevăzută lumină rece
săpînd în abisurile mele,
umplîndu-mă cu nimic, cu vorbe,
cristale trecătoare

care-mi supun destinul grabei lor.
,iV*h)[r]; ni *li'M*
Cuvînt fără de mine, dar al meu, ni ,-< .i.tini.n/K:-, ca ultimul os, f ,: >£ ,-jj;;;: ••*y*>\ fi'ifil i.
anonim şi svelt, al trupului meii:;....,'/ .:. i,: -i-irio.; *>'.)*

17

.
sare dorită, diamant îngheţat al lacrimii mele nevăzută.
Cuvînt, un cuvînt părăsit, surîzător şi pur, liber ca norul şi apa, ca aerul şi lumina,
ca privirea rătăcind pe pămînt, JJJJX'S |yny» ,jitrvr"> **ca mine, dacă mă dau uitării.** ' >oviii-.)t> *j->,u)os iş*
; 'i'H'iiPiijf *Ir* iioîri.,
Cuvînt, un cuvînt, ; ...iiisUgo : *vs/ii ix* j.nty:
ultimul şi cel dintîi, ; .*SIIMÚS.* W *iş* tibnilgo
cel pe care nu-1 rostim niciodayj^n^iuq, i? <J'..*iu'>t\-n* cel pe care-1 spunem mereu, ,niv iBrtmi/q iigâibiii **împărtăşanie şi cenuşă.**
ufn.' ::,i:-ru;i on fi-n- **U**
'...; ., . . . i fiihSJd-iirn o[1]-) ăli: •nl>î . » ăJcnM *nv.a'i-c* •;>'.)«;
,.,, ,..,.,, aij.uţsi'ii[1]/ *wviiuv--) r-l* *}JTI ărsirn".ri iV!-[5]-.'V-';ifi
,'ftf"[î» Şiti"tW44ifHi '(i bflTul.,-[1]
;'•:.' ;'> .•îi.-riin uo *iun-\y.IO.VML.VM*
1TCOji'i';TJi *'jiiii'i"*
Nori în derivă, continente
somnambule, ţări fără substanţă "'f<v. '• .;;,'! hn/L **» ţi fără greutate, geografii desenate** ,' *U;f<;HiJ* ,**• de soare şi de vînt măcinate.** ; ,)""/- .> *nt'uirmr,*

1

-<, ORĂDINĂ

Lui Juan Gil-A|bert

18

•
Patru pereţi de chirpici. Buganvilii : în flăcările lor paşnice se scaldă ochii mei. Aerul curge printre murmurul frunzelor şi ierburilor căzute în genunchi.
Heliotropul cu paşi violeţi trece-nfăşurat în aroma sa. Un profet frasinul — şi un gînditor : pinul. Grădina-i mică, cerul e imens.

Verdeaţă supravieţuitoare în ruina mea : în ochii mei te priveşti şi te pipăi, te cunoşti în mine şi în mine te gîndesti, durezi în mine şi în mine-ţi afli prăbuşirea.
ARCURI

Silvinei Ocampo
.

CINE cîntă pe ţărmuri de hîrtie ? Aplecat, cu pieptul peste rîul imaginilor, mă văd, încet şi singur, îndepărtîndu-mă de mine : litere pure, constelaţii de semne, incizii

19

In carnea timpului, o, scriitură, dungă peste ape !

Trec printre verdeţuri îmbrăţişate, pe sub ceruri limpezi, printre insule, înaintînd pe rîu, pe rîul fericit care alunecă şi nu curge, gînd neted. Mă îndepărtez de mine însumi, mă opresc fără a mă opri pe un ţărm şi continui în josul rîului, printre arcuri de îmbrăţişate imagini, rîul gînditor. Continui, mă aştept mai încolo, merg în întîmpinarea mea, rîu fericit care uneşte şi desparte o clipă cu soare între doi plopi, clipă ce-ntîrzie pe piatra şlefuită şi se desprinde de ea însăşi şi continuă in josul rîului, pentru a se întîlni cu ea însăşi.
(1947)

DESTIN DE POET

Cuvinte ? Da, de aer,
şi în aer pierdute.
Lasă-mă să mă pierd printre cuvinte,
lasă-mă să fiu aer pe nişte buze,
o adiere rătăcită, fără contur,
ce se destramă-n aer.
Pînă şi lumina în ea însăşi se pierde.
PASĂREA

-

în liniştea transparentă se odihnea ziua : transparenţa spaţiului era transparenţa liniştii. Încremenită, lumina cerului ocrotea creşterea ierburilor.

21

Insectele pământului, printre pietre, sub aceeaşi lumină, erau pietre. Timpul se îndestula într-o singură clipă. In tăcerea uimită se consuma amiaza.

'

Şi a cîntat o pasăre, săgeată subţire.
Cerul şi-a scuturat pieptul de-argint rănit,
s-au cutremurat frunzele,
s-au trezit ierburile...
Şi am simţit că moartea-i o săgeată
pe care nu ştim cine o sloboade
şi murim între două bătăi de aripi.

LOGODNICII

întinşi în iarbă
o fată şi-un băiat.
Mănîncă portocale, schimbă săruturi
aşa cum valurile-si schimbă spuma.

întinşi pe ţărm o fată şi-un băiat.

22

•

Mănîncă lămîi, schimbă săruturi aşa cum norii-şi schimbă spuma.
întinşi sub pământ
o fată şi-un băiat.
Nu-şi spun nimic, nu se sărută,
schimbă tăcere pe tăcere.

DOUĂ TRUPURI

Două trupuri faţă-n faţă sînt uneori două valuri şi noaptea e oceanul.
Două trupuri faţă-n faţă sînt uneori două pietre şi noaptea-i deşertul.
Două trupuri faţă-n faţă sînt uneori rădăcini îmbrăţişate-n noapte.
Două trupuri faţă-n faţă sînt uneori cuţite şi noaptea-i fulger.

,iu*r_i> <.')r>q« rrî
'A') hitiJir) iş. finni:)',' yişcfî? fi;
,0'iiîsqf.nd ob *'jh'iubtx -}ţşq?* fii
>'>r: ?;>;M y;-f;:> *sV.Kînlf* 9j-t,cj3 *('.'<*
(>. i-' C'i-.iin uliui-r»; *st nat AI*
• *biri.itt.i* 9<s s'!6') *aş.u -..i'Bqt. rJ*
."birio.-ah o» ij'iîn /UCÎ'JOJ
•,a."?-tă7it--/.;.-¹!idîJi ,aiisq« *ni*
- ,ojiir]i<*;b 'i'it.[1]) ri'.ijfiîîTiQ
:>i) -'MjC' *,y<'- ii,n\ :>h SiK'jili*
'i :.'.:..• jiiH ijjJr.jii.iicj ,oji;?f^ *r.:*
'ii:)-: ./Ji. B{ i.h'.x '[1]j,
..j'MCd.l .-.-r"

23

Două trupuri faţă-n faţă sînt doi aştri ce cad prin cerul pustiu.

NICI CERUL, NICI PĂMÎNTUL

;

In spate cerul,
în spate lumina şi cuţitul ei,
în spate zidurile de salpetru,
în spate străzile care dau întotdeauna în alte străzi.
în spate pielea mea de sticlă smălţuită,
în spate unghiile mele şi dinţii mei
în spate uşa care se închide,
corpul care se deschide.
în spate, iubirea—nverşunată,

puritatea care distruge,
gheare de mătase, buze de cenuşă.
în spate, pământul sau cerul.
Aşezaţi la mesele
unde se bea sîngele săracilor :
masa banului,

masa gloriei şi cea a justiţiei,
masa puterii şi masa Domnului
— Sfînta Familie şi Ieslea sa,
Fîntîna Vieţii,
oglinda spartă-n care Narcis
se soarbe pe el însuşi şi nu se satură,
ficatul, hrană pentru profeţi şi vulturi...
în spate, pământul sau cerul.
Cearşafurile conjugale
acoperă trupuri îmbrăţişate,
pietre între cenuşă
cînd le-atinge lumina.
Fiecare în temniţa cuvintelor sale
şi fiecare ocupat să-şi ridice
Turnul Babei ajutat de ceilalţi.
Şi cerul care cască
şi infernul muşcîndu-şi coada
şi reînvierea
şi ziua vieţii fără de sfîrşit.,
ziau fără crepuscul,
paradisul visceral al fetusului.
Credeam în toate astea.
Azi dorm pe ţărmul lacrimilor.
Şi plînsul poate să fie pernă.
25

CUVINTELE
Răsuceşte-le,
prinde-le de coadă (ţipă mironosiţele).
biciuieşte-le,
toarnă-le zahăr în gură cu forţa,
umflă-le, baloane, înţeapă-le,
soarbe-le sîngele şi măduva,
usucă-le,
calcă-le în picioare, cocoş galant,
răsuceşte-le gîtul, bucătarule,
jumuleşte-le,
scoate-le măruntaiele, taurule,
boule, tîrăşte-le,
fă-le, poete,
fă-le poete,
fă-le să-şi înghită toate cuvintele.

Unii îmi vorbeau despre patrie.
Dar eu mă gîndeam la un pămînt sărac,
la un sat cu pulbere şi lumină,
la o uliţă şi un zid
şi la un om tăcut rezemat de zid.
La pietrele acelea sub soarele mlaştinii
şi la lumina ce se dezbracă-n rîu...
Uitări care hrănesc memoria
şi nu ne aparţin, nici nu le dorim,
visuri ale visului, prezenţe bruşte
prin care timpul ne spune că nu existăm,
că el este cel care-şi aminteşte şi visează.
Nu există patrie, există pămînt, imagini ale pămîntului,
pulbere şi lumină în timp...

A dura ? Durează floarea ? Flacăra-i proaspătă se desfrunzeşte în mîna vîntului :

floarea vrea să danseze, numai să danseze.
Durează copacul şi frunzele lui
— îmbrăcăminte care-n vînt e foşnet
şi în soare reflexe ?
Cerul acesta, infinit ce se odihneşte
e acelaşi de ieri ? Norii sînt de piatră ?
Nu durata : veşnicia,
buze peste buze,
lumina pe crestele valurilor, vie,
adiere care reprezintă sfîrşitul
şi e o plenitudine ce se sfîşie.
Să fii etern o clipă,
galben freamăt al uitării.
-
Rima care se întinde cu toate cuvintele,
Libertatea, stngmdu-ma,
codoaşa, sirena
cu gitlej lepros.
Fecioara de fum a adolescenţei mele
libertatea mea îmi surîdea

ca un abis contemplat din însuşi abisul meu. Libertatea înseamnă aripi, **vînt** printre ramuri, oprit de-o singură floare ; şi visul în care sîntem visul nostru

r

înseamnă să mişti fructul oprit,
să deschizi antica uşă condamnată
şi să eliberezi prizonierul :
piatra aceasta e pîine de-acum,
aceste hîrtii albe sînt pescăruşi,
păsări sînt filele

şi păsări degetele tale : totul zboară.
ADIO CASEI
Se luminează de ziuă.
Vreau să-mi iau adio de la această lume mică,
unica lume adevărată.

Adio acestei chinuitoare ridicări de pleoape a zilei care se trezeşte : visul fuge, acoperindu-şi faţa, " de la locul crimei, iar sufletu-i o piaţă părăsită.
Adio scaunului,
pe care mi-am pus în fiecare noapte hainele,
ca un spînzurat în fiecare zi,
şi jilţului, stîncă pentru insomniile mele,

piatră pe care n-a crăpat-o fulgerul nici apa nu a măcinat-o.
Adio oglinzii verticale,
în care mi-am lăsat masca
pentru a coborî în adîncul fără fund
— şi n-am coborît niciodată : nu ai oare decît suprafaţă ?

Adio puţinului cer din fereastră
si negurii ce urcă orbeşte pe colină
ca o turmă care se destramă.
îmbrăcatului în fulgi de nea, cireşului,
să-i spun adio, şi acestei păsări
care nu-i decît un pic de adiere pe o creangă.
Să-i spun adio rîului :
apele tale pentru mine
au fost întotdeauna aceleaşi ape.
Copilo, femeie, fantasmă a ţărmului, să-ţi spun pentru totdeauna adio aşa cum rîul îi spune malului într-o despărţire fără de sfîrşit.
Aş vrea să-mi iau adio de la aceste lucruri, amintiri şi dovezi ale dimineţii, dar mă tem că se vor trezi şi-mi vor spune ele adio.

SEVEN M.P.

Ne reîntoarcem în şiruri ordonate
şi-n fiecare noapte, în fiecare noapte,
în timp ce străbatem drumul,
ne aşteaptă scurtul infern al aşteptării
şi spectrul ce ni se topeşte-n auz :
„Şi ce, nu mai ai sînge ? De ce te minţi ?
Priveşte păsările...
Lumea mai are încă ţărmuri
şi o corabie care te-aşteaptă acolo, -ntotdeauna."
Şi picioarele-şi continuă mişcarea
şi o maree roşie
inundă ţărmul de cenuşă.

„E furios sîngele
cînd ţîşneşte din anumite gîturi albe.
Scaldă-te în sîngele acesta :
crima naşte zei."
Şi omul îşi grăbeşte pasul şi vede ora : mai e timp să prindă tramvaiul.

„Acolo, în partea cealaltă,
5e află insulele promise. Dansează
arborii învesmîntati în muzică,
se leagănă portocalele în crengi
şi rodiile îşi deschid pîntecul
şi cad în iarbă,
stele roşii pe cerul verde,
pentru aurora cu flăcări galbene..."

Şi buzele surîd şi salută alţi condamnaţi singuratici : Aţi citit, cumva, ziarele ?
„Nu a spus ce era Pîinea si ce era Vinul ? Nu a spus ce era Apa ? Trupuri aurite ca pîinea aurită şi vinul buzelor violete
şi apa, nuditate..."
Şi omul grăbeşte pasul
şi exact în clipa cînd să ajungă la timp,
punctuali. Dumnezeu şi tramvaiul dau colţul.

. . .. -iiric'
".i't>. '•(;!! fi fiii" .'
utnq, 9i<"-Kif':;,' i<:{ iursio K'
<jiui.f *'j* ii>fn : i.iu !>'i!.>v i;'
.I(iif;'/i:r- ij i.i.iii'ic.) îin

ir.

VIAŢA FIREASCĂ

Să-i spui pîinii pîine şi să apară
pîinea cea de toate zilele pe masă,
să-i dai sudorii ce-i al ei şi să-i dai visului
şi micului rai şi iadului
şi trupului şi clipei ceea ce-ţi cer ;
să rîzi precum rîde marea, cum rîde vîntul,
fără ca rîsul să sune a geamuri sparte ;
să bei şi ameţit să te agăţi de viaţă ;
să-ţi dansezi dansul fără a greşi paşii ;
să dai mîna cu un necunoscut
într-o zi de piatră şi agonie
şi această mînă să aibă statornicia
pe care n-a avut-o mîna prietenului ;
să guşti singurătatea fără ca oţetul
să te facă să te strîmbi, ori să repeţi
mutrele din oglindă, iar tăcerea
să nu scrîşnească din dinţi :
aceşti patru pereţi — hîrtie, ipsos,
covor subţiat, lumină galbenă —
nu sînt încă infernul promis ;
să nu te mai doară dorinţa aceea,

îngheţată de ger, rană rece,
arsură de buze nesărutate ;
să ştii să rupi pîinea şi s-o împărţi,
pîinea unui adevăr comun tuturor,
adevărul pîinii care ne întreţine pe toţi,
drojdia care te-a făcut om,
un seamăn între semenii tăi;
să lupţi pentru viaţa celor vii,
să dai viaţă viilor, vieţii,
şi să-i îngropi pe morţi şi să-i uiţi

aşa cum îi uită pămîntul: prin fructe...
Iar la ceasul morţii tale să reuşeşti
să mori ca oamenii şi să ai parte
de iertare şi de viaţa eternă
a prafului, a fructelor şi a prafului.
;
ÎNTRE PIATRĂ ŞI FLOARE Lui Teodoro Cesarman
IV
Banul şi circulaţia lui, banul şi numerele lui goale banul şi turma spectrelor lui.

34

Banul e o geografie fastuoasă :
munţi de aur şi cupru,
rîuri de argint şi nichel,
arbori de jad
şi frunzişul veşted al bancnotelor.
Grădinile lui sînt aseptice,
primăvara lui este congelată pentru totdeauna, florile lui sînt pietre preţioase fără miros, păsările lui zboară în ascensoare, anotimpurile lui se schimbă precum orele.

Pămîntul devine ban, banul devine număr, numărul înghite timpul, timpul înghite omul, banul înghite timpul.
Moartea e un vis care nu visează banul. Banul nu-ţi spune *tu eşti:* banul spune *cit.*
E rău să nu ai bani
dar e mai rău să ai mulţi bani.

A şti să numeri nu înseamnă că ştii să cînţi.
Bucuria şi chinul
nici nu se cumpără nici nu se vînd.
35

Piramida sfidează banul, idolul neagă banul, vrăjitorul neagă banul, Fecioara, Fiul şi Pruncul neagă banul.
Analfabetismul este o înţelepciune ignorată de ban.
Banul deschide uşile regilor şi închide porţile iertării.
Banul este marele prestidigitator : face să dispară tot ce atinge : sîngele tău şi sudoarea ta, lacrima ta şi gîndul tău.
Banul te face să fii un nimeni.

Palatul banului
-«<, ♦ îl construim împreună : '*# .. - un mare zero.

-
Nu munca : banul este pedeapsa.

Munca ne dă să mîncăm şi să dormim : banul e păianjenul şi omul musca. Banul e cel care face lucrurile : banul suge sîngele lucrurilor. Munca înseamnă casa, masa, patul : banul nu are trup, nici chip, nici suflet.
36
r|
Banul usucă sîngele lumii, soarbe creierul omului.
Scări din ceasuri şi luni şi ani : acolo, sus, nu găsim pe nimeni.
Un monument pe care moartea ta îl închină morţii. M<Mda, 1937 M*xico 1976
PRIZONIERUL
(Omagiu lui D.A.F. de Sade)
â *fin que... Ies traces de ma tombe disparaissent de dessus la surface de la terre comme je me flatte que ma memoire s'effacera de l'esprit des hommes...*
Testamentul lui de Sade

Nu te-ai destrămat, n-ai dispărut. Numele tău mai este încă o cicatrice deschisă, un tatuaj al infamiei pe anumite frunţi. Cometă cu strălucitoare şi grea coadă dialectică,
37
străbaţi secolul nouăsprezece cu o grepafîft $p_h$adevărului
în mînă -P^M'"; i,'hK<;3
şi explodezi ajungînd în epoca noastră.
<• -rib <„-.>:•
Mască surîzînd sub o mască roză, l!fl , ,i? _,,',/,.
făcută din pleoapele condamnatului,
adevăr sfărîmat într-o mie de bucăţi de foc, , *ri-1*
ce vor să spună aceste fragmente uriaşe,
această turmă de iceberguri ce se desprind <-#'
din pana ta şi în mijlocul mării se îndreaptă
spre ţărmuri fără nume ?
Ce vor să spună aceste delicate instrumente
de chirurgie pentru a extirpa şancrul Domnului ?
Şi-aceste urlete care întrerup măreţia
raţionamentelor tale de elefant ?
Şi-aceste repetiţii atroce de ceasornicărie descompusă,
toată această ruginită fierărie de tortură ce vrea să **spună ?**

Eruditul şi poetul,
înţeleptul, literatul, îndrăgostitul,
maniacul şi cel care visează la abolirea
sinistrei noastre realităţi,
se sfîşie ca nişte cîini pe rămăşiţele operei tale.
Tu, cel care erai împotriva tuturor,
acum eşti un nume, un şef, un drapel.
1
Aplecat asupra vieţii precum Saturn asupra fiilor săi,
cuprinzi cu o privire fixă de îndrăgostit
38

brazdele calcinate care primesc sămînţa, sîngele şi cenuşa.
Trupurile, faţă în faţă ca **doi** aştri **feroci,**
sînt făcute din aceeaşi materie a sorilor.
Şi ceea ce numim dragoste sau moarte, libertate sau soartă,
nu se numeşte catastrofă, nu se numeşte hecatombă ?
Unde se află frontierele dintre spasm şi cutremur,
dintre erupţie şi coabitare ?
Prizonier în castelul tău din cristal de stîncă
străbaţi coridoare, camere, celule,
curţi largi în care viţa îmbrăţişează coloane solare,
cimitire îngrijite în care dansează plopi nemişcaţi.
Zidurile, obiectele, trupurile, toate te repetă.
Totu-i oglindă !
Imaginea ta te urmăreşte pretutindeni.
Omul e locuit de tăcere şi pustiu.
Cum să saturi această foame,
cum să tămăduieşti şi să populezi acest pustiu ?
Cum să mă eliberez de chipul meu ?
Numai în seamănul meu mă afirm,
numai sîngele lui vorbeşte de-o- altă existenţă.
Justina trăieşte numai prin Julieta,
victimele îi nasc pe călăi.
Trupul pe care-1 sacrificăm astăzi
nu va fi mîine Dumnezeul ce va sacrifica ?
Imaginaţia este pintenul dorinţei,
regatul ei este inepuizabil şi infinit precum dezgustul,

reversul ei şi fratele geamăn.

39

Moarte sau plăcere, inundaţie sau vomă,
toamnă asemănătoare sub căderea zilelor,
vulcan sau sex,
adiere, vară ce incendiază recoltele,
aştri sau colţi,
plete pietrificate de spaimă,
spumă roşie a dorinţei, ucidere în mijlocul mării,
stînci albastre ale delirului,
forme, imagini, bășici, foamea de a fi,
eternităţi momentane,
lipsă de măsură : măsura ta de om.
Ai curajul:
libertatea este opţiunea necesităţii.
Știu arcul şi săgeata, coarda şi vaietul.
Visul este exploziv. Explodează. Redevine soare.

In castelul tău de diamant neobosit chipul ţi se destramă şi se face la loc.

OCHII TĂI

Ochii tăi sînt patria fulgerului şi lacrimei,
tăcere care vorbeşte,
furtună fără vînt, mare fără valuri,

40

păsări captive, fiare sălbatice cuprinse de somn auriu,
topaze crude precum adevărul,
toamnă limpede de pădure în care lumina cîntă
pe umărul unui copac şi toate crengile sînt păsări,
ţărm pe care dimineaţa îl reîntîlneşte plin cu ochi,
coş cu fructe de foc,
minciuni care fac bine,
oglinzi ale acestei lumi, porţi pentru tărîmul celălalt,
pulsaţie tăcută a mării sub amiază,
absolut care clipeşte,
mlaştină.

DINCOLO DE IUBIRE

Totul ne ameninţă :
timpul, cel ce desparte în fragmente vii
pe cel care am fost
de cel care voi fi, precum cuţitul desparte şarpele ; conştiinţa, transparenţa străpunsă, privirea orbită de-a-şi fi privit privirea : cuvintele, mănuşi cenuşii, pulbere a minţii pe iarbă,
pe apă, pe piele ;

41

numele noastre, cele ce se ridică între mine şi tine,
ziduri pustii pe care nu le doboară nici o trompetă.
Nici visul şi lumea lui de imagini sfărîmate,
nici delirul şi spuma lui profetică,
nici iubirea cu dinţii şi unghiile ei nu ne ajung.
Dincolo de noi,
pe frontiera dintre fiinţă şi existenţă,

viaţa ne cere mai multă viaţă.

FABULĂ

Afară noaptea respiră, se desfăşoară,
plină cu uriaşe frunze fierbinţi
şi oglinzi care luptă :
fructe, gheare, ochi, frunzişuri,
spinări care strălucesc,
trupuri care îşi deschid calea prin alte trupuri
Aşază-te aici, pe ţărmul bătut de atîtea valuri,
de-atîta viaţă ce se ignoră şi se dăruieşte :
şi tu aparţii nopţii.
Aşază-te, zăpadă ce respiră,
palpită, o, stea risipită,
cupă,
pîine care înclină cîntarul de partea aurorei,
pauză de sînge între acest timp şi altul fără măsură.

42

Lui Âlvaro Mutis
Vîrste de foc şi aer
Tinereţi de apă
De la verde spre galben
De la galben spre roşu De la somn spre veghe
De la dorinţă spre faptă
Era doar un pas pe care tu l-ai făcut fără efort. Insectele erau nişte bijuterii animate Căldura se odihnea pe marginea lacului Ploaia era o salcie cu părul despletit în palma mîinii tale creştea un copac Copacul acela cînta rîdea şi profetiza Prezicerile lui umpleau cerul cu aripi Existau miracole simple numite păsări Totul era al tuturora Toţi erau totul
Exista un singur cuvînt uriaş şi fără două chipuri Un cuvînt precum soarele Tntr-o zi s-a desfăcut în bucăţi minuscule

43

Sînt cuvintele pe care le rostim acuma
Fragmente care nu se vor mai uni niciodată
Oglinzi sfărîmate în care lumea se priveşte sfărîmată
PIATRĂ DE OBÎRŞIE
Lui Roger Muriier

Lumina devastează înălţimile Sumedenii de imperii înîrînte Ochiul se retrage învins de reflexe
Ţări vaste precum insomnia Prundişuri de oase
Toamnă fără de margini
Setea-şi înalţă nevăzutele-i izvoare
Ultimul palmier predică în pustiu

închide ochii şi ascultă cum cîntă lumina : Amiaza-şi face cuib în timpanele tale

Închide ochii şi redeschide-i :
Nu există nimeni nici măcar tu însuţi
Şi ceea ce nu-i piatră e lumină

44

Precum pietrele începutului Precum începutul Pietrei Precum la început piatra pe Fastuozitatea nopţii : Poemul încă fără formă Pădurea încă fără arbori Cîntecele încă fără nume

Dar brusc lumina vine cu paşi de leopard Şi cuvîntul se ridică se clatină şi cade
Şi totu-i o rană prelungă şi o tăcere imaculată
Bucuria se coace precum un fruct
Fructul se coace pînă devine soare
Soarele se coace pînă devine om
Omul se coace pînă devine astru
Nicicînd lumina nu s-a împărţit în atîtea lumini
Arborii străzile munţii
Se desfac în valuri transparente
O fată rîde la porţile zilei
Cîntul canarului e o aripă ce arde
Muzica îşi arată braţele dezgolite
Umerii goi gîndirea goală
Sub arşiţă se ascute clipa fericită
Apa pămîntul şi soarele sînt un singur trup
Ora şi clopotul ei se dizolvă
Pietrele şi priveliştea se evaporă
Toţi au plecat fără a privi înapoi

45

ELOGIU

Prietenii frumoasele pe ţărmul vîrtejului
Se desprind casele bisericile tramvaiele
Lumea începe să zboare
Pînă şi trupul meu se desprinde de mine
Şi se pierde în bătaia luminii
-Soarele acoperă totul vede totul
Şi în privirea lui fixă ne scăldăm
Şi în abisurile luminii lui ne prăbuşim
Muzică sfîşiată
Şi ardem şi nu lăsăm urme

Pentru Carmen Pelâez
Ca ziua care creşte din oră-n oră pînă nu mai e decît
o clipă imensă, Uriaşă amforă de timp care zumzăie precum stupul, uriaş
ştiulete plin cu ore vii, Uriaşă amforă de lumină plină pînă sus cu propria-i
invincibila-i substanţă, Fruct violent şi sunător ce se leagănă între pămînt şi
cer, suspendat precum fulgerul,
Intre pămînt şi cer deschizîndu-se precum o floare uriaşă
cu petale invizibile, Precum izvorul care ţîşnind se prăbuşeşte într-o albă
gălăgie de păsări rănite, Precum valul care înaintează şi se umflă şi se destramă
într-un surîs prelung, Precum mireasma care se ridică în columnă şi se risipeşte
în cercuri,
Precum un clopot care bate din adîncul unui lac, Precum ziua şi fructul şi valul, precum timpul care

creşte
într-un an pentru a rodi o clipă de splendoare şi a se
umple
cu această fericire instantanee, A văzut-o într-o după-amiază şi într-o dimineaţă şi
într-o amiază şi într-o altă după-amiază şi
într-o alta şi alta (Pentru că ceea ce nu aştepţi se repetă şi minunile sînt cotidiene
şi se află la îndemîna noastră Precum soarele şi spicul şi valul şi fructul : e suficient să
deschizi bine ochii) şi de-atunci cred în arbori Şi uneori, sub umbra ei, am mîncat fără teamă fructele
unei prietenii asemănătoare cu un măr Şi am vorbit cu ea şi soţul ei şi cumnatul ei
precum vorbesc între ele apa şi frunzele şi rădăcinile.

46

-
PROVERBE

*•

Un spic înseamnă întreaga holdă
Un fulg înseamnă o pasăre vie cîntînd
Un om de carne e un om de vis

Adevărul nu se poate împărţi
Tunetul proclamă faptele fulgerului
O femeie visată are întotdeauna chipul iubit
Arborele care doarme murmură oracole verzi
Apa vorbeşte fără odihnă şi niciodată nu se repetă
In cumpăna unor pleoape visul nu are greutate
în cumpăna unei limbi care delirează
O limbă de femeie ce spune da vieţii
Pasărea paradisului îşi deschide aripile
Precum tălăzuirea verde de martie-n cîmpie
îţi deschizi calea printre anii de secetă
Privirile noastre se încrucişează se îmbrăţişează
Ţes o pînză transparentă de foc
O iederă aurită care te acoperă
înaltă şi goală surîzi ca o catedrală incendiată
Şi cu acelaşi gest al ploii de la tropice ai distrus totul
Zilele zdrenţuite cad la picioarele noastre
48
SEMINŢE PENTRU UN IMN
Nu există nimic decît două fiinţe goale îmbrăţişîndu-se
Un izvor în centrul încăperii
Izvoare ce dorm cu ochii deschişi
Grădini de apă flori de apă pietre preţioase de apă
Verzi monarhii
Noaptea de jad se roteşte-ncet în jurul ei.

Puţine (si nici acestea meritate)
Instantanee (dar e adevărat că timpul nu se măsoară
Există clipe care explodează şi devin aştri
Altele sînt un rîu oprit şi altele arbori nemişcaţi
Iar altele sint însuşi acest rîu tîrînd aceiaşi arbori)

Puţine
Instantanee veşti favorabile Doi sau trei nori din cristal de stîncă Ore tîrzii precum mareele Foşnet de aripi albe pe un cer nocturn Insule în flăcări în mijlocul Pacificului Lumi de imagini suspendate pe un fir de păianjen Şi peste toate fata care înaintează despărflnd
în două apele
49

Precum soarele fata făcîndu-şi loc precum; ^laţăr,*;
care înaintează . *r&i-îi* ni
Precum vîntul rupînd în două perdeaua nqrilojy,,,^ Splendidă ambarcaţiune feminină inibăiO
Fulger splendid tăind în două timpul .. . ,,,, jvf^y Umerii tăi poartă sigiliu de iubire al dinţilor Noaptea polară arde
H-JJM6OM
Puţine
Instantanee veşti din lume (Cînd lumea îşi întredeschide porţile şi îngerul moţăie
pe pragul grădinii) Nemeritate niciodată iSTl/13^{0}
(Totul ni se dă pe deasupra
într-un pămînt condamnat să se repete fără oboseală Toţi sîntem nedemni , -.,j(1 ;^j 9nijijq
Pînă şi morţii roşesc y *ţiSvinUin'ttM*
Pînă şi orbii silabisesc scriitura biciului-.".v^,' gjgixH Ciorchini de cerşetori spînzură peste oraşe ,jg QHIîA Case ale mîniei
turnuri cu fruntea obtuză) i;<;,)lu -*wi* Puţine oalJiM
Instantanee . -,brtfii<wJenl
Nu ne sosesc întotdeauna în formă ***dfytfâvpţţj*** ofii, ju*n* înfloreşte un spic din nişte buze itiing-fq *ii"t'iti* o'iO O formă rapidă *îşi* deschide aripile |B ;.,nB <,ij j^n^'i'[1]!
Neaşteptate u,)ftH ,,,,,,,1^,^ *,,ţ i^Ul ni* «.loanl
.

Şi dintr-o dată înfloreşte **neaşteptat cuvîntul chemat**
iiiR'jrfirti OH rntrj olaavhq *MII* Peşte
.•lădux ob uiriBio luluvonirrt Plop
Colibri £
Şi astfel acum de fruntea mea^ *itfVgtofâ m>Wm* oi»N\
încărcat cu iniţiale însetate să reprezinte în imagini .oJcorthJ'jiq oqA
Instantanee , i -imBob >on;n [uni-iifitl
Neaşteptate cifre ale lumii r.jhn : j,,i\'.ib -diji'.'
Lumina se instalează pe terasele diafane ale amiezii Se pierde în păduri ca o somnambulă Pătrunde în trupul verde adormit al apei
Bfimiui '}b ?ni)A Pentru o clipă numele smt locuite.
.tifat; .iiso 'ini'/ob luj'ifiU)
.Ii.r'3S 3J.^»Juiq ,!iqoD ,io ţiteqB eH
ÎNŢELEPCIUNEA LUCRURILOR
sb ssbţrho o-iJmb bninţî? ua
însufleţire
Instantanee

Aşa cum în copilărie cînd spuneam „vine un vapor
încărcat cu..."

Pe etajeră,
între un muzicant Tang **^ft^as^Oa^** ^0 incandescent şi vivace, uS) fmi;idmo MI otoJn? 'v«
cu ochii de staniol **scînt^^ri,,^,^** *xsU* u^^iorq nî
50
51
ne priveşte cum ne mişcăm minusculul craniu de zahăr.
2
Masca lui Tlâloc tăiată în cuarţ transparent
Ape pietrificate.
Bătrînul Tlâloc doarme inlăuntru,
visînd dezlănţuirea furtunilor.
Atins de lumină
cuarţul devine cascadă.
Pe apele ei, copil, pluteşte zeul.

3
Acelaşi
6 Calendar

împotriva apei, zile de foc. împotriva focului, zile de apă.
- .
7 *Xochipili*
De arborele zilei
atîrnă fructe de jad,
foc şi sînge în puterea nopţii.
,U M'l
8
Cruce pictată cu soare şi lună
.
Zeu ţîşnind dintr-o orhidee de argilă
*«., -• Dintre petalele de argilă se naşte, surîzătoare,
floarea umană.
Zeiţa aztecă
Cele patru puncte cardinale se întorc în ombilicul tău.

r
:
;90«Viv !;: ;rt9ci89bhe'r>rrf
în pîntecul tău loveşte *nvm,[$gb&tH&.*w'* 9h i!d" *in* 52 I?'
Pe braţele acestei cruci şi-au făcut cuib două păsări : Adam, soarele, şi Eva, luna.
Copil cu titirez

De cîte ori îl lansează
cade, exact,
în centrul lumii.
53

10 *Obiecte*

I
Trăiesc alături de noi, le ignorăm, ne ignoră. Uneori stau de vorbă cu noi.

ÎN UXMAL
.IHqon
1
Piatra zilelor
8
Pe esplanadă soarele de piatră, nemişcat; * sus se roteşte soarele de foc şi de timp ; mişcarea este soare şi soarele e piatră.
2 *Amiază*
S3iiîîî UJ
Lumina nu clipeşte, BSCWHB; Iî ho <,Jn *]
timpul se goleşte de minute, }'JBX<> gbe)
o pasăre s-a oprit în aer. Jimu! j^,,,^,, _,,
54
'.
Mai tîrziu
t'!'.'* . ;; 'w'Jil':--'
Se despleteşte lumina,
se trezesc columnele " ' ; Iri
şi, fără a se mişca, **dansează.**

.
Soare alpin
<:<>" "in,:. :' «xp1(- •],(;.

3WUH

ʳni
Î25
5 *Reliefuri*
Şarpe sculptat pe un zid
Ora e atît de senină
încît, dacă pasărea e invizibilă,
vedem culoarea cîntecului ei.
.aUqnB 'jiHtvaafi i^î i»i"-- i^fişfil fi*» -jb BiEnnnu-»nl
..,, . -,.; .- ,- ,, - . . .(işdlBg *ikiihis* efiiiU '.:„....': .- *işilut'j) uns!* ni *i>nir*\^*U* 'Jrmhsiî 'lOVNI •..TU i : . , ,l."*>iăofet9nid i^ Jsi^'iKqrni
Ploaia, cu *pişiă^aienÂi^WWih^^* ^™ ™ *«ᶠ*
cu călcîiul ars de fulgere, •*m*ʳ*1*^ ^ STI" h3<UiM
coboară însoţită de tobe *:>i™'&{ Pⁱˡʰ* ^i hmir^* -w
porumbul deschide ochii/^citt^lU[11]' [B] Maloiv *KOKI*
.'{•H? qif y y'aţB'j >» nrnuq nu
n-[1] ^ *i<* urr» sb iul luo ʳ>>*6*\ i^f 'JITIKU^
.-iJsJi9\ -ı luJoT
Sub soare, zidul respiră, vibrâfeă»[J]^Sii«fffeş«^[nB(llı)M] bucată de cer vie şi tatuată - «>> ^iHUi,o-'tJf:i Hv tumn
55

omul bea soare, e apă, e ţărînă. Şi peste atîta viaţă, şarpele ducînd un craniu intre fălci: zeii beau sînge, mănîncă oameni.

IMN ÎNTRE RUINE

donde espumoso el mar siciliano... Gongora

încununată de ea însăşi ziua îşi deschide aripile. Uriaş strigăt galben, izvor fierbinte ţîşnind în tăria cerului imparţial şi binefăcător !
Aparenţele sînt frumoase în adevărul lor de-o clipă. Marea urcă pe ţărm, se sprijină pe stînci, păianjen albastru ; rana violetă a muntelui scinteiază; un pumn de capre e un ţîrlean de stînci ; soarele îşi face oul lui de aur şi se destramă-n mare. Totul e zeitate. Statuia sfârîmată, coloanele măcinate de lumină, ruine vii într-o lume cu morţi care trăiesc '

Noaptea cade peste Tcotihuardn.
In virful piramidei tinerii fumează marihuană,
răsună ghitare răguşite.
Ce iarbă, ce apă a vieţii ne va da viaţa ?
De unde să dezgropăm cuvîntul,
măsura ce stăpîneşte imnul şi rostirea,
dansul, oraşul şi cumpăna ?
Cîntecul mexican explodează într-o injurie,
i *stea colorata ce se stinge,*
piatră care ne ferecă porţile dialogului. Pământu-şi recunoaşte ţarina bătrînn
Ochii văd, mîinile pipăie. Aici ne sînt de-ajuns cîteva lucruri : nopalul, înspinată planetă de coral, smochinii cu glugă,
:

strugurii cu gust de reînviere,
scoicile, virginităţi arţăgoase,
sarea, brînza, vinul, pîinea solară.
Din măreţia bronzului ei o insulară mă priveşte,
zveltă catedrală îmbrăcată-n lumină.

Turnuri de sare, peste pinii verzi ai ţărmului
năvălesc pînzele albe ale bărcilor.
Lumina ridică temple în mijlocul mării.
New York, Londra, Moscova.
Umbra acoperă chnpul în fantasma iederei sale.
56

57

cu şovăitoarea sa vegetaţie de fioruri,
cu pletele-i puţine, cu gloata-i de broaşte.
Din cînd în cînd tremură un soare palid.
Rezemat pe munţii care altădată au fost oraşe,
Polifem cască. Jos în adincul văilor
se tîrăşte o turmă de oameni.
(Bipezi domestici, carnea lor
— împotriva recentelor interdicţii religioase
e foarte plăcută claselor bogate.

Pînă de curînd vulgul îi considera animale murdare.)
Să vezi, să atingi forme frumoase, în fiecare zi.
Zumzăie lumina, săgeţi şi aripi.
Vinul pe faţa de masă miroase a sînge.
Precum coralul crengile în apă,
îmi întind simţurile în ora vie :
clipa se desavirşeşte într-o armonie galbena ;
oh, amiază, spic umplut cu minute,
cupă a eternităţii !
Gîndurile mele se bifurcă, şerpuiesc, se înlănţuie,
o iau de la capăt,
iar în cele din urmă împietresc, riuri fără mat

deltă de sînge sub un soare fără de amurg.

Şi, oare, totul va sfîrşi în aceste ape stătute ?
Ziua, ziua împlinită,
strălucitoare portocală din **douăzeci şi patru de** bucăţi,

toate străpunse de aceeaşi dulceaţă galbenă! 3flAO
înţelepciunea, în cele din urmă, tot soseşte ;
cele două jumătăţi adverse se înţeleg
şi conştiinţa-oglindă se lichefiază,
redevine izvor, rîu al fabulelor :
Omul, copac de imagini,
cuvinte care sînt **flori** care sînt fructe care sînt fapte.
Napoli, 1948

58

PIATRA .SOA[ţ]RELţJla^)ii>a,t[i].?B'.-o;fjfj Jţ-"ş»?«,^[b] '•eiu/q-vrfc *-jieot*
..! .. ,< , j şl?38,os l'M jBni'Ui[1] fiib ai.'j'.) ni .B'jnui'jcrafejnî
'La treiziemc revient... c'est encor la prmeiere;
et c'est toujours la seule ou c'est le seul moment; ,'i'*».:("=i<i p,; car *es*-*tu reine, 6 toi, la premiere ou derni'ere ?*

*'" < es-tu roi, toi le seul ou le dernier amant? :**:x.;:-:l<: o* n ; ; .:,.; <v!.•»! .,. •[llll]>[il]"[1] Gerard de Nerval, *Arthemis*

.•-ijqi:"' Jl'iîŞ! *.yUfif *ft\tirf\:,i{t!ii* '#41'." *i--iii* J . ,.,.,.

o salcie de sticlă şi un plop de apă, 3W .iloqsM
şi-n sus ţîşnind izvorul de vînturi arcuit, ;(. 'v.fi-i'.
un arbore înfipt adînc dar plin de freamăt,
o curgere de rîu şerpuitoare , :>, "• .-:.,-•. t- i
se-înaintează, dă-napoi, descrie
ocoluri şi mereu ajunge : :
drum domol
de stea sau primăvară fără grabă, apă care cu pleoapele căzute • • '"• '• •
rosteşte-ntreaga noapte profeţii, "«>< "* • prezenţă unanimă-n valuri,
' * val după val pînă cuprinde totul, împărăţie verde fără de apus ca strălucirea aripilor cînd plutesc deschise în tării de ceruri,
un drum domol deschis printre hăţişul
din viitor al zilelor şi pîlpîirea
funestă şi-mplinită a nefericirii ., i., .,,,.

ca o pasăre pietrificînd pădurea
cu cîntul ei şi-apoi, de neoprit
prin ramuri răsfirate, fericirea,
ore de rază dulce pentru păsări,
şi rele prevestiri alunecînd din palme,
prezenţă precum cîntul cu rostire bruscă.
aşa cum vîntul cîntă peste vîlvătăi, şi o privire ce susţine-n aer lumea cu mările şi munţii ei, trup de lumină prin agat cernută coapse şi pîntec de lumină, golfuri, solare stînci, corp colorat ca norii,
culoarea zilei preschimbată brusc, ora, de-acum cu trup, străluminează, prin trupul tău se vede lumea,

ca tine transparentă prin transparenţa ta,
alunec prin tuneluri de sunete şi curg printre prezenţe lung răsunătoare, prin transparenţe merg precum un orb, mă şterge-o strălucire, mă reînviază alta, oh, codru cu pilaştri fermecaţi, bolţi de lumină îmi adună paşii in coridorul toamnei diafane,
mă pierd în trupul tău precum în lume, pîntecul tău e piaţă însorită,

-# .;

şi sînii două temple unde îşi rosteşte
sîngele taine paralele,
ca iedera privirea mea te stringe,
oraş asediat de mare,
zid despicat în două jumătăţi
ca piersica de curgerea luminii,
pămînt de sare, stînci şi păsări
sub legile amiezii uluită,
tu porţi culorile dorinţei mele
si pură eşti şi nudă precum gîndirea mea,
prin ochii tăi alunec ca pe ape,
tigrii beau somn din aceşti ochi,
flacăra lor incendiază păsări,
şi eu mă pierd sub luna frunţii tale,
nor lunecînd prin gîndul tău,
prin pîntec ca prin visul tău,
rochia ta-şi foşneşte porumbul, ondulează,
rochia ta de sticlă, rochia ta de apă,
buzele tale, părul, ochii,
eşti ploaie-ntreaga noapte, -ntreaga zi
cu degete de apă pieptul mi-l deschizi,
şi ochii mi-i închizi cu gura ta de apă,
pe oase-mi aduci ploaia, în pieptul meu sădeşti
lichid un arbore cu rădăcini de apă,

ca pe un rîu alunec pe mijlocul tău
mă pierd in trupul **tău** ca-ntr-o **pădure**

62
.
potecă-n munţi care te duce sus
şi se sfîrşeşte brusc într-un abis,
prin gîndul tău tăios cu merg* şi umbra mea,
cînd ies pe pragul frunţii tale,
se sfîşie-n bucăţi şi se distruge,
culeg bucăţile pe rînd şi fără trup
înaintez pe pipăite,
memorie cu coridoare nesfîrşite, uşi care dau într-un salon pustiu în care toate verile se descompun,
bijuterii de sete ard în fund, chip măcinat cînd mi-l aduc aminte, mînă ce se sfărîmă dacă o ating,
păienjeniş de plete fluturînd peste surîsuri de odinioară,
pe pragul frunţii mele **caut**
caut fără să găsesc o clipă,
un chip de fulgere şi de **furtună**
fugind printre copacii nopţii,
un chip de ploaie-ntr-o grădină-n umbră,
izvor ce mă-nsoţeşte îndeaproape,
caut fără să găsesc şi scriu de unul singur, nu-i nimeni, trece ziua, anul trece eu trec cu clipa, mă scufund, drum invizibil prin oglinzi în jos

chipul meu repetîndu-1 sfîşîat, pe zile calc, pe clipe străbătute,
pe gîndurile umbrei mele calc, calc umbra mea în căutarea clipei,
.
vie ca pasărea caut ziua, şi-un soare de la cinci după-amiază curgînd domol pe zidurile de lavă : ora-şi creştea ciorchinii pînă cînd, deschisă, fetele ieşeau din rozu-i pîntec, risipite prin curtea pietruită a şcolii, înaltă precum toamna înainta pe sub arcadă îmbrăcată-n raze şi ceru-mbrăţişînd-o o înfăşură în aurie piele transparentă,
tigru avînd culoarea luminii, căprioară
la marginea-nserării cenuşie,
abia zărită fată înclinată
peste balconul verde-al ploii,
chip nesfîrşit, adolescent,
azi nu-ţi mai ştiu nici numele, Măria,
I.aura, Isabel, Persefona, Melusina,
ai toate chipurile lor şi n-ai nici unul,
eşti toate orele şi eşti nici una,
cu arborele semeni şi cu norul
eşti toate păsările şi un astru,
şi cu tăişul săbiei te-asemeni, cupă-a călăului cu sînge eşti şi iederă ce suie, cuprinde şi sfîşie sufletul ei de sine despărţindu-1,
inscripţie de foc săpată-n jad,
regină a şerpilor, în stîncă tăietură.
columnă de vapori, izvor în munte,
ţărm înlunat şi creastă pentru vulturi,
bob de-anason, ghimpe mărunt
mortal însă dînd chin nemuritor
păstor al văii submarine,
paznic al văii morţilor, liană
ce spînzură deasupra prăpastiei, agăţătoare
plantă prea plină de venin,
–

4

floare-a renaşterii, strugur al vieţii, stăpînă peste flaut, stăpînă peste fulger, grădina iasomiei, sare peste rană, buchet de trandafiri pentru cel împuşcat, zăpadă-a verii, luna închisorii, inscripţie a mării pe bazalt, inscripţie a vîntului peste deşert, spic, rodie şi testament al razei,
chip al văpăii, chip sfărîmiţat, adolescent chip urmărit, anii fantasme, zilele rotunde, dînd în aceeaşi curte, în acelaşi zid,
64

clipa se schimbă în cenuşă şi un sin sint chipurile toate-ale văpăii,
:ur chip
şi toate numele-s un singur nume
;;i toate chipurile unul singur
şi toate secolele sînt o clipă
şi pentru vecii vecilor doi ochi retează
pasul întregii vremi ce va să vină,
nimic nu am în faţa mea, numai o clipă
recîstigată-n noaptea asta, vis si ea,
urzit de-nchipuiri visate,
vis încrustat cu greutate-n somn,
smuls din niinicu-aeestei nopţi
şi încropit cuvînt după cuvînt
pe cînd afară timpul curge
şi bate-n poarta sufletului meu
lumea cu mersul ei de măcelar,
o clipă doar, în timp ce numele, oraşele, plăcerile şi tot ce am trăit se prăbuşesc pe fruntea-mi înnoptată, în timp ce-amărăciunea nopţii îmi umileşte gîndul şi scheletul, iar sîngele meu curge liniştit şi dinţii nu mai strîng şi ochii mei se-ntunecă, iar zilele şi anii
şi-adună la un loc groaza pustie,

66
-
cînd timpul *Ui* închide evantaiul
şi dincolo de el nimic nu este
clipa-i abis plutind aproape
de mîna morţii, sub ameninţarea
lugubrului căscat al nopţii,
de larma morţii vu cu masca
ameninţată clipa e abis
şi se-mplineşte prin ea însăşi,
se-nchide ca un pumn, precum un fruct
care se coace prin el însuşi,
se bea pe sine însăşi, se distruge,
străluminată clipa se închide
şi-n sinea ei se coace, creşte,
în mine îşi înfige rădăcina, mă ocupă,
frunzişu-i delirant mă dă afară,
gîndirea mea se schimbă-n păsări,
mercurul ei curge prin mine,
pom al gîndirii, fruct cu gest de timp,
oh, viaţă de trăit, viaţă trăită,
timp ce te-ntorci precum furtuna
şi pleci din nou şi chipul nu-mi redai,
ce-a fost n-a fost dar va să fie
şi pe tăcute se strecoară
in altă clipă care se distruge :

în faţa înserării de piatră şi salpetru cu daltă invizibilă-narmată
67

o roşie inscripţie neînţeleasă îmi laşi pe trup şi rănile acestea sînt haina mea de foc în care intru, ard
fără să dispar, caut apă,

nu-i apă-n ochii tăi, sint numai pietre,
de piatră sînii, pîntecul, de piatră
coapsele tale, gura-i praf de piatră,
a timp înveninat miroase gura ta,
şi trupul tău fîntînă fără de ieşire,
pod de oglinzi care repetă
privirea însetatului, un pod care se-ntoarce
la primul ţărm întotdeauna,
şi tu ca pe un orb mă duci de mînă
pe-aceste coridoare nesfîrşite
spre centrul cercului şi te ridici
ca o scînteie împietrită-n vîrful
cuţitului, lumină care taie
şi eşafod ce fascinează,
flexibilă ca biciul, sveltă
precum o armă geamănă cu luna,
cuvîntu-ţi ascuţit sapă în mine,
mă-nstrăinează şi mă pustieşte,
îmi smulge amintirile pe rînd,
numele-mi uit, prietenii mi-i uit,

gem printre porci sau putrezesc într-o prăpastie mîncaţi de soare,
68
-
numai o rană sînt adîncă, un gol nestrăbătut de nimeni,

prezent fără ferestre, gînd
care revine, se repetă
pierzîndu-se în transparenţa lui,
conştiinţă sfîsiată de-o privire,
de-un ochi ce se priveşte pînă se scufundă
în claritate :
solzul tău cel crud, Melusina, eu l-am văzut în zori, dormeai făcută cerc între cearceafuri şi te-ai trezit
strigînd ca pasărea şi albă şi înfrîntă ai căzut lăsînd doar strigătul în urma ta şi-acum la cap de secol
mă trezesc cu tuse şi priviri slăbite fotografii de altădată cercetînd
si nu-i nimic, nu eşti nimic un pumn doar de cenuşă, un cuţit ştirbit, o mătură, un pămătuf, o piele
atîrnînd de oase, un strugure uscat, o groapă neagră şi în adîncul gropii cei doi ochi ai fetei înecate
de-un mileniu,
priviri într-o fîntînă îngropate, priviri care nu văd de cînd se nasc, privirea de copilă a mamei cu mulţi
ani

69

, , , .„ . „ inia 6IIBI •; înmoi;
ce vede-n pruncul mare tată tînar,
, „ .. . n/'sdiVilwi! ios nu
privirea ca de mama a copilei care
in tatăl ei vede un tiu copil,
priviri care ne cercetează din adWCuI
.... -..to'iî'nî ')i'-i; bnîx-wiq
vieţii şi sint capcana morţii

— ori dimpotrivă : in ei de ai căzut . ' te-ntorci la viaţa cea adevărată?
:i;-I ;}'> .f;(iiaul'iM
alţn şi ei, sa mor de alta moarte !
— mi-ajunge noaptea asta şi aceasta CjiM
să cazi, să te întorci, să te visezi visat de altă viaţă, de alţi ochi, de norii
ce nu se mai deschide să-mi arate unde şi cine-am fost şi cum îţi spune şi cum îmi spune mie : îmi făceam
planuri pentru venirea verii — toate verile — în Christopher Street, cu zece ani în urmă, cu Filis care avea două gropiţe din care vrăbiile beau lumină ? ori pe Reforma, Carmen cînd spunea
V-Xil iiiob bnîei*ii
: ':\t. i,' OKIJj *Ui* "h;-iVi)ii)l
'? IifUJCI 'î'J
î-yulkm v Jid'iii^ brtîrnîîB oloiq >
, , , . . . iU' "riusu'!;?. nu
„uşor e aerul, octombrie e veşnic pe aici ,
.... i . i. 'U'xiîbfî ni u
ori altuia i-a spus pe care nu-1 mai ştiu
sau nimeni nu mi-a spus şi îmi închip'u't'l e'iiT "!
am mers spre Oaxaca noaptea,
. ::;iît u-"Hiii î'îivi'io
copac imens şi negru noaptea-aceea,
singur vorbind ca vmtul şi ajungind in camera — o camera mereu —
70

oglinzile nu m-au recunoscut ?

de la hotelul Vernet am văzut cum zorii
dansau printre castani — ..e prea tîrziu", —
spuneai cu grijă pieptănîndu-ţi părul
şi eu tăceam privind pereţii ?
urcat-am împreună-n turn, văzut-am cum

se prăbuşeşte înserarea peste arecifi ?, am mîncat struguri în Bidart ? gardenii am cumpărat, oare, -n Perote ?
nume, locuri,
străzi, chipuri, pieţe, chipuri, străzi, un parc, o gară, camere pustii, pereţi cu pete, pieptănul şi părul, cineva cîntă alături, cineva se îmbracă, locuri, nume, străzi, camere, locuri,
Madrid, 1937,
femeile în Piaza del Ângel împreună
cu pruncii lor cîntau, coseau cămăşi şi-apoi s-a dat alarma şi casele în praf îngenuncheau prin strigătele lor, frunţi umilite, turnuri despicate si neîntreruptul urlet al păsării de fier : iar ei, cei doi, s-au dezbrăcat si s-au iubit spre-a apăra fragmentul nostru de eternitate, raţia ce ni-i dată din timp şi paradis, salvîndu-ne pe noi si rădăcina noastră, si moştenirea noastră ce ne fuse smulsă
71

•4
de mii de secole de hoţii vieţii,
cei doi s-au dezbrăcat şi s-au iubit
căci nudităţile îmbrăţişate
trec peste timp şi nu pot fi învinse,
nimic nu le atinge, se-ntorc către izvoare,
şi nu mai e nici eu nici tu, nici ieri nici azi, nici nume,
ci într-un singur trup şi-un suflet adevărul,
al celor doi, oh, totală fiinţă...
camere-n derivă peste oraşe care se scufundă, camere mici şi străzi şi nume — răni deschise — cameră cu ferestre spre altele deschise şi-n geam aceleaşi rupte hîrtii decolorate,
unde-un bărbat citeşte ziarul, în cămaşa,
ori o femeie calea ; încăperi senine de crengile de piersic vizitate ; sau altă cameră ; afară plouă

şi trei copii în curte sub ploaie putrezesc ; în goifuri de lumină ; camere submarine :
şi camere ce parcă-s corăbii legănate
tăcerea se desface în valuri verzi deasupra şi tot ce-atinge mina fosforescenţe naşte ; de lux
mauzolee cu ziduri coşcovite de mult şi cu portrete galbene de-i capcane şi celule, peşteri vrăjite şi
dulci colivii şi camere numerotate, toate dispar, toate plutesc în aer, un nor e orice prag, şi orice uşă
72

deschisă stă spre mare, spre cimp, ori înălţime,
festin e orice masă ; ca nişte scoici închise
nici timpul zadarnic, nu există
nici timp de-acum, nici ziduri, ci doar spaţiu,
spaţiu, deschlde-ţi mina, această bogăţie
culege-o, iată fructe, mănîncă ce-ţi dă viaţa
si culcă-te sub arbori, bea apă din izvoare !
totul devine altceva şi-i sacru,
e centrul lumili orice încăpere,
şi-i prima noapte, prima zi iar lumea
se naşte-atunci cînd se sărută doi ;
simbur de rază din adîncuri clare
ca fructul se deschide camera şi explodează
precum un astru taciturn, se stinge,
iar legile sînt roase de şobolani hidoşi ;
cad gratiile băncii şi-nchisorii,
gratiile de hîrtie şi gardurile de siirna,
sistemele de-alarmă, sîrma ghimpată, colţii,
...
predica monocordă a armelor încinse,
mierosul scorpion cu tocă, tigrul înjobenat, la vegetarieni

şi Crucea Roşie, fiind preşedinte,

măgarul pedagog şi crocodilul ce-1 face pe mîntuitorul, Şeful, păstorul de popoare, rechinul, arhitectul de viitor, porcul în uniformă,
73

fiul Bisericii, alesul, care cu aghiazmă îşi spală dinţii negri şi învaţă engleza şi democraţia, nevăzute ziduri şi putredele măşti care despart omul de oameni, pe om de sine însuşi,
toate cad
pentru o clipă uriaşă şi întrezărim pierduta noastră unitate, neputinţa de a fi om şi gloria de a fi,
de-a împărţi cu alţii pîinea, soarele şi moartea, întrezărim uimiţi că sîntem vii si că uitasem ;
iubirea-nseamnă luptă, cînd se sărută doi lumea se schimbă, trup are dorinţa, gîndirea are trup si aripi
se deschid **din** umerii celui robit, adevărată şi de atins e lumea, vinu-i vin, pîinea nu-i doar cuvint, apa e apa, iubirea-nseamnă luptă, porţi ce se deschid, si nu mai eşti fantasmă cu număr condamnată la veşnică-nchisoare de-un stăpîn fără de chip ;
lumea se schimbă
Şi dacă doi cînd se privesc se recunosc, înseamnă, cînd iubeşti, să nu mai ai nici nume : **„vreau** să mă culc cu tine", spune Eloiza, dar el, respect întruchipat al legii

74

a luat-o de soţie şi ca drept răsplată ei l-au castrat;
mai bună-i crima, amanţii ce se sinucid, incestul frate şi soră, oglinzi îndrăgostite de-asemănarea lor,
mai bine-i să mănînci pîine otrăvită, adulterul în paturi de cenuşă, iubirile dezlănţuite, nebunia, iedera-i veninoasă, sodomitul ce poartă drept garoafă la rever scuipatul, mult mai bine să mori în piaţă lapidat

decît să te învîrţi în cerc storcîndu-ţi viaţa, se schimbă-n ore goale veşnicia, minutele sînt temniţă, iar timpul monedă-i de aramă şi rahat abstract;
mai bună-i castitatea, floarea nevăzută pe lujerii tăcerii legănată, diamantul atît de rar al sfinţilor, cel care cerne dorinţi, îndestulează timpul, nunţi ale odihnei şi mişcării, singurătatea cîntă în corola ei, petală de cristal e fiecare oră, lumea-şi aruncă măştile şi-n centrul ei, vibrantă transparenţă, cel fără de nume, căruia-i spuneam Dumnezeu, s-admiră
75
in nevăzuturi, fiinţa fără chip
se naşte din ea însăşi, soare dintre sori,
totalitate de prezenţe şi de nume ;
străzi, camere, în voia capriciului mă las,
străbat pe dibuite coridoare
de timp, cobor şi urc pe trepte,
pipăi pereţii şi rămîn în loc,
ină-ntorc la începuturi, căutîndu-ţi chipul,
mă pierd pe străzile din mine însumi,
sub fără vîrstă-un soare, iar tu alături mergi
precum un arbore, păşeşti precum un rîu
şi îmi vorbeşti, precum vorbeşte rîul,
ca spicul creşti sub mîna mea, precum
o **veveriţă-n** palma mea te zbaţi,
zbori ca **un** stol de păsări, rîsul tău
m-acoperă cu valuri, capul tău
i-un astru mic în mîna mea, întinereşte lumea cînd îi surîzi mîncînd o portocală,
lumea se transformă cînd doi, năvalnici şi îmbrăţişaţi, se prăbuşesc în iarbă : cerul coboară peste ei, arbrii cresc, numai lumină e spaţiul, şi tăcere, numai spaţiu deschis de vulturul privirii, se duce albul trib de nori, îşi rupe trupul cătuşele, de ţărmuri se desprinde
76
sufletul şi ne pierdem numele şi plutim la întîmplare printre-azur şi verde, timpul total în care nu se-ntîmplă decît propria-i cugere ferice,
nimic nu se întîmplă, tu taci, clipeşti (taci : un înger traversează-această clipă vastă cit viata a o sută de sori), nu se întîmplă nimic, doar o bătaie de pleoape ? dcar — şi cina, şi exilul şi întîia crimă, fălcile-asinului, bufnitura surdă şi ochii mortului : uimiţi căzînd în cîmpul prins de înserare, Agamemnon şi urletu-i imens şi repetatul strigăt al Cassandrei mai tare decît glasul valurilor mării, Socrate pus în lanţuri (soarele se naşte, moartea e deşteptare : „Criton, adă-un cocoş lui Esculap, s-a vindecat de viată") ; şacalul ce-si rosteşte discursul la Ninive între ruine, umbra lui Brutus arătată mai înaintea luptei, Moctezuma pe patul plin cu spinii insomniei lui, drumul în car spre moarte — drumul interminabil socotit
i
i

clipă de clipă de Robespierre,

mandibula ruptă în mîini —, Churruca ca pe un tron şezînd în butea lui,
77

paşii lui Lincoln număraţi
ieşind din teatru, horcăitul
lui Trotsky, gemetele lui
ca de mistreţ, privirea lui Madero
fără răspuns : de ce sa ma ucideţi ?
înjurătura, vaietul, tăcerea
celui care ucide, sfintul, cerşetorul,
un cimitir de fraze şi-anecdote
scurmat de cum retorici, nechezatul,
delirul, zgomotul stins pe care
, ... ,
îl facem cmd murim, şi gifntul
vieţii care se naşte, şi sunetul acela

de oase frmte in încăierare,
şi spuma de la gura profetului verzuie,
, Lui,
şi strigătul, al lui şi-al celui de calau şi-al victimei
slnt flăcări privirile şi flăcări tot ce vad,
e flacăra auzul şi sunetul văpaie,
. . ' ” ,
jar buzele şi limba e jăratec,
şi tactul şi ce-atinge şi gîndirea şi ce-i gîndit, şi cel care gindeşte totul se arde, universu-i flăcări, arde
chiar şi neantul care nu-i neant ci o gîndire-n flăcări, fum pînă la urmă : nu-s nici călăi nici victime...
şi-atunci, în seara de vineri strigătul ? şi-apoi tăcerea
78

[
i
care tăcînd vorbeşte, nu spune nimica ?
nimic înseamnă strigătul ? nimic
nu trece cind se trece timpul ?
— nimic, doar o bătaie de pleoapă
a soarelui, doar o mişcare,
nu este mîntuire, timpul nu se-ntoarce,
morţii stau nemişcaţi în moartea lor,
nu pot să moară de o altă moarte,
sînt de neatins, împietriţi în gesturi,
din moartea si singurătatea lor
fără de leac, ne văd fără a vedea,
statuie-a vieţii moartea lor, statuie,
nu pentru totdeauna a fi nimic, minutul
e pentru totdeauna oricare un nimic
fantasma unui rege îşi stăpîneşte pulsul
şi gestul tău final, masca ta aspră
îţi dăltuieşte chipul schimbător :
noi sîntem monumentul unei vieţii străine
şi netrăite şi aproape-a noastră,
şi cînd a fost a noastră cu adevărat ? cînd sîntem cu adevărat ce sîntem ? nu sîntem niciodată noi,
nicicînd nu sîntem numai noi, vîrtejuri şi pustiu, umbre-n oglinzi, vomă si oroare, nu-i niciodată-a
noastră viaţa, e a celorlalţi, a nimănuia, viaţa sîntem noi toţi — pîine de soare
79
pentru toţi ceilalţi cei care sîntem noi —
sînt altul cînd sînt eu, faptele mele
sint ale mele şi-ale tuturor,
să pot să fiu un altul trebuie să fiu,
să ies din mine să mă caut în alţii,
alţii ce nu-s de eu nu mai exist,
alţii ce-mi dau deplina existenţă,
eu nu-s, eu nu există, numai noi există,
viaţa e alta, veşnic mai departe
de tine şi de mine, veşnic orizont,
viaţa ce ne doreşte şi ne înstrăinează,
cea care ne dă chipul şi ni-1 distruge apoi,
foame de-a fi, oh, moarte, pîine-a tuturor,
Eloisa, Persefona, Măria,
arată-ţi chipul în sfîrşit să-mi văd
chipul adevărat, al celuilalt,
chipu-mi al nostru-ntotdeauna toţi,
chip de copac şi de brutar,
de nor, de marinar şi de şofer,

de soare şi de rîu, de Petru şi de Paul,
chipul de singuratec colectiv,
trezeşte-mă, mă nasc :
viaţa şi moartea
convieţuiesc în tine, tu stăpîna nopţii, şi-adevărului, regină peste zori, fecioară a lunii, mamă-a apei mamă, casă a morţii, corp al lumii.

ao

.

eu de la naştere cad fără încetare, in mine cad si nu-mi dau de-adîncuri, adună-mă-n privirea ta,
adună praful împrăştiat, cenuşa mea o-mpaca,
leaga-mi oasele risipite, sufla
deasupra fiinţei mele, in pamintul tău,
îngroapă-mă, tăcerea ta odihnă dea gîndului pe sine mîniat deschide
mîna, stăpînă pe seminţe ce sînt zile, nemuritoare-i ziua, creşte, urcă, se naşte abia şi încă nu-i păscută o naştere-i oricare zi, o naştere oricare răsărit, răsar şi eu, toţi răsărim, şi soarele răsare cu chipul către soare, Juan răsare cu chipul lui de Juan al tuturor,
poartă a fiinţei, mă trezeşte, -i ziuă, mă lasă să văd chipul acestei zile, lasă chipul să-i văd. acestei nopţi, căci totul cu totul se comunică şi se transformă, arcuri de sînge punţi de puls fierbinte, mă lasă-n partea cealaltă-a nopţii acolo unde eu sînt tu si sîntem noi, împărăţie de pronume împletite,

81

,.

poartă a fiinţei : fiinţa ţi-o deschide, trezeşte-te, învaţă să fii tu, ciopleşte-ţi un chip, caută-ţi un chip să poţi să-mi priveşti chipul, eu să te privesc, să priveşti viaţa pînă moare,
chip de ocean, de pîine, de stîncă si fîntînă,
.. izvor care dizolvă chipurile noastre
în chipul fără nume, fiinţa fără chip, inexprimabilă prezenţă de prezenţe...
vreau sa continui mai departe şi nu pot:
clipa s-a prăbuşit în alta şi în alta,
dormit-am somn de piatra care nu adoarme
şi la sfirşitul anilor ca piatra
sîngele meu încătuşat l-am auzit cîhtînd,
marea cînta c-un murmur de lumină
şi unul cîte unul zidurile cădeau,
se năruiau cu toate porţile şi-n mine,
prin fruntea mea, el, soarele, intra năvalnic
şi pleoapele închise mi le desprindea
mă desprindea de învelişul fiinţei mele,
din mine mă smulgea, mă despărţea
de greu-mi somn de secole de piatră
şi-apoi magia lui de-oglinzi reînvia
o salcie de sticlă şi un plop ae apă
şi-n sus ţîşnind izvorul de vînturi arcuit,
un arbore înfipt adînc dar plin de freamăt,

82

o curgere de rîu şerpuitoare ce-naintează, dă-n napoi, descrie ocoluri şi mereu ajunge :
Mexic, 1957

:

SALAMANDRA (1958-1961)

SALAMANDRĂ

NOAPTE SENINĂ

Poeţilor Ândre Breton şi Benjamin Peret

. *ĂC* . ! .. A2

La zece noaptea în Cafe Anglia în afară de noi trei

nu mai era nimeni
In stradă se-auzeau paşii uzi ai toamnei paşi de orb uriaş paşi de pădure invadînd oraşul Cu mii de braţe eu mii de picioare de negură chip de fum om fără chip toamna se apropia de centrul Parisului , cu paşi siguri şi fermi de orb Lumea trecea pe marele bulevard şi unii oameni îşi smulgeau chipul pe furiş Frumoasă ca un papă, o prostituată a traversat strada şi a dispărut într-un zid verzui zidul s-a-nchis la loc Totul e uşă
ajunge doar presiunea uşoară a unui glnd Se coace ceva
a spus unul dintre noi
86

Minutul s-a deschis în două
am văzut seine pe fruntea acestei clipe
viii sînt vii
merg zboară cresc crapă
morţii sînt vii
oh, oase care încă mai aveţi febră
vîntul le clatină le risipeşte
ciorchini ce cad între coapsele nopţii
Oraşul se deschide ca o inimă
ca smochinul floarea care-i fruct
mai mult dorinţă decît încarnare
încarnarea dorinţei
Ceva se coace

a spus poetul
... ,
însăşi această toamnă şovăitoare
însuşi acest an bolnav
fruct fantasmă alunecînd din mîinile secolului
an al fricii timp al murmurului şi mutilării
Nimeni nu avea chip în seara aceea
în underground-ul Londrei
în loc de ochi
oroarea oglinzilor oarbe
In loc de buze
ştearsă linia unei cusături

Nimeni nu avea sînge nimeni nu avea nume nu aveam trup nici suflet
87

nu aveam chip
Timpul descria cercuri şi nu pleca
nu se-ntîmpla nimic doar timpul care pleacă şi se-ntoarce
şi nu pleacă
Şi-a apărut atunci perechea de adolescenţi el era blond „săgeată a lui Cupidon" bască cenuşie vrabie hoinară şi-ndrăzneaţă ea era scundă pistruiată si cu părul roşu măr aşteptînd pe masa săracilor palidă creangă într-o curte de iarnă Copii cruzi pisici sălbatice două plante arţăgoase îmbrăţişate două plante cu spini şi flori timpurii Peste paltonul ei de culoarea căpşunii a strălucit mîna băiatului cele patru litere ale cuvîntului Amor arzînd pe fiecare deget ca nişte astre

Tatuaj şcolăresc tuş chinezesc şi pasiune
inele palpitante
oh, mînă colier pe gîtul dornic de viaţă
pasăre de pradă şi cal însetat
mînă plină de ochi în noaptea trupului
88

soare mărunt şi rîu al prospeţimii mînă care stîrneşti visul şi reînvierea
Totul e uşă
totul e punte
acum trecem pe celălalt mal priveşte jos curgînd rîul secolelor rîul semnelor
Priveşte curgînd rîul aştrilor
se-mbrăţişează şi se despart şl din nou **se apropi»** vorbesc între ei într-un limbaj de Incendii bătăliile lor şi iubirile lor sînt facerea şi distrugerea lumii Noaptea **se deschide**
mînă uriaşă constelaţie de semne inscripţie tăcere care cîhtă secole generaţii ere silabe rostite de cineva cuvinte pe care cineva le aude portice din pilaştri transparenţi ecouri numite semne labirinturi Pîlpîie clipa şi spune ceva ascultă deschide ochii închide-i Marea se umflă

Se coace ceva

89
Ne risipim în noapte prietenii mei se îndepărtează port cuvintele lor ca pe uri tezaur fierbinte Se bate rîul cu vîntul toamnei se bate toamna cu casele negre An de mizerie
mănunchi de ani morţi şi blestemaţi anotimpuri violate
secol sfîşiat de urlete piramide de sînge
ceasuri rozînd ziua anul secolul osul Am pierdut toate bătăliile în fiecare zi am cîştigat una Poezia
Oraşul se desfăşoară-n voie
chipul lui e chipul iubirii mele picioarele sînt picioare de femeie ., -» Turnuri pieţe columne poduri străzi rîu centură de privelişti scufundate Oraş sau Femeie Prezenţă evantai care ne arăţi şi ne ascunzi viaţa frumoasă ca prada săracilor fruntea îţi delirează dar din ochii tăi beau înţelepciune subsuorile tale sînt noapte dar sînii sînt ziuă cuvintele tale sînt piatră dar vorbirea e ploaie
umerii tăi sînt amiază pe mare

90

Îl ; o
surîsul tău e soare intrînd în suburbii
părul tău despletit e furtună în balcoanele zorilor
pîntecul tău e respiraţia mării pulsul zilei
te numeşti torent şi te numeşti cîmpie
te numeşti maree
porţi toate numele apei
Dar sexul tău nu se poate numi
alt chip al fiinţei
alt chip al trupului
reversul vieţii
Aici termină orice rostire
Aici se termină orice **rostire**
aici prezenţa devine **teribilă**
mcnisa-n sine însăşi Prezenţa e pustiu

vizibilul e invizibil
Azi invizibilul devine vizibil
aici steaua e neagră
lumina e umbră umbră lumina
Aici timpul sfîrşeşte
cele patru puncte cardinale se unesc
este locul solitudinii locul întîlnirii
Oraş Femeie Prezenţă
aici sfîrşeşte timpul
aici începe.

91

.

O ZI DIN ATÎTEA

Diluviu de sori
nu vedem nimic dar vedem totul
Corpuri fără greutate pămînt fără densitate
urcăm sau coborîm ?
Trupul tău e un diamant
unde eşti ?
Te-ai pierdut în trupul tău

ti Ceasul acesta-i un fulger liniştit si fără gheare
în cele din urmă toţi sînţem fraţi azi ne putem spune bună seara

pînă şi noi mexicanii sîntem fericiţi si de asemeni străinii
V^ -» Automobilele tînjesc după iarbă "# , *',* Turnurile umblă
timpul s-a oprit
'rnu AT.irn'i 'i cnitiiiil
O pereche de ochi mă urmăreşti mereu sînt un ţărm de agată într-un sud calcinat sînt marea între stînci culoarea mîniei sînt furia din iunie si mantia ei de albine
Soare leu al cerului tu care o priveşti
92

priveşte-mă Idol ce nu priveşti pe nimeni
priveşte-ne
Cerul se roteşte şi se schimbă şi e acelaşi unde eşti ?
Stau singur în faţa soarelui şi lumii tu erai trup ai fost lumină nu eşti nimic Intr-o zi te voi întîlni într-un alt soare
'
Coboară noaptea
cresc munţii
Azi nu citeşte nimeni ziarele în birouri cu fustele ridicate peste genunchi fetele beau cafea şi stau de vorbă Trag sertarul
e plin cu aripi verzi e plin cu elitre galbene Maşinile de scris bat singure scriu fără încetare aceeaşi fierbinte silabă Noaptea pîndeşte după zgîrie-nori e ora-mbrăţişării canibale Noapte cu unghii lungi

cită furie în privirile amintite ! Înainte de a pleca soarele incendiază totul
.

APĂ ÎNDRĂGOSTITĂ

Cu limba tăiată şi ochii deschişi'
ftm-aJţevb'r
inorrtin -vq î.bwbq un)» lobi sn-OJfOVi'iq >6•=> w-ădfnifŞ'.») -«*a ie- 'J^Iti •'»« t;rra'3
privighetoarea pe zid
Ochi de chin acumulat şi pene de sînge privighetoarea pe zid
i
"ilni i
,J ,•:
Pene de sînge şi flacără mică
izvor abia născut în gîtlej privighetoarea pe zid
- .ni *nan*
Apă care curge-ndrăgostită
. . rit' *ti"*> *uiUi* *»
apa cu aripi
privighetoarea pe zid *ţ™ *** '"^ 1 v f<tt<l "*
Pe piatra neagră glasul âlb • apă îndrăgostită • '
privighetoarea pe zid
_ .. , ... „„ ' 9i1Hî(/f"^-^ii-iivhq ; r';-ir;r:.-„"-i
Cu limba tăiată cîntă
. . . . • ' *f-'fila r,* -.)h"ij;riKBr
sînge pe piatra neagra
privighetoarea pe zid
LAMPA
i ... .

Împotriva nopţii fără timp se sfîşie şi se îmbrăţişează chinul singur
Gînd negru şi sămînţă-aprinsă chin de foc amar şi apă dulce chin răzvrătit
.
™ .. , ... **li~u.** . - ' .....
Claritate de pilpnn secrete
planta cu lujer transparent
. .. *i*.....i, ...
veghează chinul ^
Tace ziua cîntă noaptea
vorbeşte cu mine şi vorbeşte singură
vesel chin ;
Ochi de sete sîni de sare
îmi intră-n pat si îmi intră în somn
amar chin j 4
Bea sîngele meu chinul pasăre îmi umple aşteptarea ucide noaptea chinul viu
Inel al absenţei
floarea-soarelui a aşteptării şi dragoste veghind
turn de chin
94
95
DESEN
împotriva **nopţii setei absenţei o mare mînă a vieţii izvor al chinului**

Cu o bucată de cărbune
cu creionul meu **de** plumb tocit
cu tocul **meu** roşu
desenez numele tău
numele gurii tale
pe pereţii nimănuia
Pe uşa **interzisă**
gravez numele **trupului tău**
pînă **cînd lama cuţitului meu**
sîngerează
şi piatra ţipă şi zidul respiră ca un piept
-

MIŞCARE
De mînzâ eşti, de ametistă,
eu drum rămîn, de sînge. Nesfîrşitul. De primăvară eşti, cu floare ninsă,
eu jarul sînt, ee-aprinde răsăritul. Dacă eşti turnul nopţii înlunate,
pe fruntea ta, de foc, eu sînt verigă. De eşti mareea zorilor, eu sînt, din toate,
întîia pasăre care te strigă. De coş frumos tu eşti, eu portocale,
eu sînt cuţit de umbră şi de soare De luncă eşti, **sub orizont** culcată,
eu trestie îţi sînt deasupra verde. Daca eşti vintul gata ca sa bata,
eu focul sînt. Cel care te va pierde. De **eşti** izvor cu şoapte şi **murmure,**
eu sînt ţarina galbenelor spice. Dacă pădure eşti de nori, secure
eu sînt, în două s-o despice. De eşti oraşul profanat, eu, peste
întinsul tău sînt ploaia de purificare. Dacă eşti munte galben, sus pe creste
sînt muşchiul roşu pentru-mbrăţişare. De soare eşti, aprins la răsărit,
sînt drumul sîngelui fără sfîrşit.

97

DURATA
Tunet şi *vint: duiatc* I. Ching
|
Cerul negru
Galben pămîntul Cocoşul sfîşie noaptea Apa se trezeşte si întreabă de oră Vîntul se trezeşte si întreabă de tine Trece un cal alb
>» "*
Ca pădurea pe patu-i de frunze dormi în patul tău de ploaie cînţi în patul tău de vînt săruţi în patul tău

de flăcări
Mireasmă îndîrjire înmiită trup cu multe mîini

II
III
98

IV
Pe un lujer invizibil un alb imaculat

Vorbeşte ascultă răspunde-mi ceea ce spune tunetul înţelege numai pădurea
Intru prin ochii tăi ieşi prin cuvintele mele Dormi în sîngele meu mă trezesc pe fruntea ta
VI
Iţi voi vorbi într-o limbă de piatră (răspunzi cu o monosilabă verde) Iţi voi vorbi într-o limbă de zăpadă (răspunzi cu un roi de albine) îţi voi vorbi într-o limbă de apă (răspunzi cu o canoe de fulgere) Iţi voi vorbi într-o limbă de sînge (răspunzi cu un turn de păsări)

99

ROTAŢIE

Columnă înaltă de pulsaţii pe axul nemişcat al timpului soarele te-mbracă şi te dezbracă ziua se desprinde de trupul tău şi se pierde în noaptea ta
Noaptea se desprinde de ziua ta şi se pierde în trupul **tău Nicicînd** nu eşti aceeaşi întotdeauna pari că abia ai sosit
eşti aici de la-nceputul lumii

PO
DOL
Intre acum si acuma, între eu sînt si eu eşti.
cuvîntul *pod.*
Intri în tine însăţi intrînd în el: ca un inel lumea se-nchide
100

De la un ţărm la altul întotdeauna se întinde un, ti un curcubeu.

COMPLEMENTAR
Eu voi dormi la picioarele lui.
In trupul meu tu cauţi muntele, soarele lui afundat în pădure. în trupul tău eu caut barca pierdută in mijlocul nopţii.

DUS=ÎNTORS
,
Noroiosul noiembrie :
pietre murdare, oase înnegrite
palate şovăielnice
Eu am străbătut bolţi şi poduri, eu eram viu, în căutarea vieţii
101

In salonul lunar
sîngerează lumina. Oamenii-peşte
făceau schimb de reflexe.

Eu eram viu şi ain văzut multe fantasme, toate de carne şi os şi toate înfometate.
Turn topaz şi sînge,
pletele negre şi sîni de chihlimbar,
femeia subterană

Tigru, mînză, caracatiţă, iederă-n flăcări : mi-a incendiat oasele şi mi-a supt sîngele
noaptea şi trupul capcană de oglinzi,
Pat, planetă stinsă
noaptea şi trupul c
un pumn de sare, dama.
Mănîncă rămăşiţele mele, soare din altiplan -« . eu eram viu şi am fost să caut moartea.

SALAMANDRA

Salamandră
(neagră
platoşă îşi îmbracă focul) calorifer cu combustie lentă între fălcile căminului aprins — ori marmură ori cărămidă —
ţestoasă împietrită sau samurai pe brînci
si una şi alta
martiriul este odihnă —
impasibil în faţa torturii Salamandră nume antic al focului şi antidot antic împotriva focului şi plantă spintecată peste jar amiantă iubitoare amiantă

Salamandră
în oraşul abstract între geometrii vertiginoase — sticlă beton piatră fier — himere formidabile ridicate prin calcul multiplicate prin muncă la marginea zidului anonim

mac neaşteptat
Salamandra gheară galbenă
inscripţie roşie pe peretele de sare
gheară de soare peste grămada de oase

Salamandră
stea prăbuşită
in sîngeriul opal fără fund îngropata

.....
sub pleoape de silex copilă pierdută într-un tunel de onix în cercuri do bazalt **sămînţă** îngropată
bob de energie adormită în măduva granitului
Salamandră
copilă-dinamită
în pieptul albastru-negru al fierului explodezi ca un soare te desfaci ca o rană vorbeşti ca un izvor
Salamandră
spic
fiică a focului duh al focului esenţă a sîngelui sublimare a sîngelui abur al sîngelui

flacăra e fum abur roşu
rugăciune cuvînt de laudă chemare
coroana de incendiu
Salamandră de aer stînca e flacără
pe fruntea imnului

regină-purpură
(copilă cu pantofi violeţi
fugind despletită prin pădure).
ı
!

uf
Salamandră
animal taciturn
neagra batista de lacrima şi sulf Intr-o vară umedă pe lespezile rărite ale unei curţi pietrificate sub lună
ţi-am auzit vibrînd coada cilindrică)
104

105

Salamandra caucaziană apare si dispare pe spinarea cenuşie a muntelui burghiu scurt şi negru pătat cu sulf
Salamandra
sălbăticiune neagră şi strălucitoare fior al muşchiului verde devoratoare de insecte

herald neînsemnat al ploii
rudă a scînteii
(Fecundare internă
reproducere ovipară
puii trăiesc în apă
cind se fac mari umblă cu greutate)
Salamandra
Punte aeriană intre două ere
punte din sîngc rece
ax al mişcării
(Transformările celei **alpestre**
specia cea mai zveltă
se petrec în pîntecul mamei
Din toate ouăle rămîn abia două şi pînă ies puii
embrionii cresc în sucul hrănitor substanţa fraternă a ouălor avortate)
106

Salamandra spaniolă în munte negru şi roşu
Nu clipeşte soarele înfipt în tăria cerului
nu respiră
nu începe viaţa fără **singe**
fără jeratecul sacrificiului
nu se învîrte roata zilelor
Xolotl refuză să se devore
s-a ascuns în porumb dar l-au găsit
s-a ascuns în sisal dar l-au găsit

a căzut în apă şi a fost peştele axolotl cele **două-fiinţe**
şi „apoi l-au ucis" A început mişcarea s-a rotit lumea procesiunea de date şi nume Xolotl cîinele călăuză a infernului cel care a dezgropat oasele părinţilor săi cel care a fiert oasele în oală cel care a **aprins** lumina anilor născătorul de oameni Xolotl penitentul ochiul spart ce plînge pentru noi Xolotl larva fluturelui dublul Luceafărului melcul marin
celălalt chip al Stăpînului Aurorei Xolotl aholotul **amfibiu**
107
Salamandra săgeată solară
lampă a lunii coloana amiezii
ı
nume de femeie cumpănă a nopţii (Infinita greutate a luminii
fărîmă de umbră pe gonele tale)
Salamandra

flacără neagra heliotrop
tu însăţi soare
însăţi tu în jurul tău întotdeauna lună
rodie ce se desfaee-n fiecare noapte astru nemişcat pe fruntea cerului suflet al mării si lumină domoală
înţelepciune pentru acest du-te-vino al mării desehi-.-
Salamandria
«aurul de aproximativ opt centimetri
trăieşte în crăpăturile stîneilor şi are culoarea pulberii
I Salamandră de pămînt şi apă
piatră verde în gura morţilor piatra reîncarnării piatra focului sudoare a pămîntului
sare care arde şi ia foc
sare a distrugerii
si mască de ghips care consumă chipurile
Salamandră de aer şi foc
viespar de sori
roşu cuvînt al începutului
Salamandra e o şopîrlă
limba sa se sfîrşeşte cu o lancie
coada ei se sfîrşeşte cu o lancie
E greu de prins nu se îmblînzeşte
se odihneşte pe jeratec
domneşte peste foc
Dacă se sculptează din foc
monumentul său incendiază totul
Focul este pasiunea ei este *răbdarea* ei
Salamandra
Apămamă

108
LADERA ESTE

1962 – 1968
PARTEA DINSPRE SOARE
BALCONUL .'
0 , .
Tăcut
în jumătatea nopţii
ne-nfnnt de curgerea înfrîntă a veacurilor
şi nu întins
înfipt
ca o idee fixă In centrul incandescenţei Delhi
Două silabe înalte înconjurate de nisip şi insomnie Le rostesc în şoaptă
Nimic nu se mişcă dar ora creşte
se dilată E în toiul verii tălăzuiri de valuri ce se sparg Aud vibraţia cerului jos peste cîmpia-n letargie Mase uriaşe conclavuri obscene nori plini de insecte
112
apasă zdrobesc
neclare corpuri mărunte ■ ■ ■ ■ (Dimineaţă vor avea nume ridicate vor fi case dimineaţă vor fi arbori)
Nimic nu se mişcă
Ora-i din ce în ce mai mare
din ce în ce sînt mai singur înfipt
în mijlocul viitorii Dacă întind mîna aeru-i un corp moale o fiinţă ambiguă fără chip Sprijinit de balcon privesc
(Nu te rezema,
dacă eşti singur, de balustradă, spune poetul chinez)
Nici înălţimea nici noaptea nici luna nici nemărginirea-i ceea ce văd e memoria şi spiralele ei Ceea ce văd răsucindu-se

nu-i decît pîndă şi capcane dincolo nu mai e nimic decît datele şi volbura lor de praf

113

(Tron de os
tronul amiezei insula aceea
Pe ţărmurile ei roşcate
pentru o clipă am văzut viaţa cea adevărată Avea chipul morţii acelaşi chip
topit In aceeaşi mare strălucire)

Ceea ce ai trăit azi te destrăieşte nu te afli acolo
aici sînt aici
la începuturile mele Nu mă reneg
mă susţin Sprijinit de balcon
privesc
norii imenşi şi un fragment de lună tot ceea ce-i vizibil de aici casele mari
realul prezent înfrînt de oră
şi ceea ce aici e invizibil

orizontul meu
Dacă-i un început acest început nu începe cu mine
cu începutul prin el dăinuiesc
Srpijinit de balcon privesc
această depărtare atît de apropiată Nu ştiu cum s-o numesc chiar dacă o ating cu gîndul Noaptea care se destramă
oraşul ca un munte prăbuşit albe lumini albastre galbene felinare neaşteptate pereţi ai infamiei şi ciorchinii
teribili ca nişte ştiuleţi
oamenii şi animalele pe jos şi hăţişul somnului lor îmbrăţişat Bătrinul Delhi fetidul Delhi uliţi şi pieţe si moschei,
ca nişte trupuri cu genunchii la gură ca o grădină îngropată De secole plouă cu praf mantia ta e croită din
vîrtejurile lui perna ta e o cărămidă spartă Dintr-o frunză de smochin mănînci resturile de la masa zeilor templele
tale sînt bordeluri ale bolnavilor incurabili eşti năpădit de furnici

114

115

-# ,:
curte neajutorată
mauzoleu prăbuşit eşti gol
ca un cadavru profanat ţi-au smuls bijuteriile şi giulgiul Erai acoperit cu poeme tot trupul tău era o inscripţie
aminteşte-ţi
recueereşte-ţi cuvîntul eşti frumos
ştii să vorbeşti să cînţi să dansezi
n Delhi
două turnuri înfipte în cîmpie
două silabe înalte Le rostesc în şoaptă sprijinit de balcon
înfipt nu în pămînt

în viitoare lui în centrul incandescenţei Am fost acolo . lib 8
nu ştiu unde 9 si
Sînt aici
nu ştiu e unde Nu pămîntul - ■. "
timpul

116
1

mă susţine în mîinile lui pustii Noapte şi lună
curgeri de nori tremur de arbori
uimirea spaţiului infinitul şi violenţa din aer pulbere mîniată ce se trezeşte **aprinde** luminile din portul aerian
rumoare de cîntece in Fortul Roşu Depărtări
sînt paşi de peregrin rătăcitor peste această punte fragilă de cuvinte Ora mă înalţă ' ■ .
timpul suferă de foamea încarnării. Dincolo de mine însumi .; •
într-un loc aştept sosirea mea;

MORMÎNTUL LUI AMIR KHUSRU

...Pentru Mărgărita şi Antonio Gonzâlei de Le6n

Arbori încărcaţi cu păsări susţin cu pulsul lor amiaza. Arcuri şi curţi. Printre zidurile roşii, otravă verde, un tanc.
117

Un coridor duce spre sanctuar : cerşetori, flori, lepră, marmură.
Morminte, două nume, povestea lor : Nizam Uddin, teolog rătăcitr, Amir Khusru, limbă de aur. Sfîntul şi poetul.
Grav un luceafăr înfloreşte-n cupolă. Străluceşte noroiul din bazin.
Amir Khusru, canar sau privighetoare : fiecare minut are două jumătăţi, înceţoşat chinul, glasul diafan. Silabe, incendii rătăcitoare, arhitecturi vagabonde orice poem e timp şi arde.

WHITE 'HUNTRESS

flIMA "iflOM
Nu e departe de *dak bxmgalow*
printre liane şi bambuşi
am dat peste Artemisa.
Era înarmată ca un mire :
un *cooli* ducea *Holland and Holland-ul*
altul *vanity case-ul* şi geamantanul
cu antibiotice şi prezervative.

118

CELĂLALT

Şi-a inventat un chip
în spatele lui
a trăit, a murit şi a reînviat de multe ori :
Chipul lui
are azi cutele acelui chip. Cutele lui nu mai au chip.

GOLDEN LOTUSES (2)

-

Subţire şi alunecoasă ca funia magică. Blondă şi năvalnică
Blondă şi năvalnică
lancie şi uliu
Dar şi inexorabil spărgător de gheaţă. Sini de copilă, ochi de smalţ. A dansat pe toate terasele,
în toate beciurile, a contemplat o înserare în San Jose, **Costa Rica,**
119

a dormit la picioarele Himalaiei, **TJA** I '
a sleit barurile şi savanele Africii.
La douăzeci de ani şi-a părăsit bărbatul
pentru o nemţoaică, i
la douăzeci şi unu a lăsat nemţoaica .
pentru un afgan ;
la patruzeci şi cinci
locuieşte în Proserpina Court, int. 2, Bombay.
în fiecare lună în zilele rituale,
plouă cu broaşte şi vipere în casa ei,
servitorii îi bleastămă vrăjitoria
iar amantul ei *parsi* stinge focul.
GOLDEN LOTUSES (3)
Furtună din senin. Vulturul alb îi ciuguleşte umbra

IOD
Grădini despletite,
casa uriaşă ca o fermă,
Atîtea camere pustii.
atîtea portrete cu celebrităţi
necunoscute.
Violete şi negre, pe pereţii de mătase veştedă, urmele degetelor musonilor giratorii. Lux şi pulbere. Căldură, căldură. Casa **e locuită de** o femeie blondă. Femeia e locuită de vînt.

âmootttulB fţ! «Jif)dti3

"VÎNĂTOARE REGALĂ

Graba taxidermistului : ■■' ifig'Jâqu .. Dxanî b, mit
. Alteţa sa vă restituie • s afa ifi JO *,»>iqfy) nb* inie*.

pentru colecţia sa de trofee
pieile, nu prea bine argăsite,
ale tatălui său şi fratelui mai mare.
120

UTACAMUD

1

In munţii Nilgiri
i-am căutat pe Toda.
Templele lor sînt nişte grajduri conice.
Slabi, bărboşi şi închişi în ei
121

mulgindu-şi bivoliţele sacre,
psalmodiază imnuri incoerente.
Din timpul Sumeriei păstrează un secret.
fără a şti că-1 păstrează
şi pe buzele uscate ale bătrînilor
numele de Ishtar, cruda zeiţă,
străluceşte ca luna peste-o fîntînă pustie.
ierburi înalte şi arbori scunzi. Teritoriu nehotărit. In luminuşuri termite întraripate construiesc minuscule castele ciclopice. Omagiu de nisip pentru Micene şi Machu-Picchu.

INŢELE BOTEZULUI

Tînărul Hassan,
pentru a se căsători cu o creştină,
s-a botezat din nou.
Preotul,
ca unui viking,
i-a spus Erik.
Acum
are două nume
şi o singură femeie.

FERICIREA DIN HERAT

Lui Carlos Pellicer

Creşte în cerul nopţii eucaliptul incendiat. Stelele generoase : nu mă strivesc, mă cheamă.

•ATU

Am sosit aici
aşa cum îţi scriu aceste rînduri
fără idei fixe :
o moschee albastră şi verde,
şase minarete înjumătăţite,
două sau trei morminte
amintirea unui poet sfînt,
numele lui Timur şi al neamului său.

Am cunoscut vîntul de o sută de zile, A acoperit toate nopţile cu nisip, mi-a scrijelat fruntea, mi-a ars pleoapele. Dimineţile de aici
sînt făcute din păsări şi din murmurul acela al apei peste pietre care aminteşte de paşii ţăranilor. (Numai că apa era plină cu

praf.) Murmur în cîmpie, năluci **o**
fantasme *i->*
cicloane de nisip
fără substanţă precum gîndurile melp. Intorceri şi iarăşi întoreeri în camera de hotel sau pe dealuri : pămîntul un cimitir de cămile iar In meditaţiile mele întotdeauna aceleaşi chipuri care se destramă Vîntul, stăpînul ruinelor, e unicul meu dascăl ? Eroziuni ; zădărnicia creşte mereu.
. :
.ca alţii, împotriva deochiului :
TA/13H HIQ A3HDM3-1
tolv
La mormîntul sfîntului în copacul uscat am bătut un cui, nu
124
iii
împotriva mea însumi.
(Mi-am spus : cuvinte minate de vînt.)

într-o după-amiază culmile-au făcut pace. Fără a se muta din loc
plopii au început să meargă. Soarele s-a întors în ceramică
s-au reîntors primăverile. In Grădina Doamnelor am urcat sub cupola albastră. Minarete tatuate de semne : scrierea cufică, mai presus decît literele, a devenit transparentă. Nu **a** fost o închipuire a mea, în seninul împietrit n-am văzut răsucindu-.şi formele pînă la dispariţie fiinţa fără substanţă a unui *sufi.* Nu am sorbit din plenitudine în pustiu, şi n-am văzut cele treizeci şi două de semne de pe trupul de diamant al lui **Bodisatve.** Am văzut un cer albastru şi tot albastru de la alb la verde, tot şirul de plopi albi şi în pin, mai mult aer decît pasăre, mierla alb-neagră. Am văzut lumea diluîndu-se în ea însăşi.
: 1
JU2A9

13V
125

Am văzut năluci.
Şi i-am spus acestei jumătăţi de oră :
Perfecţiunea Sfîrşitului.

PASUL LUI TANGHI-GARU
Pămînt bătătorit:
VEDENIE
1-a însemnat iarna cu armele ei, vesmint de spini a fost primăvara.
Munţi de mică lucind. Capre negre. Sub copitele somnambule sclipeşte ardezia, posomorită.
Soare împietrit, înfipt
in uriaşa cicatrice a pietrei.
Moartea ne gîndeşte.
J
Dacă omul e pulbere
ceea ce pluteşte peste cîmp
sînt oameni.

126

HIMACHAL PRADESH (3)
Cinci mici ticăloşii
.văzute, auzite, înfăptuite :
Festinul vulturilor.
Au **mîncat** atît, încît n-au mai putut zbura.
Aproape de ei, pe vîrful unei stînci
o acvilă paralitică
îşi aşteaptă partea ei de stîrv.
Pe veranda unui *dak bungalcnv burrister-ul* din Nagpur atrage străinii şi-ntr-o engleză mieroasă le oferă un pahar, un coş cu fructe din grădina lui, o hartă, un prînz de *curry,* ştiri adevărate despre ţară, balconul casei sale cu o privelişte unică... Soţia lui îl urmăreşte¡ pe furiş, mestecînd injurii în hindustană.
Pentru a se răcori sau pentru a prinde

această clipă de împăcare
în care jumătatea de lună e adevărată
mintea e trează şi soarele mai e încă soare,
perechea de bătrîni iese la aer.
Se înviorează, fac să reînvie
127
.
a feroce pasiune de insecte. Dairea de seminţe seci : oră a nesfîrşitelor reproşuri.

V\ JAHOAMIH

în curtea clubului şase eucalipţi se înecă într-o aproape lumină aproape miere, trei englezi supravieţuitori ai *British* /îoj-ului *"X-* comentează cu un *sikh mat eh* ui de *crickct* din Sidney, matroanele indiene joacă bridge, un paria spală duşumelele în genunchi şi leşină, un astru negru înfloreşte sub tîmpla mea ca o rodie (In Paris s-a pus foc bursei, templul capitalismului), pinii umbresc colina.

Pulbere şi ţipăt de păsări
în înserarea fierbinte.
Eu scriu aceste rînduri infame.

.

128

LECTURĂ DIN JOHN CAGE

nov
Citit
. „ ■■■ ■■>:"> 6fciX9 'Ifl
şi răscitit:
Music without measurements, ii,""-
sounds passing through circuihstanctfp *>"*"> Le aud în mine
cum păşesc afară, în afara mea le văd,
mergînd cu mine. Eu sînt circumstanţa. Muzica :
aud înăuntru ceea ce văd afară
văd înăuntru ceea ce aud afară. (Nu mă poate auzi : Duehamps.)
Sînt
o arhitectură de sunete instantanee
peste un spaţiu ce se dezintegrează.
(Everything
nu 6 *!:,/* ii
\u\A
,oix:.'
>liW
•in ui
i «■j-iiiyiJ^boi • i'jlojnî *ninu.* i, . j| hîBleoB *i-iM*
isiaa'je ii^fiq isi;i. *we come across is to the point.)*
.__, . aasa 1? itodis 9iini-xq
Muzica «md) ■-"- -■■■'■' "'
inventează tăcerea, *i,:-i^iyin ■,» • i'"ij^;* ■ •"
arhitectura ca **muo6 £i««| *lţ.aps->&* tesv** 6R inventează spaţiul, ^e-slaufi fe iitKii*<lţa»J90i»î9SlHhC|-,
Fabrici ale **aeţţilui.** *ntio* ie SQfiAquh/
129
OSI
Tăcerea este spaţiul muzicii: 3D/Q ^ un spaţiu
fără întindere :
nu există tăcere decît în gînd.
tun
: Jiibaăi i?
'.icalipţi
estp o idee r[:;t <ipro. iur
este o laej?,^., ^yyioijlt vjuiavjjq ?.- .4
linlhh : ■-:;(!!■

ni b: ■■:; ii Ir
onirrt
11L .lv »■!•:.- . I di
iiBÎa asa^iiq rnuo
■s<',

I -A **B9fn** 838li

ideea fixă a muzicii. Muzica nu este idee :
este mişcare, sunete păşind pe tăcere. *(Not ane sound jears the silence* !na.teattmi'j *iuU u3k-i that efVtinguishes it.)* Tăcerea este muzică,
muzica nu-î tăcere. Nirvana este Samsara, "
Samsasa nu este Nirvana, înţelepciunea nu-i înţelepciune':
e recîştigarea ignoranţei,
înţelepciunea înţelepciunii.
: B'.iixoM
■iiiiiiuSxiî *bun* (•' *j* iJmt&ni faă¹/ î » \'UB eJeoq fini uMhf. inia !•<
,uji! eb BMuloaliif'iii f›'
9l89q ■ !
Nu-i acelaşi lucru
.
să auzi paşii acestei seri printre arbori şi case
Ol
?.i ZZOT1D 91UO0
, *.im*
să vezi aceeaşi seară acum printre aceiaşi arbori şi aceleaşi case după ce ai citit
130
esi
Silence:
Nirvana este Samsara,
tăcerea e muzică .
(Ut life obscure
the differnce between art and life.) Muzica nu e tăcere : ceea ce spune tăcerea
adică ceea ce nu spune.
irlot.
:
-
•
rniol.
,,,, ... 'f,oh9fnB i-un
y Tăcerea nu are mţeles,
. , ,-■■'" , ,. *,*j* ^)inJmT>i9i ' *?.))*
înţelesul nu ştie ce e tăcerea.
Fără a fi auzită
0f,: muzica alunecă printre noi doi.
(Every something is an echo of nothing.)
. ~ :■■■.■■■ " «DIIV¹.
în tăcerea camerei mele
zgomotul trupului meu : " r' ^lonD Uy* neauzit. ^"
Intr-o zi îi voi auzi gîndurile.nr" '■'■ ir.bBqăS
înserarea '"n B) !
s-a oprit în loc : . *bbBqZi -A'rmo**
şi totuşi — înaintează. ■<»!«"« 9 şovini Trupul meu aude trupul femeiP'¹ *i?Mm* noiinuij?, tiriT^
fa *cable of sound)* şi îi răspunde :
aceasta-i muzica. Muzica e reală,
tăcerea e o idee. .mo nu
toistrrn *i?.* sisoăJ 97inl .Bjsiv 1?
131
Sf.t
•■*0* .

i .
John Cage e japonez *H'Att*
şi nu-i o idee : e soare pe zăpadă.
Soarele şi zăpada nu-i acelaşi lucru : soarele nu-i zăpadă nici zăpada nu-i zăpada

sau soarele nu-i zăpadă nici zăpada nu-i zăpadă
sau John Cage nu-i american
(ll.S.A. is determined to kcep the Free World free,
W.S.A. determined)
UB i s
sau
i.■■•trmlB 8DÌSI. John Cage e american
(that the U.S. A. may become ,. ,
ni *lu ic*

just another part of the world.
No more, no less.) Zăpada nu-i soare,
muzica nu-i tăcere, soarele e zăpadă
tăcerea e muzică. *(The situation must be Yes and No*
not either — or.) ituuioz '
B-pist/m i-ete
Intre tăcere şi muzică arta şi viaţa.
zăpada şi soarele, un om.
132

Acest om **este John Cage.**
(committed to the nothing in between).
Spune un cuvînt : nu zăpadă nu soare,
un cuvînt care nu e
tăcere : *A eyar from Monday you will hear it.*
înserarea a devenit invizibilă.

Hi<u
.;>SsO nrioL *ateu* mo teaoA
ttj gnirtion 9tU oi
nu onuqîî ,¥uîi(*«n ntiBqăx mi
.!,!',Mj-j nu
o tir? "mo
!:■... . nuni <i &
ican
, '.ijHdisivni Jinov^L *L* taieiaunţ
(o "■■)•») t7f.' • • ■• •'. *frec.*
-

■ *1%*
HACIA EL COMIENZO (1964-1968)
■■ ti
UUt'M
fthBqfis nib «-i-iliq'nn
:<if)n
SPRE ÎNCEPUTURI

ifttre
Prezei
«m Iu
, ata
rj'j-i'Ktliiq м Bfiirmj!
Oi'JTIOB 9b fe'IBf)F
sfaqs fiMBoi i^.î niiojorn ■ârriîrtstsf

ţi rKpertrr uman-
ilhomoeoq nolinizn |к 6-iiBîri '>h luJditiini
ijttokimî stf«»nlftj ■•fK'ansJnl-j
.lirtcolo de fspt. ■■!••> ii-cak'
ac mînd
•

iiuignirl

iulun Utii
1

ÎNTREGUL ViNT ..
IflUTU

Prezentul e perpetuu Munţii-s din os şi-s din zăpadă sînt aici de la început VintuJ abia de s-a născut
fără vîrstă precum lumina şi pulberea
Moară de sunete **bazarul** îşi joacă apele
claxoane motoare radiouri tropăitul de piatră al asinilor posomoriţi cintece şi plînsete împletite în bărbile negustorilor sclipirea-naltă sculptată de ciocane în luminişurile tăcerii
năvălesc strigătele copiilor
Prinţi în zdrenţe pe malul rîului schingiuit şoptesc rugăciuni urinează cad în meditaţie Prezentul e perpetuu
136

i,nifv. >: o OTBsinsvui iu *iş* iJ.r»Jb «X
9Î?01 *SVIIlih'*
■uni.
.U
Se deschid ecluzele anului pătrunde ziua lumini de agată Pasărea căzută
la colţul străzii Montalambert şi de Bac este o fată
oprită
peste o prăpastie de priviri Dacă apa e foc
flacără
în centrul orei rotunde întărîtată minză roşie Un snop de seîntei
o fată adevărată între case şi spectre umane Prezenţă aflux de claritate am văzut dincolo de faptele mele ireale
am luat-o de mînă
am traversat împreună cele patru spaţii cele trei timpuri popoare de lumina rătăcitoare şi ne-am întors la zona începutului Prezentul e perpetuu
21 iunie Siiqlsq *iţ* ă-i869d a 9fşoi 6
azi începe vara
Două sau trei păsări
inima
1
137
SCI

rl-,-i !". ■ >b nr'. !'fili'i' inii
vi ii !" ■
SJfiî o ăthqo
inventează o grădină
Tu citeşti şi mănînci n piersică pe pătura roşie
dezbrăcată ca vinul în urciorul de sticlă
Un zobr greoi de corbi în Santo Domingo mor fraţii noştri Dacă ar exista un parc dumneavoastră n-aţi fi aici
Noi ne roadem coatele In grădinile palatului său d» vară Tipii Sultan a sădit copacul iacobinilor după aceea a
împărţit cioburi de sticlă ofiţerilor englezi prizonieri si le-a poruncit să-si taie prepuţul şi să-l mănînce
Secolul
'itn
snsrrtiJ ■siJ'wqa \?.
s-a aprins in pamintunle noastre
• olmnih JuxăV rnfi Cu focul lui
crrîm *ob O-ts,ul* rrit; cu mîinile arse
■ i.il rrtfi îşi vor înălţa casele lor transparente
fqa Ulii
constructorii de catedrale şi piramide ? , ,
v y .111(1 ')b ' ■
Prezentul e perpetuu (J f;[*noM <m.*^*n* ,. Soarele a adormit între sînii tăi
i :1q.19q
Pătura roşie e neagră şi palpită oinoi ÎS
Nici astru nici podoabă pan? isc
fruct ■
138
tu te numeşti **dătil** ^■.•■■*n* tijffiq ateaq mgbn iuion
Datia oişgvol 98nte 3b'
castel de sare dacă poţi ăiisfq gfa i^ioq
pată roşie
r.riBrnu a fsqs ismuM
pe piatra împietrită Coridoare terase scări ;
distruse camerele nupţiale ale scorpionului
Ecouri repetate ceasornicărie erotică
oră nepotrivită
Tu străbaţi curţile taciturne sub înserarea nelegiuită
ni itJ iirix) *i&mu'A*
aol. iiwluoa lui^eqe tii
hisb sg iăi iirhO
eîeiifa ga 90 ibii. /
■îolnuqm}
mantie de ace pe umerii Dacă focul e apă
eşti o picătură diafană
fata adevărată
.'iriuq
transparenţa a lumii
Prezentul e perpetuu
- *humiom.şbu* udaifini 691686^ Munţii boţii *#i
a ion st) adie *miu HIH* iui s. sori sfîsiaţi ;rico şi fiare *âc* iTu-ta.*^
ialeiom &\>*iih* pietrificată furtună ^tefBftyg^^^ ^ft^^
Vîntul sfîşie vin de departe a vedea doare
Cerul e un alt abis n^Mg^gjJ^^^,^ iatr
Gîtlejul lui Salang . :, ^, .
is
a"?
139

norul negru peste piatra neagră Pumnul de sînge loveşte
porţi de piatră Numai apa e umană în aceste singurătăţi despletite Numai ochii tăi de apă umană
Jos
în spaţiul scufundat dorinţa te acoperă cu două aripi *negrQăx-klţiat&klef*[1] Ochii tăi se deschid şi se închid
>"» ■9ntoîrnoM4o

animale fosforescente «iivnioqsn ăio
Jos . ..:,if«W<fiife *UT--'- '■'-*
trăcătoarea fierbinte *'dh 4m)if[Mli]n6At aliţiuo* valul ce se dilată şi se rupe *Vmmu ^ **'«* «[limm]*
picioarele tale deschise uţul săritura albă spuma trupurilor noastre părăsite
Prezentul e perpetuu Pasărea marabu uda mormîntul sfintu[1] barba lui era mai albă ca norii împotriva moralei
împotriva curentului ai repetat numele meu risipire de silabe Un adolescent cu ochii verzi ţi-a dăruit o rodie
Pe malul celălalt al Amu-Dariei
fiqB *4* Jiwoî ăosCI Jib *tnut&oiq* 'o Ii»
Bhi'risqzna-ii :
ii?fUtW *vi.*
iluUite ftor, ■*kbutyiî &tmiitiMq*
neob Bsbav »,'; Sţ(<n aide ila *au* »***tump***
140
6EI

fi 9i,
bni'ii ; *ini*
i sfiăJăd bu/ ob Srrnoî ni i ■ i irrnob sfernsî v iijeqa tiiiumt : ni'i'tjfirri f.Jiilix") fjjfii"
fumegau căsuţele ruseşti sunetul fluierului uzbec era un alt rîu invizibil mai pur Pe şlep barcagiul strangula pui
Ţara e o mînă deschisă
liniile ei
semne ale unui alfabet uitat Oseminte de animale pe cîmp Bactriana
statuie pulverizată
eu am cules din pulbere cîteva nume (0,ţ,--. r în numele acestor silabe pierdute ,f9Bf-, ,-ţm',.
seminţe ale unei rodii cenuşii jur să fiu ţarină şi vînt
vîrtej peste oasele tale
Prezentul e perpetuu
Noaptea soseşte cu toţi arborii săi ' "*
noapte de insecte elecrice şi fiare de mătase noapte de ierburi călătorind deasupra morţilor, conjuncţie de ape ce
vin de departe (
murmure
j i *un*
universurile se deschid ca păstăil^^j io fj
i is Baiiviiq *DiU.abl* eluq *anăişnn* I9
se prăbuşeşte o lume
se aprinde o sămînţă fiecare cuvînt palpită
Aud bătăile inimii tale sub umbră.
8U1 ***9t9ţtn*** ■*<w'i*
il/[H
JJ 1319
!
enigmă în formă de clepsidră .
Snîr : io *ir*
iunu iţii
sUtdfht
femeie dormind Spaţiu spaţii vii *Anima mundi*
materia maternă veşnic exilată de ea însăşi cădere veşnică în pîntecu-i pustiu
Anima mundi mamă a raselor pribege
de sori şi oameni iiboi i'
Spaţiile emigrează
prezentul e perpetuu Pe acoperişul lumii se mîngîie Shiva si Parvati
Iste
in ir»; U9
ii or nun rtl
I
tiv
itqcon
alei 113360 ***t«9q***
Fiecare mîngîiere durează un *&&k>l*
K, "». "■■ ie ii -j *siţozoe*
.^ ■ pentru zeu şi pentru om
acelaşi timp . ' . „ .. tîiotăl&j I"if/ch9i sb ^JqsoB aceeaşi cădere in prăpastie
Lahore ■■ ni-r 93 9qB 9b 9i}onxi(.noo
rîu roşu bărci negre 9iurrnum

între doi tamarinzi o fată desc'tljjf *'HUrtBtnvrUttt* şi privirea ei fără timp
puls identic *a Amu-Darlel*
moarte şi naştere
142

Suspendaţi între cer şi pâmînt
cîţiva plopi
mai mult vibraţie a luminii
decît tremur al frunze^ *oq* Urcă sau coboară ?, ^ *Boi 3bfwxti i?·u*^
Prezentul e perpetuu telri§na[ni
Plouă peste copilăria me^yj i-eniijfu >•■ plouă peste grădinile febrei ,-.^jq *iBm }*,■,<■■ flori de silex arbori de fum Tu
pluteşti pe o frunză de^ţipcll^ 9srtrj pe fruntea mea !n,,,.,.,
Ploaia nu te udă eşti flacăra apei . ., i,,,,,
picătura diafană de foc risipită pe ploapele mele văd dincolo de faptele mele ireale aceeaşi zi care începe
Spaţiul se roteşte îşi smulge rădăcinile din lume Nu cîntăresc mai mult ca zorii trupurilor noastre
culcate
UJW3X3

cpBLANCO
1966

ALB(
Nota AUTORULUI

.
Cum nu a fost posibilă reproducerea tuturor caracteristicilor ediţiei originale a poemului *Alb* (Mexic, 1967), atrag atenţia că acest poem trebuie citit ca o succesiune de semne pe o singură pagină, pe măsură ce se înaintează în lectură, pagina se despătureşte : un spaţiu care în mişcarea sa lasă să apară textul pe care, într-un anume fel, îl produce. Ceva asemănător cu călătoria pe loc la care ne invită un sul de picturi şi embleme tan-trice : dacă îl desfacem, se desfăşoară în faţa privirilor noastre un ritual, un fel de procesiune sau pelerinaj spre un loc neştiut. Spaţiul curge, naşte textul, îl risipeşte — curge ca şi cînd ar fi timp. Acestei dispuneri de ordin temporal, cea pe care o adoptă curgerea poemului — discursul său — îi corespunde o alta de ordin spaţial : diferitele părţi care îl compun sînt distribuite ca regiunile, culorile, simbolurile şi figurile unui mozaic destrămat... Tiparul şi legătoria primei ediţii din *Alb* vroiau să sublinieze nu atît prezenţa textului cît, mai ales, pe cea a spaţiului acestui text : a spaţiului care face posibilă scrierea şi lectura, a spaţiului în care sfîrşeşte orice scriere şi lectură.
Alb este o compoziţie care oferă posibilitatea
multor lecturi,
şi anume :

146
a) In totalitatea ei, ca un singur text;
b) coloana din centru, cu excluderea celei din stînga şi dreapta, este un poem a cărui temă reprezintă tranzitul cuvîntului, de la tăcere la tăcere (de la „în alb" la ceea ce e alb — albul), trecînd prin patru situaţii : galben, roşu, verde şi albastru;
c) coloana din stînga e un poem împărţit în patru momente care corespund celor patru elemente tradiţionale ;
d) coloana din dreapta este un alt poem, contrapunct al celui anterior şi compus din patru varaţiuni asupra senzaţiilor, percepţiei, imaginaţiei şi înţelegerii ;
e) fiecare din cele patru părţi formate din două coloane poate fi citită, fără a ţine cont de această împrăţire, ca un singur text: patru poeme independente ;
f) coloana din centru poate fi citită ca şase poeme libere, iar cele din stînga şi dreapta ca opt poeme.

A DOUA NOTĂ A AUTORULUI

Scară de scapulari: cea a mîinii care atîrnă lipită pe pereţii puţurilor din mină.
Patience, patience, River rising a little: cf. jurnalul lui Livingstone.
Apă şi jeratec: „apa aprinsă" a aztecilor. (Cf. *Gîndire şi religie in Mexicul Antic,* de Laurette Sejourne.)
147

Uriaşele fiare cu piele lucitoare : cf. sonetului lui Quevedo „Aduc toate Indiile în mînă"

Zitar: instrument muzical din ndimil Indiei. *ttu*

— *tb] al*

ii^ţi j *f)/*0'1* • ua' ~ *tiiiii* in iinq bnfcoif

im . Jtytăqrnl m ; » 9 esfilJ.. ..:b sneoloo (a

; 9i8«oijifa6il aiflsmsls uiJeq TOISD

uN»t poem trebuie «.■dup ttWftffiyftj^ilfe-

tete* -., d»că *nwmJm* w «attiWi ii[n]#'[!]

'ura ritual, un M de *pttiemune* sau pelerinaj :

, 8}3»ţtei cwpft, «aste textul, £1 rî»Sp«#; ■— t-,

îl titnci. AowUîi âispiineri de or Ji.n t^îtip^rai, *tm f».* car# o «d^)«

ti cwflWvti p-«j««lui — d)«cur«u< s<lts -— îi (*re*pu•■•"? o alia de

ivrditi sp«ţtal: 4M#rite.l« *p&0JW¥3tUtAxfaÂl{MQMMQuAcu*

re?.,*. ,'.-u;?>;'ile[r] «iniboîurîie şi fi^urUe unul ÎIK«U.:O deitrtait,,,

'fiu- , !t.<j{â!/>rta |jrtfa*i ediţii din *Alb* vrol«u *Ui* <.,■ *rillttieim* mt

.aci aq ^|fi! '^i,n»tMl^t«jMP"«lft?[l]W[K]^^ trilul ace*t«i

l«-d K!uuiii(c«r# face *pixiW^WfkS^-^M^WM* a spaţiului

By passion the world is bound, by passion too it is released.

The Hevapro Tantrc Avec ce seul objet dont le Neant s'honore.

STEPHANE MALLARME

.

80(.

:

. .

.

începutul

fundaţia " sămînţa

latentă
cuvintul în vîrful limbii neauzit de neauzit
impar plin sterp
fără vîrstă
îngropat în ochii deschişi inocent scîrbos
cuvîntul
fără nume fără rostire
Urcă şi coboară, scara de scapulari, limbajul nelocuit Sub pielea penumbrei pîlpîie o lampă
Supravieţuitoare între confuziunile taciturne, Urcă pe un lujer de aramă
terminat
într-un frunziş de clarităţi :
sprijin de realităţi prăbuşite
Sau adormită sau stinsă,
înaltă în băţul ei (căpăţînă într-o lande),
o floarea-soarelui lumină carbonizată
peste un vas de umbră
în palma unei mîini închipuită,

-
floarea
nevăzută şi negîndită :,
auzită, apare
galben
potir de consoane şi vocale incendiate.
-
pe zid umbra focului flacără înconjurată de lei
in foc umbra ta si a mea leoaică în cercul flăcării
suflet între senzaţii *focul te desprinde şi te innoadă Plinea Grialul Jeraticul* fruct al focurilor
bengale

Fata tu rizi — goală
151
sensurile se deschid în noaptea magnetică

■-*0*
in grădinile flăcării
Pasiunea jeraticului compătimitor
Un plus, o stăruinţă,
tălăzuire de silabe umede.
Fără a rosti vreun cuvînt
o presimţire a limbii
îmi întunecă fruntea.
Patience, patince
(Livingstone sub secetă)
river rising a little.
Al meu e ruşu şi se usucă
între deserturi încinse :
Castilii de nisip, cărţi de joc rupte
şi hieroglifa (apă şi jeratic)
în pieptul Mexicului învins.
Sînt pulberea acelor noroaie.
Rîu de sînge
rîu de istorii

[anim'»-; *Inii* ■> ■ $_{es}t_{e\ 0}$ expiere,
prilej bun
un »,*t9t&vhq* 91B3 pentru cel care nu vorbeşte, ii -
zidit,

în fiecare zi
asasinat, mortul de nenumit.
Să vorbeşti
în timp ce alţii lucrează înseamnă să şlefuieşti oase,
să aţîţi tăceri
fitfl««Mieas<iJ ş» pînă la transparenţă,
pînă la ondulaţiune,
valuri-vălurele,

"toli"!ubflî:,j
băv 90 B993 B J8i^B*
ne sb I8v9.be
••n
si ■ -t m
»4

de sînge
rîu secat: gură de izvor
înfundată
de conjuraţia anonimă
a oaselor,
de chinul posomorit al veacurilor
J W 1.

152
şi minutelor :
limbajul

pînă la apă :
rîurile trupului tău patrie de pulsuri să pătrunzi în tine Ijj^ *patrie cu ochii închişi* i/Mfli *apă fără gindire*
^JJ,
să intru in mine jf
asvrî' *intrînd în trupul tău*
patrie de oglinzi care
preţuit veghează
153
rîurile trupului astre infuzori reptile torente de cinabriu somnambul tălăzuire de genealogii jocuri conjugaţiuni
jonglerii subiect şi obiect object şi
absolvit rîu şi sori , „uriaşele fiarq ^ţ» piele -,. ..;•'
le :tfU& «4-

m

patrie cu *izvoare treze* se roteşte rîul seminal al
lumilor *in noaptea adormită* ochiul care priveşte e un alt
ochi
mă privesc în ceea ce mă e creaţia mea ceea ce văd
privesc
percepţia este concepţie
cum să pătrund prin ochii
mei
intr-un ochi mai limpede mă priveşte ceea ce privesc deltă a braţelor dorinţei intr-un pat de vîrtejuri
apă a gîndurilor
sînt creaţia a ceea ce văd
apă de adevăr
adevăr de apă
,, Tot ceea ce rămîne este transparenţa
,»felM î .■' ' '
, Deşert incendiat
, de la galben la purpuriu
j pămîntu-i un limbaj calcinat.
luluqu^i Există ghimpi invizibili, există spini sh -i * *9(ii(tft* hOSM» , în ochi.iKţ

' ' ' uiidani? sfc Pe un zid roşietic nî teiur fa
rtfSSfra» 9b !'-■ trei vulturi ghiftuiţi. *i«feo »» ^nlotî
>. inui?B8»trtj>' Nu are trup nici chip nidf-'siftlle^ ^^
i? ls»eEto"f9»ido if e pretutindeni, .^ «t^l &t
'" ' l'flC^ ' pe toţi ne striveşte : ,,.-.,
■■'■■■"■■ ■' h«i, ' ' i*«>a*rtWri
soarele acesta e *neat* stei > theiit
"rnijoibo "*
soarele acesta e nedrept, **irn.r-..** Mînia e minerală.

154

Culorile se înverşunează
Se înverşunează orizontul. Tobe tobe tobe.
bortii co întnnc»r»3
Cerul se întunecă

Smsn
întunecare prin animale carbonizate. Rag arborii dezlănţuiţi.
precum această pagină, împrâştiere de corbi. Iminenţă de violenţe violete. Se ridică nisipurile,

r ei . Tobe tobe tobe
Te lovesc cerule, 4'"
pământule te lovesc. Cer deschis pământ ferecat flaut şi tobă, scînteie şi tunet, te deschid, te lovesc.
Te deschizi, pământule, ai gura plină de apă, ' '" din trupul tău se scurge cerul, pământule, plesneşti seminţele tale explodează
înverzeşte cuvin tul *Cazi r>* -u^0' i
■*.; i* ■ t^inprtoni
se *desprindi se risipeşte* aridă ondulaţiune *se trezeşte se ridică Idolul* între braţe de nisip t*r»# t* 'iudă *precum mintea* străluceşte se multiplică se rei(w(|i^v;i

155

S

sub reverberaţia dorinţei renaşte scapă se urmăreşte *rotindu-se rotindu-se* viziune a gîndului-pajeră *în jurul ideii negre* capra în vîrful stîncii scufundate *părul de la încheietură* ţinut nelocuit Za *femeia goală* snap-shot al unei bătăi a timpului *fluture ce nu arde nicicînd* real ireal liniştit vibrant *nemişcat sub soarele împietrit* preerie incendiată *de culoarea pământului* culoarea soarelui pe nisip *iarba umbrei mele* peste locul încheieturii *mîinile mele de ploaie* cenuşie pentru păsări *peste sinii tăi verzi* beatitudine suficientă *femeie culcată* făcută după chipul lumii *Lumea snop al chipurilor tale*
De la galben la roşu la verde,
peregrinaj spre claritate,
cuvîntul se arată deasupra viitorilor
1
tlta o
lul;;
ss; . .. iadiăd
TISIOF; stelu *luv Iş* JuJnivuo 9-iibnla
.1Î8

albastre.

J56

Se roteşte ameţit inelul, se rotesc cele cinci simţuri în jurul ametistei însingurate.
Orbire : nu gîndesc, văd
- nu ceea ce văd, reflecţiile, gîndurile le văd. Precipitaţiunile muzicii,
Jfl-u rin *Hm:*
Şi
uiiniîm ni Sitxj
D *U".*
numărul cristalizat. Un arhipelag de semne. Aerofanie,
gură a adevărurilor, claritate anulată într-o silabă diafană precum tăcerea : nu gîndesc, văd
— nu ceea ce gîndesc,
. >StUS*tJ»J3
chipul în alb-negru al uitării,
■ i oi»©J«t strălucirea pustiului.
îmi pierd umbra
! ItS ,<Dt iiOO
înainte? .,
printre păduri impalpabile, repezi sculpturi de vînt, nemărginirile,
defileurile ascuţite, înaintez,
paşii mei
se dizolvă
într-un spaţiu care se prăbuşeşte Jn gînduri pe care nu le gîndesc.
jtim
luquit
Cazi din trup în umbra ta nu acolo ci-n. ochii mei
într-o cădere împietrită de cascadă cerul şi pămîntul se-mpreună
cazi din umbră în numele tău orizont de neatins
te prăbuşeşti în asemănările tale eu sînt doar depărtarea ta
cazi din numele tău în trupul tău în cealaltă lume a privirii
157
851
într-un prezent ce nu sfîrşeşte închipuirile nisipului
cazi în începutul tău risipitele fabule ale vîntului
destrămată-n trupul meu sînt steaua eroziunii tale
te împărţi asemeni limbajului spaţiu zeu sfîrtecat
mă împărţi în părţile tale altşr e gîndul şi cuţitul
pîntec teatru al sîngelui ax al solstiţiilor
iederă arboriferi limbă jeratic de prospeţime firmamentu-i
bărbat şi femeie
cutremur de pămint crupa ta martori testiculele solare *ploaia călcîielor tale pe umerii mei* falus gîndirea şi vulvă
cuvintul
ochi jaguar în desişul sprîncenelor spaţiul e trup semn gîndire *adîncitura înrădăcinată în hăţişuri* întotdeauna două silabe
îndrăgostite
buzele negre ale profetei Ghicitoarea
intreagă-n fiecare parte îţi desparţi spiralele transfigurării *trupul tău sînt trupurile clipei* timpul şi lumea sînt trup *gindind visînd arătîndu-se* îmbrăcat atins înfumurat

contemplată de auzul meu
mirosită de ochii mei
mîngiiată de mirosul meu
auzită de limba mea
băută de tactul meu
să locuiesc în *numele tău*
să cad cu strigătul tău în tine
orizont de cîntec adormit
pod aerian între culoare şi aromă
mireasmă pură in mîinile aerului
cintec al dulciurilor
festin de negură
să-ţi depopulez trupul
casă a vîntului

Irealitatea a ceea ce ai privit dă realitatea privirii
In centrul
lumii trupului şi spiritului crăpătura străfulgerarea
Nu
In vîrtejul atîtor dispariţii viitoarea apariţiilor
Da
Arborele numelor Nu este un cuvînt
Da este un cuvînt
aerul nu-i nimic este
această insectă bîzîind printre rîndurile paginii
neterminate
de neterminat Gîndul
fluturînd printre aceste cuvinte
Sînt
paşii tăi în camera de-alături ■ păsările care se întorc Copacul *nim* care ne apără — îi apără
158

159

160
Crengile lui potolesc tunetul
sting fulgerul
Din frunzişul lui seceta bea apă
Sînt
noaptea aceasta
(această muzică) Priveşte-o cum curge
şi cade între sînii tăi pe pîntecul tău
albă şi neagră primăvară nocturnă
— iasomie şi aripa de corb tamburină şi *sitar*
Nu şi Da împreună

două silabe îndrăgostite
Dacă lumea este reală
cuvîntul este ireal Dacă este real cuvîntul

lumea
este fisura strălucirea viitoarea Nu
dispariţiile si apariţiile Da arborele numelor
Real ireal
sînt cuvintele
aerul nu-i nimic Vorbirea
ireală . • . , dă realitate tăcerii
Să taci
este un ţesut al limbajului ; ..,-.. Tăcere sigiliu . : :
scînteiere
pe frunte pe buze
înainte de a se evapora Apariţii şi dispariţii Realitatea şi renaşterile ei Tăcerea se odihneşte în vorbire Spiritul
este o invenţie a trupului Trupul
este o invenţie a lumii Lumea este o invenţie a spiritului Nu Da
irealitatea a ceea ce ai privit tot ceea ce rămîne e transparenţa Paşii tăi în camera de-alături fulgerul verde se coace

KCB

161

•*0* ..:
mov
în frunzişul cerului
Eşti goală ca o silabă
ca o flacără o insulă de -flăcări pasiune de jeratic compătimitor Lumea J ■ •■•>'■
snop al înfăţişării tale înecată de muzică
Trupul tău prăbuşit în trupul meu
văzut it dă realitate privirii
i . Delhi, 23 iulie - 25 septembrie **1956.**

[i o al

b

d<î-a a»- :»rea fJ

Silabe.

«e «naiurJ'.«u«eâ ewfo frt .

InHorRst- pe

'jeau noapti

arbori inc»

de friuizi>u-

Mftf/iTWt-

p« foaia ... ■*fiimit-* ■

prwi[1] i.a

tr, ualnr-s **st^aţtutut.**

ii 3^3^ icVUELTA

(1969-1975)

ÎNŢQARCERE

▪ ▪ ▪▪▪ ^»«t ni ▪

▪▪▪▪▪▪▪▪:▪▪▪▪ ▪ -iBoq «t(

IdisfVnî

■.: ■ • : **fitO'**

■ - "■ - 'SBfe

•' isqif ■

Mrabnsorti inft al*?;-'

: SlWflBlq irramsîiî

toi 9î!o»36BSt

*

•toi atlîsrmî

: **9d8li2**

Aşa cum aerul
îşi face şi desface în paginile geologiei, pe podişurile planetei, invizibilele lui edificii :
omul.
Graiul lui e doar un grăunte, dar care arde
In palma spaţiului.
Silabele stnt incandescenţe. De asemeni plantele :
rădăcinile lor fracturează tăcerea,
crengile lor construiesc case de sunete.
Silabe:

1A3J/

FOCUL DE FIECARE ZI
se înlănţuiesc şi se dezleagă,
se joacă de-a asemănarea şi neasemănarea
Silabe:
se maturizează sub frunţi, înfloresc pe buze.
Rădăcinile lor
beau noapte, mănîncă lumină.
Graiuri arbori incandescenţi

de frunzişuri şi ploi.
Vegetaţii de fulgere
geometrii de ecouri :
pe foaia de hîrtie poemul se naşte
precum ziua în palma spaţiului.
>0ÎSi!
MliO

164

PE STRADA GALEANA

Lovesc ciocane acolo sus
glasuri pulverizate Vertical, cu primele umbre ale serii,
coboară zidarii
Ne aflăm între albastru şi noapte bună
aici încep maidanele o băltoacă anemică scînteiază brusc

umbra unui colibri o incen'diază
Ajungînd la primele case
vara rugineşte Cineva a închis uşa cineva
vorbeşte cu umbra lui
afşen 98 **iumaoq**
Se-ntunecă nu-i nimeni pe stradă 8UK *aunav*
nici măcar acest dine -*Mui*$_{mf.}$ ***tml«t*** *M*
înfricoşat să meargă singur pe ea Ţi-e frică să-nchizi ochii
tr^turenssă tl>
CfmgUe tor
iM *a!* li

ÎNTOARCERE

*Mai bine să nu te-ntorci in sat, în acest eden distrus care tace ' **'sub** schilodirea mitralierei.*
Ramdn Lopez Velarde

Glasuri la colţul străzii
glasuri între degetele soarelui
umbră si lumină
aproape lichide
Şuieră tîmplarul
şuieră vînzătorul de gheaţă
trei frasini in mijlocul pieţe*
se înalţă invizibilul
frunziş al sunetelor
întins să se usuce pe **taratt** **4i»j»g** »q UB«

166

167

Mă aflu în Mixcoac
In cutiile de poştă
putrezesc scrisorile
Pe varul zidului
pata buganviliei
strivită de soare
scrisă de soare

violetă caligrafie pasională
Merg înapoi
către ceea ce am lăsat sau m-a lăsat
Memorie Iminenţă a prăpastiei
balcon spînzurat în pustiu

bti
llxhite I *ton*
> «1

Merg fără să înaintez smt încercuit de oraş
N-am aer n-am trup
nu am
piatra care-i pernă şi lespede n-am iarba care-i nor şi apă se stinge sufletul
Amiază
pumn de lumină care loveşte loveşte Să cazi într-un birou
sau pe asfalt

168

să ajungi la spital
durerea de-a muri astfel nu merită nimic
Privesc înapoi acest trecător
nu-i decît ceaţă ....

Germinaţie de coşmaruri infecţii de imagini leproase în pîntec creieri plămîni în sexul templului si al şcolii în cinematografe
impalpabile cohorte ale dorinţei

în locurile de convergenţă de-aici şi de-acolo
acesta şi acela
în urzeala vorbirii In memorie si în casele lor
viermuiala de idei cu gheare şi colţi
multiplicări de motive in forma de cuţit
in piaţă şi în catacombe
în adincul negru al solitarului
in patul cu oglinzi si-n patul cu cuţite
lin*
[faom
în haznalele somnambule în obiectele din vitrine aşezate pe scaunul privirii
Se coace în subsoluri vegetaţia dezastrelor
Ard
ai *un*
milioane şi milioane de bancnote în Banca Mexicului
In colţuri şi pieţe peste întinderea locurilor publice Părinţii Bisericii civice conclav taciturn de Giganţi şi Pitici
nici acvile nici jaguari
corbi licenţiaţi proxeneţi
aripi de cerneală mandibule de fierăstrău coyoţi ventriloci
traficanţi de umbră poliţaii
hoţi de găini care fac pe ei monumentul Şarpelui cu clopoţei şi al viperei
altarele mauserul şi mocheta mauzoleul crocodilului cu jartiere retorică săpată în fraze de ciment Arhitecturi paralitice
cartiere împotmolite grădini în putrefacţie
bălţi de salitră maidane
tabere de nomazi urban
iq ni
j *ni*
furnicare gropi cu rîme
oraşe ale oraşului cicatrici purulente
uliţi tăiate-n carne vie
170

In faţa vitrinei cu coşciuge
Pompele funebre . *curve*
stîlpi ai nopţilor zadarnice
în zori în barul murdar fcrwiînt ou
dezaburirea uriaşei oglinzi ' în care beţivii solitari îşi contemplă dizolvarea trăsăturilor
Soarele se ridică din patul lui de oase
Aerul nu-i aer
te îneacă fără braţe şi mîini Lumina sfîşie perdelele
Oraş grămadă de cuvinte sparte
Vîntul prin colţurile prăfuite
frunzăreşte ziarele Ştirile de ieri
sînt mai vechi
deeît o tăbliţă cuneiformă făcută bucăţi Scrieri crăpate
graiuri făcute cioburi semnele s-au spart
s-a tăiat
171
al tlachinolli apa aprinsă

L

"0 A

Nu există centru
piaţa congregaţiei şi consacrării nu există ax
împrăstiere a anilor

debandadă a orizonturilor i K!
au înfierat oraşul
pe fiecare uşă i
pe fiecare frunte
semnul

Sîntem încercuiţi
Am ajuns de unde am plecat
Am cîştigat sau am pierdut ?
(întrebi
ce *legi guvernează succesul şi înfrîngerea ? Se aud cîntecele pescarilor plutind pe ţărmul nemişcat*
Wang Wei către Prefectul Chang de la cabana lui de lîngă lac
Dar eu nu vreau
un schit intelectual
.

în San Angel sau în Coyoacân)
Totu-i cîştig şi totul e pierdere
Merg spre mine însumi spre piaţa mică
Spaţiul e înlăuntru

172

nu este un *eden distrus*
e un puls al vremii Locurile sînt confluenţe
bătaie de aripi a prezenţei într-un spaţiu instantaneu
Şuieră vîntul printre frasini
arteziene lumini şi umbre aproape lichide
glasuri de ape sclipesc curg dispar
îmi lasă în palme un mănunchi de reflexe
Merg fără a înainta Nu vom sosi niciodată
Niciodată nu ne vom afla unde sîntem Nu trecutul
prezentul este de neatins
TW3MDAJR I? 3TATIJATOT

omarnoo

TOTALITATE ŞI FRAGMENT

:t*-i',T)'iq

VtftBtlVBl
Pe foi răzleţe ';<i
smulse în fiecare ceas o foaie pentru fiecare oră
Jose Luis trage o mulţime de linii

iconografii ale cutremurului crăpături vîrtejuri mlaştini
arhitecturi
în clocot demolare transfigurare pe hlrtie
împotriva hîrtiel
sfişie ciuruieşte ciupe pîrleşte aţîţă taie cu cuţitul spintecă subţiază arde tocul creionului penelul
bici vitriol scorpion comemorează decorează t.v'-
frunte sîni coapse SUîaj schiţează sfinţi şi semne
>.» tir mm.1 **j-ilnî**
i9h
au i-ttiul
hvr
irfnnu,.-an nw **,\ jjtoM** *ifips* mov uH .KboioiM-***Muoo'it uit***

destinul

174

.

.
da-ul şi nu-ul fiecărei zile eroarea rătăcirea şi oroarea şa furia-i bufă
povestea degradării lui rîsul lui
rugăciunea lui de păgîn zvonul bălegarul nimicul sughiţul firul tăişul defilare băloasă de proşti buboşi tarantulă
tarantelă
descreierarea întrîmbiţâtă ţese urzeşte împleteşte
linii semne
un popor
un trib de linii ideogramă răzbunătoare
în fiecare oră o foaie uliia ii
fiecare foaie pagina judecăţii de apoi
a fiecărei ore fără sfîrşit
fragment total ce nu sfîrşeşte nicicînd
Jose Luis desenează pe fiecare foaie a fiecărei ore
un rîs
. .

175

ca un urlet
din adîncul timpului
din adîncul copilăriei
în fiecare zi
Jose Luis desenează rănile noastre. li ■
ni. :..

in

i. . .

Tribul multicolor al poeţilor îl bea şi pleacă la
vînătoarea cuvîntului pierdut. Charles Tomlinson dansează sub ploaia de mană a
formelor şi îi mănîncă fructele cristaline.

CERNELURI ŞI ABŢIBILDURI

NOCTURNĂ ÎN SAN ILDEFONSO

De la fereastra unui edificiu îndoielnic oscilînd pe nisipuri
mişcătoare *
Charles Tomlinson urmăreşte, în anotimpul i desgheţului
calendarului, trecerea zilelor: *Fără vină,* zice picătura de piatră a clepsidrei *Fără vină,* repetă ecoul din peştera lui Willendorf *Fără vină,* spune gîl-gîl-ul păsării submarine. Tirbuşonul Ptyx-Utile desfundă Capul-nor care de îndată se
transformă într-un gheizer de proverbe, Peştii dorm înfăşuraţi în pletele Căii Lactee, O pată de cerneală se ridică din pagină şi^ncepe să zboare, Oceanul se strînge şi se usucă pînă se reduce la cîţiva milimetri de nisip ondulat In palma mîinii se deschide bobul de porumb şi apare
leul de flacără pe care-1 are înlăuntru, In călimară cad picături mari din laptele tăcerii,

Noaptea inventează la fereastra mea
altă noapte,
alt spaţiu :
sărbătoare-ncordată
pe un metru pătrat de întuneric.
Momentane confederaţii de foc,
geografii nomade,

numere rătăcitoare. el
De la galben la verde la roşu
se desfăcea ghemul spiralei.
Fereastra :
placă magnetizată de chemări şi răspunsuri,
caligrafie de înaltă tensiune.

înşelător cer/infern al industriei pe pielea schimbătoare a clipei.
Semne-seminţe :
noaptea le-aruncă-n aer, urcă,
explodează acolo sus,
cad, incendiate,
într-un con de umbră,
reapar lumini rătăcitoare,
ciorchini de silabe, incendii giratorii,
se dispersează,
din nou sfărîmate. Oraşul le inventează şi le distruge.
Mă aflu la intrarea în tunel. Aceste fraze perforează timpul. Poate că eu sînt acela care aşteaptă la capătul tunelului. Vorbesc cu ochii închişi.
Cineva
a înfipt în pleoapele mele o pădure de ace magnetice,
cineva

O2MCR3CUI HA2 MI ÂMflUTDOM
'>un

fTCw
mori
conduce şirul acestor cuvinte.
Pagina a devenit furnicar.
Pustiul s-a fixat la gura stomacului meu.
Cad la nesfîrşit în acest pustiu.
Cad fără a cădea. Mi-s mîinile reci,
picioarele reci — dar alfabetele ard, ard.
Spaţiul se face şi desface.
Noaptea insistă, noaptea-mi pipăie fruntea, îmi pipăie gjndyrtle, Ce vrea ?
Străzi pustii, lumini chioare.
La un colţ spectrul **unui cîine.**
Caută în gunoi fantasma unui os.
Arenă de cocoşi fremătînd curtea vecinilor şi chefurile lor. Mexic, prin 1931.
179
imol . !

"0 .:

Vrăbii ale străzii,
o bandă de copii
îşi face cuib
cu ziarele pe care nu le-au vîndut.
în singurătatea neagră
felinarele desenează bălţi ireale de lumină galbenă.
Năluci, timpul se deschide :
un zgomot de pantofi cu toc înalt lugubru, lasciv :
sub un *cer de funingine flacăra unei rochii.*
Cest la mort — ou la morte... Vîntul nepăsător smulge de pe pereţi afişe putrede.
La ceasul ăsta
zidurile roşii din San Ildefonso sînt negre şi respiră :
soare schimbat în timp, timp schimbat în piatră,
piatră schimbată-n trup. Aceste străzi au fost canale.
Sub soare, casele erau de argint:
oraş de var şi piatră luna căzută-n lac.
nu

180

Creolii au ridicat, .
peste canalul înfundat şi idolul îngropat un alt oraş
— nu alb : roz şi auriu — idee devenit timp, număr intangibil.
L-au aşezat la încrucişarea celor opt direcţii,
porţile lui deschise spre nevăzut :
cerul şi infernul.
Cartier în somn.
înaintăm printr-un coridor de ecouri, printre chipuri sparte :

istoria noastră. Mută patrie de piatră.
Mănăstiri vegetaţie de turle,

.
faţadele lor pietrificate grădini de simboluri.
împotmoliţi
în proliferarea bezmetică a caselor pitice palate umilite,
fîntîni fără apă, frontispicii jignitoare.
Grămezi
181
S8I

de madrepore insubstanţiale,
învinse
nu de mîhnirea anilor, ci de oprobriul prezentului
Piaţa Zocalo, vastă cit firmamentul :
spaţiu diafan, fronton pentru ecouri.
Aici descoperim, între Alioşa K. şi Julian S.,
semnele fulgerului faţă-n faţă cu secolul şi camarila lui.
3ttB

..

1

..

Ne tîrăşte vîntul gîndului,
vîntul verbal, vîntul care joacă oglinzi,
stăpînul reflexelor, constructorul oraşelor de aer,
geometrii suspendate de firul judecăţii.

•I 9f0
.
qrnî I
Viermi uriaşi : galbene tramvaie stinse
X-uri şi Y-uri un automobil nebun, insectă cu ochi vicleni Idei,
182
181

fructe la îndemînă. Fructe : aştri.
Ard. Arde, copac al pulberii,
dialogul adolescentului, bruscă platoşă incendiată
De douăsprezece ori loveşte pumnul de bronz al turnurilor.
Noaptea explodează in bucăţi,
le adună după aceea şi apoi pe ea însăşi, intactă, se adună.
Ne risipim, nu acolo, în piaţa cu trenuri incendiate,
ci aici, pe această pagină : litere pietrificate.
a
- ...
Băiatul care călătoreşte prin acest poem,
între San Ildefonso şi Zocalo, este bărbatul care-1 scrie :
această pagină este de asemeni o călătorie nocturnă.
Aici se încarnează fantomele prietene,
ideile se risipesc.
rilm

183
■*0 ,':*
Binele, am dorit binele :
să îndreptăm lumea. Nu ne-a lipsit cinstea :
ne-a lipsit umilinţa.
Ceea ce am dorit nu ceea ce am dorit din inocenţă. Percepte şi concepte,
mîndrie de teologi : să loveşti cu crucea,
să întemeiezi cu sînge, să ridici case cu cărămizi ale crimei, să decretezi obligatorie spovedania.
Cîţiva
s-au transformat în secretari ai secretarilor ai Secretarului Suprem al Infernului.
Furia a devenit filozofie,
balele ei au acoperit planeta Raţiunea a pogorît pe pămînt şi a luat forma eşafodului
— adorată de milioane de oameni.
înşelăciune circulară :
toţi am fost,
pe Marea Scenă a Teatrului Nelumii, judecători, călăi, victime, martori,
toţi am depus mărturie falsă
împotriva celorlalţi şi împotriva noastră.
018 tO
184
£81
Şi mai rau : am fost spectatorii care aplaudă sau cască în sală.
Vinovăţia care nu se recunoaşte vinovăţie, '
'in inocenţa,
a fost vinovăţia noastră cea mai mare.
Fiecare an a fost un munte de oase.
9niv 90
Convertiri, retractări, excomunicări, reconcilieri, apostazii, abjuraţiuni, zigzaguri ale demonolatriilor şi androlatriilor fascinaţii şi deviaţii : istoria mea,
sînt oare istoria unei erori ?
q
si Bqifo
.
:
Istoria este eroarea.
Adevărul e ceea ce se află dincolo de date
dincolo de numele pe care istoria le dispreţuieşte
cele de fiecare zi — puls anonim al tuturor,
puls unic al fiecăruia —,
irepetibilul fiecare zi identică tuturor zilelor.
Adevărul

[1] *Daimon,* demon şi *andros,* om (gr.) plus *latreia,* cultul. Adorarea demonilor şi, respectiv, a omului.
185

*'0, *

este fondul timpului fără istorie.
Greutatea clipei care nu cîntăreşte nimic :
nişte pietre cu soare văzute cîndva şi care azi se reîntorc, pietre de timp care sînt şi pietre sub soarele acestui timp, soare ce vine dintr-o zi fără dată,
soare care iluminează cuvintele acestea
soare al cuvintelor sare se stinge, numindu-le.
Ard şi se sting sori, cuvinte, pietre :
clipa le arde fără a se arde pe ea.

Ascuns, nemişcat, veşnic, prezentul — nu prezenţa lui — e de neatins, între a face şi a vedea, acţiune sau contemplare, am ales cuvintele :
să le nasc, să le locuiesc, să pun ochi vorbirii.
Poezia nu-i adevărul : este reînvierea prezenţelor,
istorie
transformată în adevărul timpului nedatat. Poezia
186
precum istoria, se face ;
poezia
precum adevărul, se vede.
Poezia :
încarnare
a soarelui-pe-pietre într-un nume
dizolvare
a numelui dincolo de pietre.
Poezia,
pod aerian între istorie şi adevăr
nu-i drumul spre acesta sau acela
înseamnă
să vezi tăcerea în mişcare,
tranzitul
în tăcere.
Istoria e drumul :

nu te duce în nici o parte
toţi îl străbatem,
adevărul este călătoria.
Nu plecăm nu venim :
ne aflăm în mîinile timpului.
Adevărul :
să ne ştim,
de la origine,
suspendaţi în **aer.**
Fraternitate peste pustiu.
187
Ideile se risipesc,
rămîn fantomele :
adevărul a ceea ce ai trăit şi suferit Rămîne un gust pustiu : timpul
— mînie împărtăşită —
timpul
— uitare împărtăşită —
transfigurat mai apoi în memorie şi încarnarea ei.
Rămîne
timpul devenit timp împărtăşit: graiul. In fereastră,
simulacru războinic,
se-aprinde şi se stinge cerul comercial al reclamelor.
Mai sus, abia vizibile,

constelaţiile adevărate. Răsare,
printre bazine, antene, terase, colană lichidă,
mai mult închipuită, cascadă a tăcerii
luna. ,0B *nil--*
Nici fantomă . *u-fj.j,*
188
mSlî .-•
>L>A
Î8I
.qu-ti ij ■jfaA
nici idee :
a fost zeiţă
şi azi e lumină rătăcitoare. Soţia mea doarme.
Şi ea e lună, lumină care curge
— nu printre stlnci de nori,
printre stîncile si chinurile visului :
imul u3
mai e şi suflet.
Curge sub înşişi ochii ei **închişi,** se prăbuşeşte de sub frunte
torent tăcut, pînă la picioare,
se prăbuşeşte în ea Însăşi din ea Însăşi ţlşneşte
pulsul ei o modelează, se inventează pe ea Însăşi parcurg!
se copiază **inventlndu-se,**
Intre insulele sinilor săi
horn
rin&rj iu ou.
,uşm iulagr* **Ihclu-ie, .**
but: luqţni!
se află un braţ de **mare,**
lulqmu plntecul ei este laguna
în care se risipeşte umbra şi vegetaţia ei,
curge pe talia ei, urcă,
descinde,
se risipeşte în **ea fauişl, le leagă**
189
SM
de curgerea ei,
se dispersează in forma ei : mai este şi trup.
Adevărul
este tălăzuirea unei respiraţii *_rjr,*
si privelişti văzute de nişte ochi închişi : misterul palpabil al anului. Noaptea e pe punctul de a pleca.
Se luminează. Orizontul devine lichid.
Să te prăbuşeşti din înălţimea acestui ceas :
să mori
înseamnă să cazi ori să urci ? închid ochii,
aud în craniul meu paşii sîngelui meu, **aud**
. *Uotr*
no-mi 5î,I cum trece timpul pe tîmplele **mele.**
Sînt încă viu.
,: .. *-\v-sb* ***l»ta*** *au* Camera s-a umplut cu lună.
dăic . . ■ .-if/rev ■
Femeia: "
fîntina în **noapte.**
Mă încredinţez **curgerii ei odihnitoare.**
...1B9Î
,

PASADO EN CLARO (1974)

... TRECUT PE CURAT

- .

... .

■ rnuW

■. ■ ■ • | ni

.....

sd

L

O/1AJD (fW)
TAflUD

Fair seed-time **had** my soul, and I grew uP Foster'd alike by beanty and by fear...
W.W. *The Prelude* (I. 265—266)

Auziţi cu sufletul,
paşi de gînd mai mult decît umbre,
umbre ale gîndului mai mult decît paşi,
pe drumul ecourilor
pe care memoria le clădeşte şi le distruge:
fără să meargă merg
peste acest acum, punte intimă
între o literă şi altă literă.
Ca burniţa peste jeratic
paşii trec prin sufletul meu
către locuri care se schimbă-n aer.
Nume : dispar
în pauza dintre două cuvinte.
Soarele trece peste resturile
a ceea ce spun, soarele şterge locurile
încă neclare
răsărind în această pagină,
soarele îmi deschide fruntea
balcon spre zburătorul din mine.

Mă îndepărtez de mine însumi, urmăresc şovăielile acestei fraze, cărare de pietre şi capre. Cuvintele strălucesc în întuneric.

Şi ntegra iilafCe a silabelor acoperă hîrtia şi îşi îngroapă rădăcinile de cerneală în subsolul limbajului.

Din fruntea mea porensc spre o amiază
de mărimea timpului.
Asaltul de secole al banianului
contra răbdării verticale a zidului
e mai lung decît această momentană
bifurcare a gîndului
intre presimţit si simţit.
Nici acolo, nici aici : pe această margine
a îndoielii, mişcată
de oglinzi şi reflexe,
şi unde limbajul se dezice,
merg la întîlnirea cu mine însumi.
Ora e o sferă de cristal.
Intru într-o curte părăsită :
în faţa mea stă un frasin.
Verzi exclamaţii
ale vîntului prin ramuri.
In partea cealaltă e pustiul.
Curte neisprăvită, amenințată
de scriere şi incertitudinea ei.
'

'

înaintez printre marginile unei priviri fără memorie. Sînt una din imaginile ei.
193
Frasinul, sinuoasă flacără lichidă,
e un murmur ce se înalţă
pînă devine turn vorbitor.
Grădină devenită cîmp cu bălării : febra lor
naşte animale care imită mitologia.
Cărămizi, var şi timp :
între a fi şi a nu fi, cenuşiul ziduxilor.
minuni infinitezimale în crăpăturile lor :
ciuperca stăpînă, Miîridate vegetal,
sopîrla şi respiraţia ei. u s
Sînt închis în privire : fîntînă
unde de la început un copil
continuă să cadă, o fîntînă unde socotesc
cît durează pînă cad de la început,
fîntînă calculului pentru calculul meu,
pe unde urcă apa şi coboară
umbra mea.
Curtea, zidul, frasinul, fîntînă se risipesc în claritatea cu formă de lagună. Pe malurile ei o vegetaţie de transparenţe. Rimă fericită între munţi şi clădiri, peisajul se dedublează in abstracţiunea oglinzii arhitecturii. Mai mult desenată,
194
între cer şi pămint,
o pirogă singuratică;
Valurile vorbesc în limba nahua.
Un semn zburător taie înălţimile.
Poate că-i o dată, o conjuncţie de destine :
snopul de trestie, prefigurarea vasului cu jeratic
Cremenea, crucea, aceste chei ale sîngelui,
au deschis cîndva poarta morţii ?
Lumina amurgului întîrzie,
desenează pe coame incendii simetrice,
redevine flacără himerică
acest volum roşietic pe care-l răsfoiesc
(stampe : vulcanii, podişurile şi, întinsă,

mantie de fulgi peste ape,
întreg Tenochtitlanul înecat în sînge).
In rafturi cărţile de-acuma sînt jeratic
întărîtat de soare cu mîinile sale roşii.
Creionul meu se revoltă împotriva poruncii.
In cuvîntul care o numeşte
laguna intră în eclipsă.
întorc pagina. Murmure :
mă spionează din frunzişul
literelor.

Memoria mea e o baltă. Oglindă noroioasă : unde am fost ? •; Fără pietate şi fără milă, ochii mei
195
mă privesc In ochi
din apele tulburi ale acestei bălţi
care îmi cheamă acum cuvintele.
Nu văd cu ochii: cuvintele
sint ochii mei. Trăim între nume ;
ceea ce nu are nume încă
nu există : *Adam de ţarină,*
nu o păpuşă de p-ămînt, ce metaforă.
A vedea lumea înseamnă a o citi literă cu literă.
Oglindă de cuvinte : unde am fost ?
Cuvintele mele mă privesc din balta
memoriei mele. Strălucesc,
printre încrengătura de reflexe,
nori împotmoliţi şi bulbuci,
peste un fond de la ocru spre roşu,
silabele de apă.
O scriere prin murmur, nu prin litere :
ondulaţie de umbre, sclipiri, ecouri.
Ochii meu nu au sete. Balta e senequistă :
apa, deşi potabilă, nu se bea : se citeşte.
Sub soarele înălţimilor bălţile se evaporă.
Rămîne o pulbere trădătoare
şi cîteva vestigii fără moştenitori.
Unde am fost ?

Mă aflu unde m-am aflat; Intre zidurile nehotărîte ale aceleiaşi curţi de cuvinte,
196

Abderrmân[1], Pompei[2], Xicottncatl[s], -.-
bătălii în Oxus sau prin mărăcinişuri
cu Ernesto şi Guillermo. Cele o mie de frunze.
verde sculptură de foşnete,
cuşca soarelui şl scînteia
minusculă a păsării colibri: smochinul primordial,
capelă vegetală pentru rituale
polimorfe, diverse şi perverse.
Revelaţie şi ticăloşie :
timpul şi limbajul lui , „„♦„„«
întreţesut, nod de fantasme
pipăite de gînd
şi risipite de pipăit,
belciug al sîngelui, ideie fixă
înfiptă n fruntea mea.
ni o 6JSI.X9 Dorinţa e stăpîna spectrelor :
v y - v *Unt* &163919I

sîntem iederă de aer
nu» o i? în arborii vîntului,
3.0 *kî *vtettvtE&ol»* mantie clădită de flăcări ^ ^^ *gb* tfirn,
si de flăcări distrusă.
unoSinl ,olo3« — Adîncitura trunchiului:
sex, semn, trecătoare şerpuitoare
neatinsă de soare şi de privirile mele, 0
distrusă de furnici.

[1] Abderramân, primul emir musulman din Spania, Învins de Carol Mastel lîngă Potiers şi ucis (732).
[2] Pompei, general al lui Sylla (106—48 i.e.n.), victorios In Africa şl trimis In 76 ca proconsul In Spania.
[3] Xicotencatl, **divinitate a focuUU la atfeci.**

197

Adindtura a fost portic
spre dincolo de ce se vede şi se gîndeşte :
acol, înlăuntru, mareele sînt verzi,
e vrede sîngele, fociil e verde,
printre ierburi negre ard stele verzi:
e muzica verde a elitrelor
din noaptea primitivă a smochinului;
— acolo, inlăuntru, buricele degtelor sînt ochi, tactul priveşte, privirea palpează,
ochii aud culorile ;
— acolo, înlăuntru, înseamnă afară, înseamnă toate părţile şi nici una, lucrurile sînt aceleaşi şi sînt altele, există
o insectă care cîntă ferecată într-un icosaedru
şi o alta care despleteşte
silogismele pe care le ţese păianjenul
atîrnat de firele lumii;
— acolo, înlăuntru, spaţiul
e o mînă deschisă şi o frunte
care nu gîndeşte idei, ci forme
care respiră, merg, vorbesc, se transformă
şi nevăzute se evaporă ;
-Ţ. acolo, înlăuntru, ţară urzită din ecouri,
se prăbuşeşte lumina, cascadă lentă
Intre buzele crăpăturilor:
lumina e apă, apa e timp diafan
In care ochii îşi spală imaginile;

106

I ie *ai*

tai

— acolo, înlăuntru, frînghiile j

JUKTtAtff

- NA,

!

Dar eternităţi de o clipă
pe care electricitatea ereerului
le aprinde, le stinge, le aprind*
reînvieri de flăcări
ale alfabetului calcinat; »b
— nu există un program acolo, înlăuntru, "**
întotdeauna e aceeaşi zi, aceeaşi noapte întotdeauna[1],[1]'
nu au inventat încă timpul
soarele nu a îmbătrînit,
această zăpadă este identică ierbii,
întotdeauna şi niciodată e acelaşi lucru,
niciodată nu a plouat şi plouă-ntotdeauna,
totul continuă să fie şi n-a fost nicicînd,
popor fără nume al senzaţiilor,

nume care îşi caută trupul,
transparenţe păgîne,
cuşti ale claritătii în care se* distrug^1
identitatea şi asemănările ei,
diferenţa în contradicţiile ei.
Smochinul, înşelăciunea şi înţelepciunii* fli
minuni ale pămîntului
— sigure, punctuale, proltee —
şi conversaţia cu spectrele.
Invăţămîntul smochinului:
să vorbesc cu viii şi morţiţ;
De asemeni cu mine insuaţfc,

• :

au..

"r^/..-ă ■**ifl**
ni
■· ■ e-j
lin"'.' ■ **iţlU**
? rt ■• **:-iM**
;iV-: ' . . **sQ**
•.-.*mX*
uîsu.m.
<*r*
linisD'
■*MW"*

■ ■***hr***

ti

199

Procesiunea anului i
Schimbări care nu-s decit repetiţii.
Pasul orelor şi greutatea lor.
Dimineaţa : mai mult decît lumină, un abur.
de claritătţi schimbate-n picături ce cad
peste geamuri şi frunze:
lumea se subţiază
sub aceste geometrii oscilante
pînă devine tăiş al unui reflex.
înmugureşte ziua, năvăleşte prin frunze,
se roteşte în jurul ei însăşi
şi din golul în care se prăbuşeşte
se ridică din nou, de-acum un trup deplin.
Lumină filtrată e timpul.
Plesneşte fructul negru, se deschide
ca o prăpastie cu florescenţă de purpură,
din creanga ruptă curge seva lăptoasă şi înţepătoare
Metamorfoză a smochinului:
Dacă toamna o-ngălbeneşte, lumina o transfigurează.
Fecioară neagă î
'!> un •,-*ihic* i UB
(■)«t« âbJO

Fecioară neagră, se înalţă ru neruşinare în spaţiul străveziu. Cerul e boltă turnată din lapisazuli: se rotesc la *ralenti* continentele lui, geografnle fără substanţă.
Flăcări între zăpada norilor. - -----
Amiaza-i miere din ce în ce mai **fierbinţii** *lmta'j* Prăbuşire tăcută de orizonturi:
, 911!
Bi/627'J"
i'lutaltf.i
m U

lumina de prăbuşeşte din inălţimV umbra se risipeşte peste cîmpie.
La lumina lămpii — noaptea
e de-acum stăpîna casei şi fantoma
bunicului meu e stăpîna nopţii —
eu pătrundeam în tăcere,
trup fără trup, timp
fără ore. Fiecare noapte,
mecanisme transparente ale delirului,
cărţile ridicau î« mine -
arhitecturi peste vîrfuri de mult construit»:
Le înalţă o adiere ^a spiritului,
o bătaie de pleoape le dărîmă. ..,■■."
Am adunat lemne împreună cu aljii
şi am plins sub fumul focului ':
aprins de îmblinzitorul de cai ;
am rătăcit prin crîngul plutitor , , .
tîrît de Tajo tulburat spre verde; : ., ■-.,-•
lichid hăţişul se încreţea ,
înapoia fugarei Galateea; ,,. ,..
am văzut în ciorchini umbrele înghesuite
pentru a bea sîngele din tranşee:
mai bine bulgări
pentru a hrăni cîihele lucrătorului avar"""H M "»K/ *ăecît să fi stăpinul naţiunilor palide ale* mort&^to> mi-a fost sete, am văzut demoni Iii Gobi '•tho" *% ^^* **am înotat cu sirena In peşteră** :i' ■'*< Tolhon *In*
2,01
*<„ •
(şl după aceea, în somnul purificator, :-
fendendo i drappi, e mostravaml 'Iventre,
quel mi sveglib col puzzo che n'uscia):
am scris peste mormîntul meu imaginar : ;.
nu ridica această lapida, *
nu *sînt bogat decît* în *oase;*
acele memorabile
parale pistruiate găsite
în coşniţa verbală a lui Villaurrutia; Carlos Garrote, etern frate vitreg, •jmaUw.-'
Dumnezeue să te ocrotească, mi-a zis **lovindtWil**[9]^ şi eram eu însumi, în oglinzile hsji-wtlf
repetatei insomnii, cel care mă rănea ; ■ ° ^f* Isis şi măgarul Lucio ; caracatiţa şi **Nemo**; '*■ şi cărţile-nsemnate de armele lui Priap, *»*«"

citite în după-amiezile de potop, trupul încordat, privirea aţintită. Nume ancorate în golful frunţii mele : scriu pentru că druidul, sub foşnetul silabelor de imn, stejar bine înfipt deasupra paginii,
!? sb
rfâSA .Hiou *>%ui* Bioqsnl al tusa'/ as
mi-a dat creanga de vîsc, descîntecul care face să curgă cuvintele din piatră. , , ., ,, Numele îşi acumulează nebuloasele lor, . . ^ mima confederaţii conjecturale. t (ujţî<ţa. &. ^sfa
Nori şi nori, galopul fantomatic # ^ ^, , ftQt JJ„î^ al norilor peste **vîrfurile** . *&[m-a m*)aioa| ms
202
:• ir
rtJJ'j" ! ftJ'5
f.altr.
memoriei mele. Adolescenţa, ţară de nori. f
Casa mare
împotmolită într-un timp de noroi. Piaţa, arborii uriaşi în care soarele îşi face cuib, biserica scundă — turla ei abia le atingea genunchii dar lovitura de metal a limbii ei îi trezea pe morţi. Sub arcade, în gală militară, trestiile, lăncii verzi, carabine de zahăr ; *vDi"*
la intrare, cablul pentru explozie ;J'^ }10<? ' răcoare de apă în penumbră, • BUÎO○ 9"mI<J paturile străbune, lumina despletig[1]"^1^^"8 *iki* şi peste zincul tejghelei, ""*■** TOi"" *"U^*
mici planete desprinse 9fa *iulv'* s *U*
din pomul amiezii, :!l4m£*r IWJ
cireşele şi mandarinele,
galbene grămezi de dulceaţă. HIB9(I|MM
Se rotesc ann în mijlocul pieţei, ' ■
se rotesc în Santa Catilina, şi nu se mişcă. fifaim •*"
t/t ,f ,91BO*4.'i.

doar In fantoma lor» .. ,.
locuite doar de mînia
celor în vîrstă. Familii,
crescătorii de scorpioni:
precum clinilor li se dă In mîncare
sticlă pisată, ne hrănesc cu ura lor
si cu ambiţia îndoielnică de-a fi cineva.
Mi-au dat de asemeni pîine şi timp,
lumină în ungherele zilelor,
ore pentru a rămîne numai cu mine.
Copil între adulţii taciturni
şi teribilele lor copilării,
copil pe coridoarele cu uşi înalte,
camere cu portrete,
crepusculare cofradii ale absenţilor,
copil supravieţuitor
al oglinzilor fără memorie
şi al poporului de vînt: .
trupul şi incarnările lui
proiectate în simulacrul reflexelor.
In casa mea morţii erau mai mulţi decît viii.
Mama mea, copilă de o mie de ani,
mama lumii, orfană de mine, ■■ -.
hotărîtă, crudă, obtuză, providenţială, ;,;
privighetoare, căţea, furnică, lancie,
scrisoare de dragoste cu greşeli de literj^,
mama mea : pîine pe care o tăiam
in fiecare zi cu cuţitul ei, ...
204

Frasinii m-au învăţat ' ^ '-t "'<'
sub ploaie, răbdarea ᵗʸ1--
de a cînta vehement împotriva vîntuliâ. '}f!fll
Fecioară somnambulă, o mătuşă ! <-[1]
m-a învăţat să văd cu ochii închişi,
să văd în mine şi prin ziduri.
Bunicul meu surîzînd în cădere
şi repetînd în nenorocire : *haz de necaz.*
(Ceea ce spun e ţărînă
peste numele tău destrămat: *să-ţi fie uşoară.)*
De la vomă la sete,
legat de stănoaga alcoolului,
tatăl meu venea şi pleca printre flăcărţţ[ni]
De pe traversele şi calea ferată
a unei gări cu muşte şi pulbere
într-o zi i-am adunat trupul.

Niciodată n-am putut să vorbesc cu *el"°* [£] îl întîlnesc acum în vise, !0"'*
această patrie ceţoasă a morţilor. '* r" întotdeauna vorbim despre altceva. [9] *ib* în timp ce casa se prăbuşea *:fqv*
Bl
■...". . . -:O 6 ■ .. ,>H
Zile *'■£ all-uiţlsnui"i*
ca o frunte liberă, o carte deschisă.' -"idlfl sb iasmifS Nu m-au multiplicat oglinzile *.inimi txlU:*
lacome care transformă .....; antoisa anms-;
eu continuam să cresc. Am fost (sînt) iarbă, buruiană pentru dărîmăturile fără nume.
205
. !
▪-#.:

oamenii în obiecte, obiectele în cifre :
nici putere, nici cişţig. Nici sanctitate :
cerul pentru mine a fost foarte repede un cer
nelocuit, o frumuseţe goală
şi adorabilă. Prezenţă suficientă,
schimbătoare ; timpul şi epifaniile lui.
Nu mi-au vorbit zeii dintre nori :
sub frunzele smochinului mi-a vorbit trupul,
trupurile trupului meu.
Incarnări instananee :
amiază spălată de ploaie,
lumină abia născută din apă,
aburul feminin al plantelor,
piele lipită de pielea mea : piei, drace !
— ca şi cînd trupul, în cele din urmă,
ar fi coincis cu el însuşi, iar eu cu el,
ca şi cînd trupul şi cele două trupuri ale sale
ar fi fost un singur trup
care nu mai era trup, un trup
în care trupul devine *acum* şi toate orele *întotdeauna,*
ca şi cînd eu şi dublul meu ar fi fost unul şi acelaşi
iar eu nu aş mai fi fost deloc.
Rodie a orei : am băut soare, am mîncat timp.
Frunzişurile îşi răsfirau degetele de lumină.
zumzet de albine în sîngele meu :
alba sosire.
Mi-arunc sarcina pe ţărmul

e*l mai singuratic. Am fost un străin
între vastele ruini ale înserării.
Vîrtej abstract: am vorbit cu mine,
m-am dublat, trupul s-a sfărîmat.
Nedumerită în înălţimea clipei,
carnea se face verb — şi verbul se destramă.
A te şti exilat în pămînt, fiind pămînt,
înseamnă a te recunoaşte muritor. Taină fără taină,
taină pustie, fără nimic înlăuntrul ei :
nu există morţi, există numai moarte, mama noastră.
O ştia aztecul, o bănuia grecul :
npa e foc şi în trecerea ei
noi sîntem numai flăcările.
Moartea e mama formelor...
Sunetul, cîrjă de orb pentru simţuri :
scriu *moarte* şi pentru o clipă
trăiesc în ea. îi locuiesc sunetul:
e ca un cub de sticlă şl aer,
vibrează peste pagina aceasta
dispare în ecourile ei.
citindu-le, ochii mei le depopulează.
Privelişte de cuvinte:
Nu contează : le rosteşte auzul meu.
încolţesc acolo, în zonele indecise
ale vorbirii, populaţii lacustre.
Sînt creatori amfibii, sînt cuvinte.
Trec dintr-o parte într-alta,
se scaldă-n foc, se odihnesc în aer.

■■*0 .:*
Se află dincolo. Mu le aud. Ce spun *1* Nu spun : vorbesc, vorbesc.

Trec de la o poveste la aîtâ pe o punte suspendată de unsprezece silabe. Un trup viu deşi de nestins în aer, în toate părţile mereu şi-n nici o parte. Doarme cu ochii deschişi, se culcă între ierburi şi se trezeşte înrourat, se urmăreşte pe sine însuşi şl vorbeşte numai în tuneluri, e un burghiu ce sfredeleşte munţii, înotător în marea furtunoasă a focului, nevăzut izvor de vaiete, ridică pulsul *a* două oceane, se pierde pe străzi, cuvînt chinuit în căutarea sensului, aer ce se risipeşte în aer. Şi de ce spun toate acestea ? Pentru a spune că în plină amiază aeru! se umple de fantome soare cu aripi ştampilate, monede uşoare, fluturi. Inserare. Pe terasă ceremonia tristă a lunii. Fluturele *cap de mort,* solui sufletelor, fascinaţia fascinata de camelii şi lumină electrică,

peste capetele noastre era o fîlfîire
de deseîntece nedesluşite. *Omoară-l!*
strigau femeile
şi-1 ardeau ca pe o vrăjitoare.
După aceea, cu un suspin crud, se închinau.
Lumină risipită, Psyche...
Există mesageri ? Da, trupul tatuat de semne este spaţiul, aerul e invizibil ţesut din chemări şi răspunsuri.
Animalele şi obiectele devin vorbire, Prin noi, universul
vorbeşte cu el însuşi. Sîntem un fragment — desăvîrşit în nesfîrşitul lui —*tlJl!* din discursul său. Solipsism coerent şi pustiu : ce spune de la începutul începutului său ? Spune că ne spune. Şi-o spune sieşi. *Oh madness of discourse, that cause sets up with and against itself!*

Din înălţimea clipei
destrămat în amiaza plantelor carnivore
m-a descoperit moartea.
Iar eu în moarte am descoperit vorbirea.
Universul vorbeşte singur
dar oamenii vorbesc cu oamenii :

I Iu nu *'3 qtnj*

există istorii. Wilhelm, Alfonso, Emilio :
arena pentru întreceri era istorie
şi era istorie să te întreci pentru a muri împreună.
Pulberea, strigătul, căderea :
Zgomotul, nu discursul.

în acest dute-vino al obiectelor
pentru revoluţia formelor
şi a trupurilor prăbuşite,
fiecare se luptă cu celălalt,
fiecare se ridică, orb, împotriva lui însuşi.
Astfel, cînd îi vine ceasul,
îşi plăteşte nedreptatea. (Anaximadru)
Nedreptatea de a fi : obiectele suferă
unul împotriva altuia, împotriva lor însele
pentru a fi mai mult, întotdeauna pentru a fi mai mult.
Să fi trup este pedeapsa, chinul nostru este istoria.
Dar este şi dovadă a voinţei :
să recunoşti în petele de sînge
din sudariul Veronicăi chipul
celuilalt — celeilalte întotdeauna victima noastră.
Tuneluri, galerii ale istoriei.
Numai moartea e uşa de ieşire ?
Salvarea, poate, se rezolvă înlăuntru.
Purificare a vorbirii, istoria se consumă
în dizolvarea pronumelor :
nici *eu sînt* nici *eu sînt mai,* ci a fi mai fără eu.
210

în centrul trupului nu există timp, e mişcare încremenită, cerc anulat în rotirea lui. u∧6
Amiaza : "3rn
flăcări verzi arborii din curte:' Tremurul ultimului jeratic pe iarbă : insecte încăpăţînate. Peste cîmpia galbenă lumina : paşii de sticlă ai toamnei. O congregaţie obligată de reflexe, pasăre instantanee, pătrunde prin crengile literelor."nB Soarele bea umbră din scrisul rtwti'. între ziduri — nu din piatră : -'*■**'
i tio* fc
'nt r:
ia s ,ii B
'.{M910
ridicate de memorie —
crîngul trecător :
lumina reflexivă între tulpini,
şi respiraţia vîntului.
Dumnezeul fără trup, Dumnezeul fără nume
pe care-1 chemăm cu nume
pustii — cu numele pustiului —,
Dumnezeul trupului, dumnezeul care e trup,
trece printre crengile
scrise de mine. Risipire de nori
peste o oglindă neutră :
în evaporarea imaginilor,
vacant, sufletul e de-acum spaţiu pur.
In linişte se desăvîrşeşte mişcarea.

211

Soarele se întărită, se înfige
în corola orelor uimite.
Flacără în tulpina de apă
a cuvintelor care-o numesc,
floarea — e un alt soare,
Liniştea în ea însăşi
se risipeşte. Se scurge timpul,
fără a se scurge. Trece şi rămîne. Poate,
chiar dacă toţi trecem, nici nu se duce nici nu rămîne

există o a treia stare.
.
Există o a treia stare :

a fi fără a fi, plenitudinea pustie,
ora fără ore şi alte nume
prin care se arată şi dispare
în confluenţele vorbirii
presentimentul şi nu prezenţa.
Numele care o numesc spun : *nimic,*
cuvînt cu două tăişuri, cuvînt între două goluri.
Construită în aer, cu cărămizi de foc
şi ziduri de apă, casa lui
se ridică şi se prăbuşeşte în ea însăşi
de la începuturi. E Dumnezeu :
locuieşte în numele care îl neagă.
In conversaţiile cu smochinul
sau în spaţiul alb al literelor,
în conjuraţia imaginilor
împotriva pleoapelor mele închise,
în ameţeala simetriilor,
în nisipurile insomniei,
în îndoielnica grădină a memoriei
sau în potecile rătăcitoare
eclipsa străluminărilor.
Apărea în fiecare formă
prăbuşirea.
Dumnezeu fără trup, îl numesc cu limbajul trupului simţurile mele. Am vrut să-l numesc cu un nume solar, cu un cuvînt fără alt chip. Am epuizat memoria şi *ars combinatoria.* Un clopot cu seminţe uscate cuvintele rupte de nume : am spart numele, am împrăştiat numele, am necinstit numele. De atunci nu fac decît să caut numele. Am umblat în urma unui murmur al vorbirii, rîuri printre prundişuri, *color ferrigno* a acestor timpuri. Piramide de oase, putrefacţii verbale : stăpînii noştri sînt flecari şi feroci. Am clădit din cuvînt şi umbrele lui o casă ambulantă de reflexe, turn care umblă, construcţie de vînt.

212
213
Timpul şi combinaţiile lui : -
anii şi morţii şi silabele,
socoteli deosebite ale aceleiaşi socoteli.
Spirală de ecouri, poemul
e aer care se sculptează şi se dizolvă,
trecătoare alegorie a numelor
adevărate. Uneori pagina respiră :
roiuri de semne, republicile
rătăcitoare de semne şi sensuri,
în rotaţie magnetică se ridică şi cad
peste hîrtie.
Mă aflu unde m-am aflat : merg înapoia murmurului, paşi înlăuntru meu, auziţi cu ochii, aud cuvintele pe care le gîndesc, cuvintele care mă gîndesc gîndindu-le. murmurul e gîndit, eu sînt paşii mei,
-» . Mexic şi Cambrige, Mass.
între 9 septembrie şi 27 decembrie 1974.
I
214

.NOTE
-im.:
-al
D
De obicei, la un text poetic notele sînt trecute în subsolul paginii respective şi au sarcina de a micşora îndoiala cititorului în legătură cu un vers sau un cuvînt din interiorul acestuia, de cele mai multe ori aparţinînd

onomasticii sau toponimiei. Explicaţiile se scot din dicţionare şi enciclopedii şi, obligatoriu, sînt scurte. In unele cazuri, poemele lui Octavio Paz impun astfel de note. în alte situaţii însă, aceste note spun prea puţin şi e nevoie de comentariu. Poetul însuşi a simţit necesi-sitatea lor. Motiv pentru care reproducem în paginile care urmează cîteva din aceste *note—comentariu,* intercalînd, în funcţie de ordinea organizării poemelor în selecţia noastră, şi notele de dicţionar sau enciclopedie.

Se va fi observat că în aceste poeme punctuaţia a fost redusă la minimum, iar uneori suprimată total. Iată, în cuvintele poetului, raţiunea acestui artificiu :

„Motivele poeţilor moderni pentru justificarea absenţei semnelor de punctuaţie sînt numeroase şi contradictorii. într-o scrisoare către un prieten, Apollinaire susţine că semnele acestea nu sînt necesare pentru că adevărata punctuaţie se află în ritm şi în dispunerea versurilor. Ar avea dreptate dacă versul ar fi întotdeauna o unitate sintactică şi una ritmică. Ceea ce nu-i adevărat. Şi chiar dacă ar fi, punctuaţia rămîne necesară pentru că nu e doar un auxiliar al lecturii, ci o parte constitutivă a scriiturii, aşa cum tonul şi pauza fac parte din vorbire. Fourier, în schimb, deplîngea sărăcia sistemului nostru de punc-

OiS

lult ,6iu.

ftoe' •rrt 90 ;

100

tuaţie şi sugera, de exemplu, numai pentru virgulă, cel puţin patru forme deosebite. Valery avea aceeaşi părere...

Pentru alţi poeţi, absenţa punctuaţiei este dovada spontaneităţii. Poemul fără punctuaţie, susţin ei, reproduce fluiditatea vocii insiprate, cascada de sunete şi sensuri. Nici această opinie nu mi se pare exactă. Vorbind, facem pauze, schimbăm ritmul şi tonul, mai ales în momentele de exaltare, dar în poeme fără punctuaţie nu se înregistrează nici una din aceste nuanţe. Cu ani în urmă, un poet francez mi-a spus că eliminarea ortografiei ar şterge frontiera dintre cuvinte, favorizînd asociaţiile neaşteptate şi sporind ambiguitatea — recurs important pentru poezie. Se poate susţine şi contrariu: punctuaţia poate să iste — sau mai mult: să provoace — asociaţii verbale insolite.

Există o raţiune care explică, dar nu justifică, absenţa punctuaţiei din poezia modernă. E vorba de o reacţie spontană a poeţilor : sistemul punctuaţiei aparţine scriiturii, în timp ce poezia, prin originea şi natura ei, aparţine mai întîi vorbirii. Poezia este anterioară scrierii... Absenţa punctuaţiei este un artificiu prin care poeţii moderni evocă fantasma sonoră a vorbirii din pagină."

Adio casei (pag. 29) şi *Intre piatră şi floare* (pag. 34). Explică Octavio Paz: „In 1937 am părăsît, în acelaşi timp, casa părintească, studiile universitare şi Ciudad de Mexico. A fost prima mea ieşire în lume. Cîteva luni am locuit în Merida (Yucatan), unde am scris prima versiune a poemului *Intre piatră şi floare.* M-a impresionat mult mizeria ţăranilor maya, legaţi de cultivarea sisalului şi vicisitudinile comerţului internaţional. Am vrut să arăt relaţia care, ca un adevărat nod pentru spînzurat, lega viaţa concretă a ţăranilor de structura impersonală, abstractă, a economiei capitaliste. Acest mecanism îi decima, dar ei ignorau nu numai funcţionarea lui, ci şi existenţa... In 1976, pregătind ediţia aceasta, am recitit poemul şi

i-am trăit neajunsurile, ingeniozitatea şi slăbiciunile. Am fost tentat să-1 distrug; mai apoi, din fidelitate pentru temă şi nu faţă de mine, m-am hotărît să-1 refac în întregime. Rezultatul e ceea ce se vede, dar nu fără îndoială : poate că era mult mai bine să distrug o intenţie de atîtea ori spulberată."

Am presupus că exact acelaşi eveniment a provocat şi elaborarea poemului *Adio casei:* în afara diferenţei de ton, structura celor două poeme este foarte apropiată. Mai există un amănunt pe care l-am cules dintr-o altă pagină : funcţionar de bancă, poetul a avut cîndva sarcina, împreună cu alţi nouă tineri, să numere bancnotele care se scoteau din circulaţie. Era plătit cu bani pentru a număra banii care urmau să fie arşi. „Ceva diabolic. în fiecare zi, am văzut cealălaltă faţă a economiei, cealălaltă faţă a regimului capitalist. Deasemenea, caracterul fantomatic al banului : banul e un semn, dar un semn care se distruge. Am văzut vîlvătăile uriaşe care înghi-ţeau milioane de pesoşi care nu mai erau milioane, ci hîrtie îmbătrînită". *(Solo a dos voces,* Octavio Paz şi Julian Rios.)

Prizonierul (pag. 37). Autor de romane în care eroii trăiesc sub obsesia plăcerii satanice de a face rău sufletelor inocente, Donatien, marquizul de Sade (1740—1812), „a murit internat, din porunca lui Napoleon, în balamucul din Charenton" (Scri-ban), lăsîndu-ne moştenire un singur cuvînt : *sadismul.* Octavio Paz paraboiizeaza şi desparte sensurile: elogiul omului devine antielogiu şi blestem pentru cruzimea oamenilor.

Prelegeri despre obiecte (pag. 51 şi urm). Evidentă preluare a tehnicii haiku-ului. *Tang,* cea de a treisprezecea dinastie chineză (618—907). *Oaxaca,* oraş în apropierea Pacificului, între Mitla şi Monte Alban, mari centre ale culturii zapotece. *Tlăloc,* zeul ploii, al ploii de foc şi al apei în general. Mai înainte, *craniu de zahăr* — prezenţă obligatorie, între mexicani, de ziua morţilor. *Zeiţă aztecă* — e vorba de Coatlicue. *Xochi-*

5XS

pili — zeul florilor. Emblema sa este floarea, fluturele şi pasărea. La începuturi, zeul soarelui de dimineaţă.
Copil cu titirez — aluzie, izvorînd se pare din culturile precortesiene, la] jocul copiilor cu acest obiect: cîştigă cel care reuşeşte ca spîr-nelul să cadă într-un anume punct. *Uxmal* — centru de eul-j tură maya situat în nordul peninsulei Yucatan. Cele şase poeme transfigurează monumente din această zonă.
Imn între ruine (pag. 56) *Teotihuacăn,* „Locul unde oamenii j s-au transformat în zei", aşezare religioasă situată la nord-est i de capitala Mexicului, aproximativ la 50 km., cu existenţă datată cu mult înaintea erei noastre şi cunoscînd epoca de apo-] geu între anii 300—650. Sînt celebre aici piramidele *(Soarelui* şi *Lunii),* templul lui *Quetzalcoatl, Drumul morţilor, Palatul fluturilor, etc.*
Piatra soarelui (pag. 60). în prima ediţie a poemului (1957), I Octavio Paz a inclus următoarea notă : „Pe coperta aceste cărţi I apare cifra 584 scrisă în sistemul numeric maya; deasemeni] apar semnele corespunzătoare mexicane : ziua *4 Olin* (Mişcare) şi ziua *4 Ehecătl* (Vînt). Acestea la începutul şi sfîrşitul poemului. Poate că nu-i inutil să arătăm că *Piatra soarelui* e un poem elaborat din 584 de versuri în endecasilab (ultimele şase versuri nu contează fiind identice cu primele şase). Acest număr de versuri corespunde cu revoluţia sinodică a planetei Venus, cea care este de exact 584 de zile. Vechii mexicani «coteau ciclul venusian începînd cu ziua *4 Olin;* ziua *4 Ehecătl,* 584 de zile mai tîrziu, marca conjuncţia planetei Venus cu Soarele, sfîrşitul unui ciclu şi începutul altuia."
Explicaţia poetului continuă cu un paragraf de nuanţări. Poemul în sine nu rămîne descifrat întru totul, relectura fiind obligatorie. Oricum, din cîte îmi dau seama, înţelegerea lui trebuie să înceapă din final (versurile 575—590). E un poem vizionar, uitat astăzi, cu origini în Cicero *(Somnum Scripionis) şi* Dante. în acelaşi timp, o teofanie. Unică şi irepetabilă. Una

dintre cheile înţelegerii se află, evident în catrenul din Gerad de Nerval, reprodus de Octavio Paz la începutul poemului. Respectivul catren este primul din sonetul *Artemis* (figurează în *Les Chimeres),* scris de Nerval în 1853. O traducere pe literă a catrenului ne spune : „Cea de a treisprezecea (oră) se întoarce... E încă cea dintîi ; / Şi e întotdeauna unica sau e momentul unic : / Pentru că, tu, regină, o, tu! Eşti prima sau ultima ? / Eşti tu, rege, o, tu, unicul sau ultimul amant ?" Şi o explicaţie devine necesară : 1. Ora a treisprezecea este prima care urmează după cea de a douăsprezecea şi marchează sfîrşitul unui ciclu şi reînceperea (eternă) a unui ciclu nou. Deci, e prima oră din noul ciclu. 2. In această eternă renovare timpul însuşi e abolit (momentul unic este întotdeauna acelaşi). 3. Iar tu, regină, eşti prima sau ultima femeie ? Eşti alta şi, în acelaşi timp, aceeaşi iubită eternă şi unică, repetată (renovată) de toate celelalte, de fiecare nouă femeie. 4. Iar tu eşti regele acestei regine, unicul şi eternul îndrăgostit de ea...
Cîntărind 25 de tone şi avînd un diametru de 3,60 m „piatra soarelui", calendarul aztec, descoperit la 17 decembrie 1760 în Ciudad de Mexico, este, în ultimă instanţă, cheia adevărată a poemului. Dar pentru înţelegerea acestui calendar trebuie să ştim tot ceea ce a însemnat el înainte de ziua 13 Acătl (Trestie), cînd a fost inaugurat, adică înainte de 1479...
Balconul (pag. 112) „Poetul chinez este Lin-Yu (937—978), ultimul împărat al dinastiei Tang din Sud. Versurile menţionate au fost scrise în exil. *Sînt paşi de peregrin,* primul vers din *Soledades* de Luis de Gongora y Argote.
Mormîntul lui Amir Khusru (pag. 117), „Sanctuarul lui Nizam Uddin se află în Delhi şi se compune dintr-o moschee, un lac şi mai multe morminte. Nizam Uddin a fost un teolog mistic sufi din secolul XIV. A rămas celebră disputa sa cu sultanul Ghiryasun-in Tughluq. Amir Khusru, prieten şi discipol al lui Nizam Uddin, a fost poet şi muzician. Deşi afgan

-#..
de origine, este considerat fondatorul poeziei de limbă urdu. Pe mormîntul lui există o inscripţie în persană : „poet cu dulce glas de canar".
White Huntress (pag. 118), *Dak bungalow,* vechi edificiu destinat călătorilor (schimbarea poştelor), azi îndeplinind ace-ieaşi atribuţii.
Holland and Holland, carabină pentru vînarea animalelor mari.
Golden Lotuses (pag. 119), „Cf. romanului King Ping Mei". Parsi-persan. Alungaţi de invazia arabă, au ajuns în India pe ţărmul de apus al Indiei în secolele VII şi VIII. Venerează focul.
Utacamud (pag. 121), „Există o copioasă literatură antropologică despre neamul Toda, despre riturile lor asociate cu mul-gerea bivolilor sacri. Se ignoră originea acestui grup. Unii îl consideră descendent dintr-o colonie de comercianţi sumero-babilonieni care nu s-au mai putut întoarce în Mesopotamia din pricina invaziilor ariene din cel de al doilea mileniu înaintea erei noastre... *Nim* (Azadriachta indica), arbore foarte bogat în umbră. Rădăcinile şi coaja sînt folosite în medicină, frunzele sînt folosite la curăţirea dinţilor. Simbol al iubirii" Sub un *nim* se va căsători Octavio Paz cu Mărie Jose.
Fericirea în Herat (pag. 123), „Herat a fost focarul «renaşterii timuride» cea care a reînnoit civilizaţia islamică în Per-sia şi India".
Pasul Tanghi Garu (pag. 126), „Se află pe vechiul drum de la Kabul la Peshawar, străbătut în prezent doar de

către nomazi şi călători curioşi".
Himachal Pradesh (pag. 127), „Se află în zona de apus a Himalaiei. Unii consideră că imnele vedice au fost compuse in această regiune. Poemul a fost scris în mai 1968, în timpul mişcărilor studenţeşti din Paris".

DESPRE AUTOR

Născut la 31 martie, 1914, în Ciudad de Mexico, Octavic Paz îşi face studiile în acest oraş şi va lucra o vreme ca ziarist. Va mai îndeplini şi alte „îndeletniciri extravagante", curr notează el însuşi, între acestea aflîndu-se cea de funcţionar dţ bancă, unde avea sarcina să numere bancnotele care, ieşinc din circulaţie, urmau să fie arse. In 1944 pleacă în Statelt Unite (bursier Cuggenheim) şi va rămîne aici aproape doi ani in ultima perioadă, pentru a trăi, lucrînd pentru radio şi ci nematografie (dublaj). In 1945 intră în diplomaţie şi va plec; la Paris. îi cunoaşte pe Andre Breton şi pe Benjamin Peret Participă la mişcarea suprarealistă. In 1952 călătoreşte în Indii şi Japonia în calitate diplomatică. Se întoarce în Mexic în 195: unde rămîne pînă în 1959, desfăşurînd o activitate literară ş culturală deosebit de intensă : publică marea parte a cărţilor săli de poezie şi eseistică, ţine conferinţe, provoacă polemici literar şi politice, îi prezintă pe tinerii poeţi şi pictori mexicani, fun dează reviste literare şi un grup de teatru, traduce foarte mu] din poezia antică si modernă. Se întoarce la Paris în 1959. Ii 1962 este numit ambasador al ţării sale în India, funcţie pe car o îndeplineşte pînă în octombrie 1966, cînd, în dezacord cu poli tica de represiune adoptată de guvernul mexican împotriva mis carii studenţeşti, îşi prezintă demisia. Din acest an locuieşte î oraşul natal.
Opera poetică a lui Octavio Paz a fost adunata în şase vc lume : *Libertad bajo palabra* (Libertate pe cuvînt, 1935—1957

Salamandra (Salamandră, 1958—1961), *Ladera Este* (Partea dinspre soare, 1962—1968), *Topoemas* (Topoeme, 1968), *Discos vi-suales* (Discuri vizuale — 1968) şi *Poemas* (Poeme, 1935—1975), volum care selectează, elimină şi adaugă poeme noi la principalele volume anterioare.
Operă în proză : *El laberinto de la soledad* (Labirintul singurătăţii, 1950), *El arco y la lira* (Arcul şi lira, 1956), *Las pe-ras del olmo* (Perele plopului, 1957), *Cuadrivio* (Răscruce, 1965), *Puertas al campo* (Porţi spre cîmpie, 1966), *Corriente alterna* (Curent alternativ, 1967), *Claude Levi-Strauss o el nuevo festin de Esopo* (Claude Levi-Strauss sau noul ospăţ al lui Esop, 1967),. *Marcel Duchamp o el castillo de la pureza* (Marcel Du-champ sau castelul purităţii, 1968), *Conjunciones y disyuncio-nes* (Conjuncţii şi disjuncţii, 1969), *Postdata* (Postdată, 1969), *Aparencia desnuda* (Aparanţe clare, 1973), *El signo y el garabato* Semnul şi desenul, 1973), *Versiones y diversiones* (Versiuni şi diversiuni, 1973), *Los hijos del limo* (Fiii mîlului, 1974), *El mono gramatica* (Maimuţoiul grămătic, 1974). Piesa într-un act, bazată pe o povestire de Hawthorne, *La hija de Rappaccini* (Fiica lui Rappaccini, 1957) figurează acum în opera poetică în proză.
Octavio Paz a tradus în spaniolă opere din Matsuo Basho, Pessoa, E.E. Cummings, Mallarme, Apollinaire, Nerval, Ekelof, Lundkvist si alţi poeţi de limbă franceză şi engleză.

CUPRINS

Cuvînt înainte .....• • • '
LIBERTATE PE CUVINT (1935—1957)
Sub clară umbra ta . \..... 12
Cuvînt ....•■•■••• 17
Grădină..... 18
Arcuri . . . . . • • • • •
Destin de poet..... 2*
Pasărea..... 2*
Logodnicii..... 22
Două trupuri . ..... 2^
Nici cerul, nici pămîntul..... 24
Cuvintele..... 26
Motive **pentru** a **muri**..... 27
Adio casei . ..... ^9
Seven P. M. 31
Viaţa firească ..... ^3
Intre piatră şi floare..... 34
Prizonierul . :..... °
Ochii tăi.....• • 40
Dincolo de iubire 41

Fabulă..... 43
Piatră de obirşie 44
Elogiu..... 46
Proverbe 48
Seminţe pentru un imn . . . ." 49
înţelepciunea lucrurilor..... 51

în Uxmal..... 54
Imn între ruine..... 56
Piatra soarelui..... 60
SALAMANDRA (1958—1961)
Noapte senină..... 86
O zi din atîtea . '..... 92
Apă îndrăgostită..... 94
Lampă..... 95
Desen 96
Mişcare..... 97
Durată..... 98
Rotaţie..... 100
Podul ..'.'..... 100
Complementar..... 101
Dus-întors..... 101
Salamandră 103
PARTEA DINSPRE SOARE (1962—1968)
Balconul . / :... :..... 112
Mormîntul lui Amir Khusrii 117
White Huntress..... 118
224
Celălalt 119
Golden Lotuses (2) 119
Vînătoare regală..... 120
Golden Lotuses (3)..... 121
Utacamud..... 121
Consecinţele botezului..... 123
Fericirea din Herat 123
Pasul lui Tanghi-Garu..... 126
Vedenie..... 126
Himachal Pradesh (3)..... 127
Lectură din John Cage..... 12£
SPRE ÎNCEPUTURI (1964—1968)
întregul vînt..... 13f
Exemplu..... 14E
ALB (1966)..... 14!
ÎNTOARCERE (1969—1975)
Focul de fiecare zi . . . .• . . . 16'
Pe strada Galeana ..... 16'
întoarcere..... 16
Totalitate şi fragment..... 17
Cerneluri şi abţibilduri..... 17
Nocturnă în San Ildefonso..... 17
TRECUT PE CURAT (1974) 19
Note..... . 21
Despre autor..... *21*
225